

**Uchwała Nr LII/390/2024
Rady Gminy Wilczyce
z dnia 11 marca 2024 roku**

w sprawie: przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030”

Na podstawie art. 10f ust. 4 oraz art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 40) w związku z art. 3 pkt 3 i art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1259), uchwała się, co następuje:

§ 1.

1. Zatwierdza się i przyjmuje do realizacji „Strategię Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030”.
2. „Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030”, o której mowa w ust. 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wilczyce.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**
Jan Roźniewicz

Uzasadnienie

do Uchwały Nr LII/390/2024 Rady Gminy Wilczyce z dnia 11 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030”

Na podstawie art. 10f ust. 4 oraz art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 40) w związku z art. 3 pkt 3 i art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1259) gmina może opracować strategię rozwoju gminy, strategia rozwoju gminy jest przyjmowana przez radę gminy w drodze uchwały.

„Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” jest priorytetowym dokumentem planistycznym, który poprzez swój zakres, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o gminie, określa długoterminowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których wykonanie przyczyni się do rozwoju Gminy Wilczyce w najbliższych latach.

Strategię Rozwoju można również określić jako długookresowy proces wytyczania i uzyskania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona kierunki działania, dążenia i kluczowe preferencje rozwoju społeczno – gospodarczego gminy oraz ukazuje sposoby i narzędzia wdrożeniowe. Dokument jest również odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię oraz efektywną próbą adaptacji do standardów europejskich.

Strategia podlegała konsultacjom na podstawie art. 10f. 1 ustawy o samorządzie gminnym określonym w uchwale nr XLVII/349/2023 Rady Gminy Wilczyce z dnia 11 lipca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii w tym trybu konsultacji.

Projekt strategii rozwoju gminy uzyskał pozytywną opinię Zarządu Województwa Świętokrzyskiego stanowiącą załącznik nr 1 do uchwały nr 8067/2023 z 8 listopada 2023 r. w sprawie: wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia w projekcie „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie.

Wójt Gminy Wilczyce wystąpił również - zgodnie z art. 57 pkt. 2 i art. 58 pkt. 2, w związku z art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach/ Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach z wnioskiem o zajęcie stanowiska w sprawie odstąpienia

od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii*.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach uzgodnił odstąpienie od wymogu przeprowadzania postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania **na środowisko** dla projektu *Strategii* (znak pisma: NZ.9022.5.117.2023 z 29.11.2023 r.)

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach wyraził zgodę na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla w/w projektu *Strategii* (WOO-III.410.44.2023.KW.2 z 19.01.2024 r.).

We październiku 2023 r. przekazano projekt *Strategii* do konsultacji z:

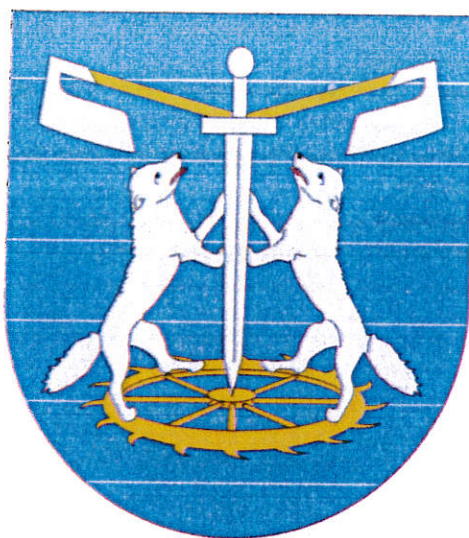
- ościennymi gminami tj. Dwikozy, Obrazów, Ożarów, Lipnik i Wojciechowice,
- zarządem powiatu sandomierskiego,
- Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie (uzgodnienie pismem znak: KR.RPP.610.899.2023.IT),
- organizacjami pozarządowymi (m.in. Lokalna Grupa Działania Ziemi Sandomierskiej),
- związkami gmin i stowarzyszeń (Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego, MOF Sandomierz, OSI Dolina Wisły).

Projekt *Strategii* został również poddany konsultacjom z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i jednostkami organizacyjnymi Gminy Wilczyce m.in. poprzez upublicznienie projektu strategii na stronie BIP Gminy Wilczyce w terminie od 17.10.2023 r. do 16.11.2023 r. Zgłoszone uwagi uwzględniono.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Jan Rozmiej

Załącznik nr 1 do
Uchwały Nr LII/390/2024
Rady Gminy Wilczyce
z dnia 11 marca 2024 roku
w sprawie: przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030”

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Spis Treści

Wstęp.....	3
I. Wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczo – przestrzennej.....	5
1. Wnioski z diagnozy przestrzennej.....	6
2. Wnioski z diagnozy społecznej.....	16
3. Wnioski z diagnozy gospodarczej.....	26
4. Kluczowe wyzwania.....	33
II. Wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne.....	34
III. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty.....	36
IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	58
V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	66
VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038), wraz z zakresem planowanych działań.....	79
VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań.....	83
VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	87
IX. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	90
X. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	93
XI. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	106
Spis tabel.....	109
Spis map.....	109

Wstęp

Podstawą zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego jest prowadzenie właściwej polityki lokalnej, która uwzględnia zarówno walory i silne strony analizowanego obszaru jak również zdefiniowane problemy i hierarchię działań pod względem ich efektywności. Niezwykle istotny jest także stopień akceptacji społecznej dla planowanych kierunków działań. Sprostanie temu wyzwaniu wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji ważnych dla lokalnej społeczności.

Strategię rozwoju gminy można określić jako długookresowy proces wytyczania (i następnie realizacji) celów wspólnoty samorządowej, który określa kierunki działania, dążenia i kluczowe preferencje rozwoju społeczno – gospodarczego gminy oraz ukazuje sposoby i narzędzia wdrożeniowe. W związku z tym „Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” jest priorytetowym dokumentem planistycznym, który poprzez swój zakres, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o gminie, określa długoletnie kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których wykonanie przyczyni się do rozwoju newralgicznych obszarów rozwojowych dla samorządu w najbliższych latach. Strategia stanowi dokument bazowy, który definiuje jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój gminy (przede wszystkim w sferze infrastrukturalnej, społecznej i gospodarczej, ale także te, które będą wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej) z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu wzięto pod uwagę założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj. m.in.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ ,
- dokumentów planistycznych powiatu sandomierskiego.

Warto również podkreślić, że uchwalenie strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami oraz dopasowywania jej zapisów do zmieniających się warunków zewnętrznych i potrzeb mieszkańców. Realizacja wyznaczonych celów pozwoli m.in. na:

- osiągnięcie możliwie najlepszej efektywności wydatkowanych środków,
- stworzy odpowiednie warunki do zrównoważonego rozwoju gminy oraz
- wpłynie na ogólną poprawę poziomu życia społeczności lokalnej.

Niniejsza *Strategia* stanowi również odpowiedź Gminy Wilczyce na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię. Samo tworzenie strategii rozwoju, a następnie jej wdrożenie jest procesem bardzo złożonym, obejmującym kilka etapów, które zostały zdefiniowane przez Radę Gminy w Wilczycach w uchwale nr XLVII/239/2022 z dnia 11 lipca 2023 r. *w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii w tym trybu konsultacji.*

Ogólne założenia dotyczące dokumentu Strategii:

- perspektywa planowania: 2030r.,
- cele i projekty zawarte w Strategii rozwoju służą mieszkańcom gminy,
- strategia jest priorytetowym dokumentem planistycznym Gminy Wilczyce i zarazem nadrzędnym w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze lokalne,
- końcową akceptację Strategii podejmuje Rada Gminy Wilczyce w drodze uchwały,
- przygotowanie Strategii i jej realizacja uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju,

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- zadaniem Strategii rozwoju jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju lokalnego,
- strategia wskazuje zadania wspólne partnerów społecznych, gospodarczych i samorządowych,
- realizacją Strategii kierują władze Gminy Wilczyce – Rada Gminy oraz Wójt.

Opracowanie *Strategii Rozwoju* opierało się głównie na analizie zasobów, specyfiki i otoczenia gminy (rozdział I), w szczególności na podstawie danych z Urzędu Gminy, Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnie dostępnych informacji i dokumentów dotyczących gminy Wilczyce. Poza analizą czynników wewnętrznych dokonano także analizy czynników zewnętrznych, czyli tych niezależnych od władz gminy. Ponadto, w celu uzupełnienia pozyskanych informacji i wyciągniętych wniosków, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne (zarówno diagnozy strategicznej jak i samej strategii rozwoju). W dokumencie *Strategii* określono wizję rozwoju oraz misję Gminy Wilczyce (rozdział II) wraz z wykazem celów i projektów niezbędnych do ich realizacji. To co istotne, zostały one uzgodnione w ramach konsultacji społecznych.

Osiągnięcie założonych celów wymaga regularnego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych w zakresie rozwoju samorządu. Wobec tego, w ramach niniejszej Strategii – opracowano koncepcję docelowego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii (rozdział VIII). Koncepcja ta uwzględnia przykłady wskaźników efektywności dla poszczególnych projektów i kierunków działań (rozdział III).

W procesie realizacji *Strategii* ważna jest jej kontrola oraz ocena uzyskanych efektów społecznych i gospodarczych, a także zmian w środowisku przyrodniczym. Zadanie to, mające charakter stały, nazywa się monitoringiem strategii. Pomiar i kontrola działań strategicznych w gminie powinna odpowiadać na dwa zasadnicze pytania:

- Czy *Strategia* jest faktycznie realizowana?
- Czy *Strategia* przynosi zamierzone efekty?

Monitoring wdrażania Strategii musi zatem dotyczyć:

- oceny procesu realizacji strategii tj. jej celów, programów i zadań,
- oceny osiągniętych efektów rozwoju społeczno - gospodarczego oraz stanu środowiska.

Taki monitoring realizacji zapisów Strategii ma zatem dwie funkcje: sprawdzającą i korygującą. Monitoring *Strategii* umożliwi więc:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcie zamierzonych celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach wdrażania poszczególnych projektów realizujących cele strategiczne.

I. Wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczo – przestrzennej

Podstawowym źródłem dla formułowania wniosków była analiza potencjałów i barier rozwojowych wynikających z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych Gminy Wilczyce. Wykorzystano analizę poszczególnych czynników w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej, a także przestrzennej. Drugim elementem było uwzględnienie uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wspierać wykorzystanie atutów obszaru i przyspieszać pozytywne zmiany, ale mogą też stanowić zagrożenie dla rozwoju gminy. Do najistotniejszych uwarunkowań zewnętrznych należą:

- procesy globalne (zmiany klimatyczne oraz powiązany z tym zagadnieniem stan powietrza oraz kurczące się zasoby wody; zmiany technologiczne, w tym rewolucja cyfrowa, wpływające nie tylko na procesy gospodarcze, ale również funkcjonowanie społeczeństwa; rosnące nierówności społeczne; zjawiska kryzysowe typu pandemia SARS-COV-2 i jej skutki, ryzyko wojny w związku z agresją Rosji na Ukrainę, itp.),
- polityki Unii Europejskiej, w tym Nowy Zielony Ład oraz istotne z punktu widzenia gminy polityki wspierające rozwój jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna;
- kierunki polityki rozwojowej kraju oraz województwa świętokrzyskiego.

W formułowaniu wniosków zastosowano podejście funkcjonalne. Podejmując dany wątek tematyczny nie odniesiono się wyłącznie do uwarunkowań wewnętrznych obszaru gminy, ale także do szans i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego.

Pogłębiony materiał analityczny, będący podstawą dla sformułowania wniosków diagnostycznych, jest zawarty w dokumencie „Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wilczyce” dla „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” zatwierdzonej zarządzeniem nr 35/2023 Wójta Gminy Wilczyce z dnia 11 kwietnia 2023 r a poddanej konsultacjom społecznym w dniach od 09.03.2023- 06.04.2023r.

1. Wnioski z diagnozy przestrzennej

Gmina Wilczyce zajmuje 69,6 km² i jest gminą wiejską usytuowaną we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie sandomierskim. Samorząd graniczy z gminami: Dwikozy, Obrazów, Ożarów, Lipnik i Wojciechowice. Siedzibą gminy jest miejscowość Wilczyce, położona w centralnej części gminy.

Mapa 1 Gmina Wilczyce na tle powiatu sandomierskiego

Źródło: <https://www.osp.org.pl/hosting/mapy/swietokrzyskie/sandomierski.jpg>.

Gmina Wilczyce jest położona ok. 13 km od Sandomierza, 28 km od Tarnobrzegu, a 90 km od miasta wojewódzkiego – Kielce.

Gmina podzielona jest na 16 sołectw: Bożęcin, Bugaj, Dacharzów, Daromin, Dobrocice, Gałkowie – Ocin, Łukawa, Ocinek, Pęczyny, Pielaszów, Przewody, Radoszki, Tułkowice, Wilczyce, Wysiadtów, Zagrody.

W sferze rozwoju przestrzennego, gmina nie posiada występujących znaczących przeszkód ograniczających rozwój sieci osadniczej tzn. nie ma jednoznacznych obszarów intensywnej zabudowy mieszkaniowej. Większość wsi posiada znaczące możliwości rozwojowe w ramach istniejącej zwartej zabudowy oraz w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie. Rozwój tego typu zabudowy jest najbardziej pożądanym ze względów ekonomicznych, ekologicznych i związanych z racjonalizacją zarządzania gminą (realizacja zadań własnych). Obecnie do najważniejszych determinantów warunkujących rozwój gminy należą:

- wiejskie położenie warunkujące przebieg większości procesów społeczno-gospodarczych na terenie gminy,

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- wykształcił się ośrodek centralny – miejscowość Wilczyce, które jest miejscem koncentracji działalności prowadzonych dla ludności całej gminy,
- typowa hierarchia sieci osadniczej – wynikająca z rozmieszczenia usług. Najwięcej usług funkcjonuje na terenie miejscowości Wilczyce; mieszkańcy gminy w zakresie załatwiania codziennych potrzeb w zakresie usług komercyjnych i publicznych w dużym stopniu uzależnieni są od Wilczyc - to w nim zlokalizowane są m.in. Urząd Gminy, Szkoła Podstawowa, przedszkole, Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Klub Seniora, OPS, bank, itp.),
- zdecydowana większość miejscowości cechuje się zabudową stosunkowo mało intensywną, rozmieszczoną wzdłuż dróg, bez wykształcenia lokalnych centrów (wsie typu „ulicówka”). Miejscowości te zazwyczaj są także stosunkowo słabo wyposażona w zakresie usług. Podkreślić należy, że przy tego typu osadnictwie, nie ma w praktyce większego znaczenia liczba ludności poszczególnych miejscowości – bowiem przy braku koncentracji zabudowy, co ma miejsce w większości miejscowości, ludność ta jest stosunkowo silnie rozproszona w przestrzeni. Taki charakter zabudowy powoduje utrudnienia w sprawnej realizacji zadań samorządowych np. w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej (wymóg przy projektach z dofinansowaniem unijny, gdzie wskaźnik koncentracji musi wynosić 120 osób/km sieci; 90 osób/km sieci na terenach cennych przyrodniczo),
- rozproszona zabudowa większości miejscowości oznacza w praktyce brak możliwości wyposażenia większości z nich w instytucje usług publicznych – mogą one działać tylko w niewielkiej ich liczbie, co oznacza, że mieszkańcy większości miejscowości muszą wyjechać poza swoje miejsce zamieszkania dla zaspokojenia podstawowych potrzeb;
- warunki fizyczno-geograficzne, są w dużym stopniu zróżnicowane – krajobraz gminy jest nizinny.

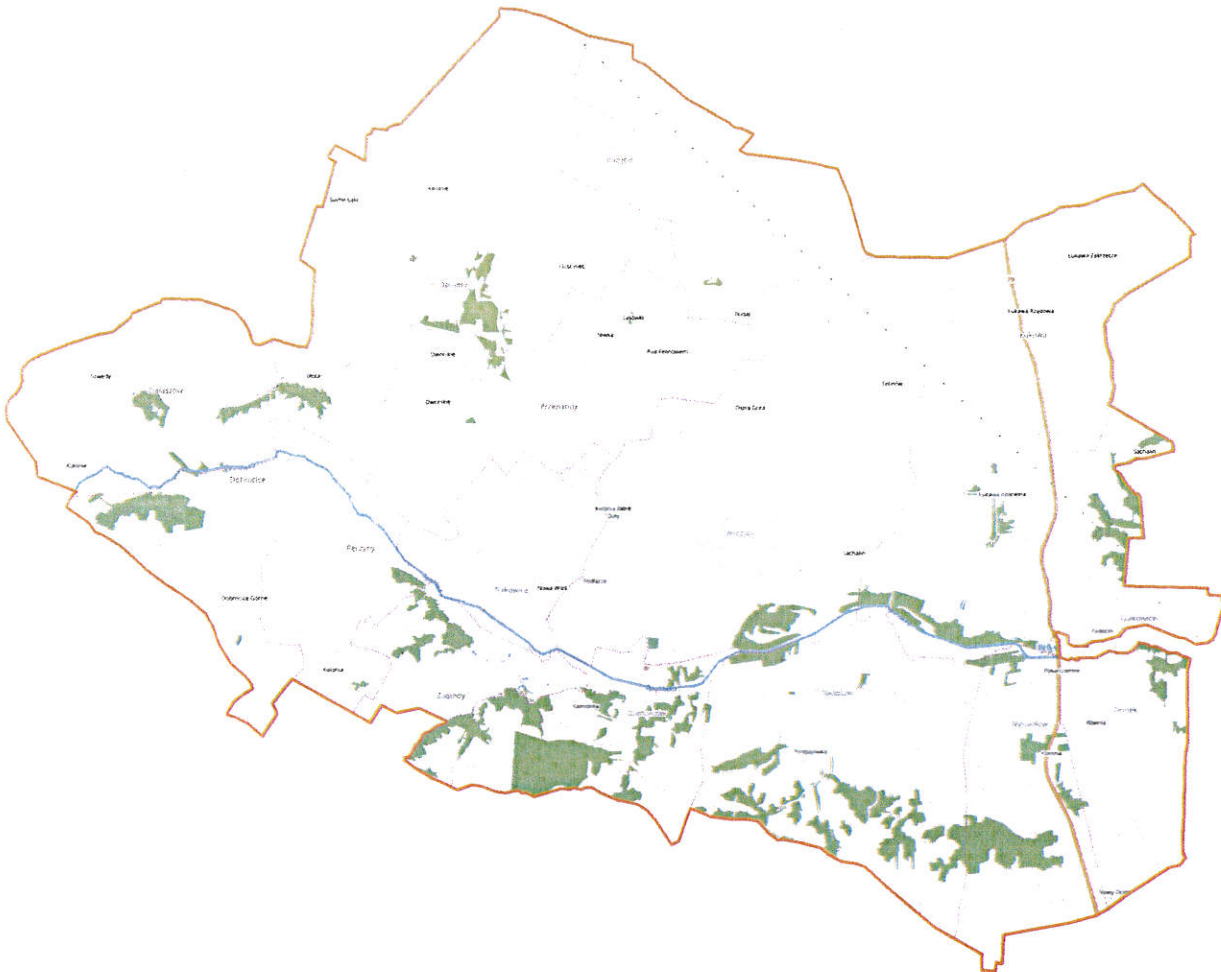
Analiza stanu układu drogowego gminy wykazała, że posiada ona dostatecznie gęstą sieć drogową, która zabezpiecza jej powiązania wewnętrzne, a także w większości zewnętrzne.

Drogi na terenie gminy zwłaszcza powiatowe są w niezadawalającym stanie techniczny. Przez teren Gminy Wilczyce nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Sandomierzu i Tarnobrzegu (obsługują one linię relacji Koruszki — Stalowa Wola).

Na terenie gminy jest dostęp do internetu, który dostarczają prywatni dostawcy. Jakość internetu jest dobra, w wielu miejscowościach dostępny jest już internet światłowodowy. Stan zwodociągowania gminy wynosi 100%. Sieć (102,3 km) i urządzenia wodociągowe – w większości przypadków - znajdują się w dobrym stanie technicznym pod względem funkcjonalnym i są na dzień dzisiejszy wystarczające dla zaspokajania potrzeb związanych z dostarczeniem wody dla mieszkańców oraz przedsiębiorstw, którzy mają dostęp do sieci wodociągowej. Stan skanalizowania gminy wynosi 0%, Na terenie Gminy Wilczyce, w związku z niewielką gęstością zaludnienia, brakiem odpowiedniego zaplecza technicznego, finansowego oraz niekorzystnego ukształtowania terenu nie jest wdrażana budowa sieci kanalizacyjnej. Wyjątkiem są dwa budynki mieszkalne położone w miejscowości Wysiadłów, podłączone do kanalizacji sieciowej należącej do Gminy Obrazów.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Mapa 2 Układ drogowy na terenie Gminy Wilczyce

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wilczyce_\(wojew%C3%B3dztwo_%C5%9Bwi%C4%99tokrzyskie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wilczyce_(wojew%C3%B3dztwo_%C5%9Bwi%C4%99tokrzyskie))

Przez teren gminy przebiega gazociąg. Szczegółowe dane o sieci gazowej przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 1 Stan sieci wodociągowej na terenie Gminy Wilczyce w latach 2017- 2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	102.3	102.3	102.3	102.3	102.3	102.3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt)	892	898	902	908	922	927
awarie sieci wodociągowej	30	0	1	31	29	31
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m3)	21.8	25.4	30.3	25.0	26.0	28.9
ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoba)	3,077	3,036	3,015	2,984	2,944	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Podsumowując temat infrastruktury technicznej warto również zwrócić uwagę na % mieszkańców, którzy korzystają z różnego rodzaju instalacji.

Tabela 2 Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na terenie gminy Wilczyce (wyrażona w %) w latach 2017-2022

Kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wodociąg	81.6	81.7	81.8	81.8	82.1	b.d.
kanalizacja	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	b.d.
gaz	26.8	27.1	27.1	28.9	29.9	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna dostępna na terenie gminy Wilczyce przedstawiona została w poniższej tabeli:

Tabela 3 Infrastruktura sportowa i rekreacyjna na terenie Gminy Wilczyce

L.p.	Rodzaj (hala sportowa/boisko, itp.)	Miejscowości
1	BOISKA	Bugaj Daromin, Łukawa, Pielaszów, Radoszki Wysiadtów Zagrody
2	SIŁOWNIE WEWNĘTRZNE	Daromin, Łukawa, Pęczyny, Pielaszów, Przewody, Radoszki Tułkowice, Wilczyce, Zagrody
3	SIŁOWNIE ZEWNĘTRZNE	Wilczyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wilczycach

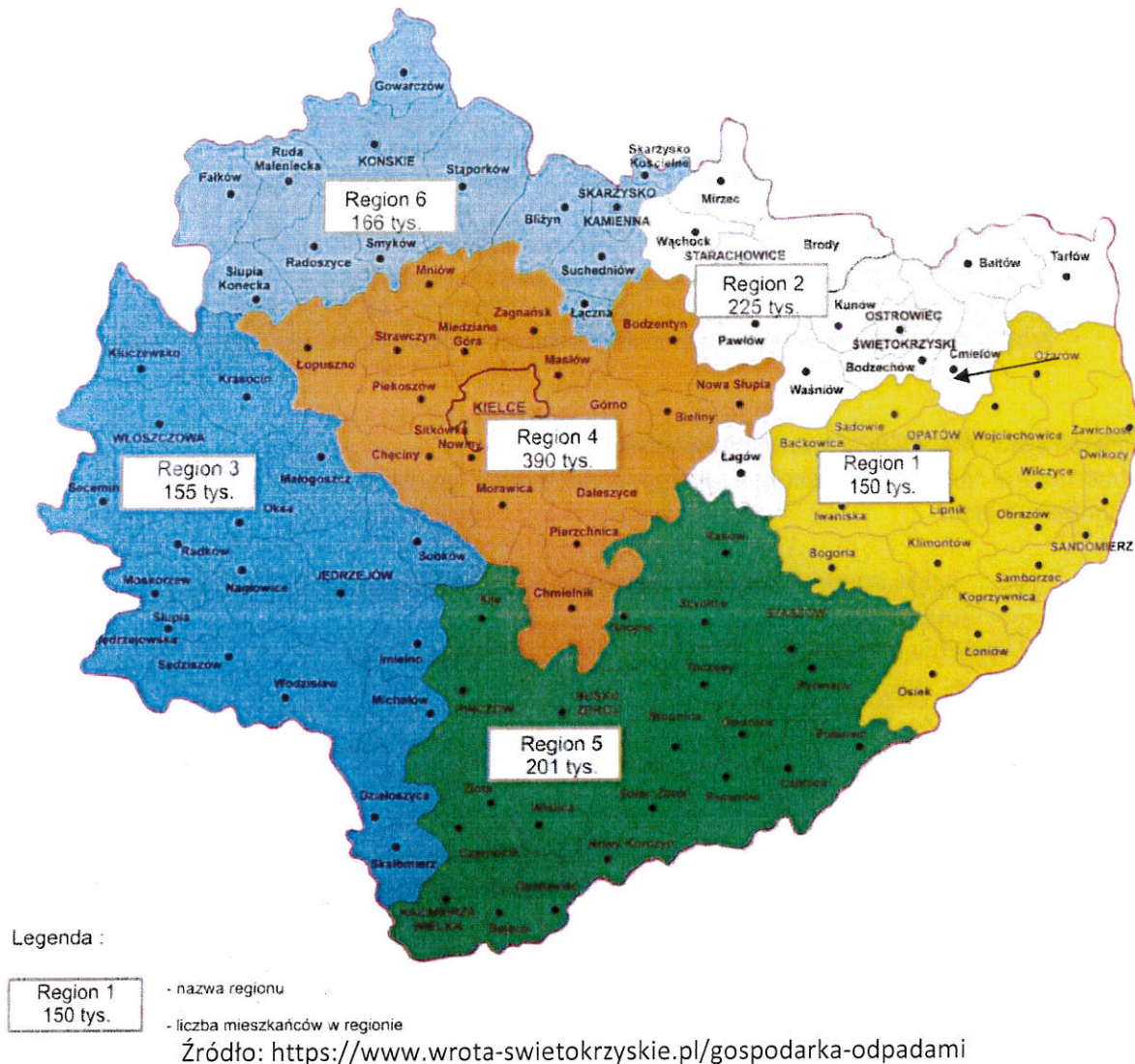
GOSPODARKA ODPADAMI

Gmina Wilczyce, w zamian za uiszczaną przez mieszkańców opłatę, zapewnia odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych. Odpady komunalne zbierane są w systemie workowym i pojemnikowym. Dla potrzeb selektywnej zbiórki odpadów komunalnych stosuje się przezroczyste, odpowiedniej grubości worki polietylenowe o pojemności 120 l.

Mapa 3 Regiony gospodarki odpadami w województwie świętokrzyskim¹

¹ W wyniku zmiany przepisów prawa z dniem 6 września 2019r. regiony gospodarki odpadami przestały obowiązywać. Mimo to zakłady gospodarowania odpadów w dalszym ciągu przetwarzają odpady wytwarzane przez mieszkańców gmin w ramach wyznaczonych regionów, co jest spełnieniem zasady bliskości i samowystarczalności.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Jak wynika z poniższej tabeli masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca wzrosła w 2022r. względem 2019r. o 7 kg.

Tabela 4 Masa wytworzony odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie Gminy Wilczyce w latach 2019-2022

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022
Gmina Wilczyce ogółem (w kg)	132	145	146	139
Województwo świętokrzyskie ogółem (w kg)	232	261	275	275

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

AZBEST

Gmina posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Wilczyce 2013-2032”. Program ten, daje możliwość dokładnego oszacowania występujących na terenie Gminy Wilczyce wyrobów azbestowych, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym (stan wyrobów). Najwięcej wyrobów azbestowych znajduje się na budynkach gospodarczych w miejscowości Wilczyce, co wynika z największej liczby ludności i największego zagęszczenia budynków.

Tabela 5 Szacunkowa liczba ton azbestu pozostająca do utylizacji na terenie Gminy Wilczyce w podziale na sołectwa

L.p.	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba ton azbestu pozostająca do utylizacji
1.	Bożęcín	51,05
2.	Bugaj	89,85
3.	Dacharzów	96,70
4.	Daromin	461,43
5.	Dobrocice	98,03
6.	Gałkowiec-Ocin	106,28
7.	Łukawa	453,97
8.	Ocinek	132,68
9.	Pęczyny	90,38
10.	Pielaszów	207,83
11.	Przewody	336,74
12.	Radoszki	381,00
13.	Tuńkowice	144,63
14.	Wilczyce	550,22
15.	Wysiadłów	148,18
16.	Zagrody	72,53
	Razem	3421,50

Źródło: Urząd Gminy Wilczyce

OBSZARY CHRONIONE

Gmina Wilczyce nie wchodzi w skład żadnego z wyznaczonych obszarów ochrony prawnej zdefiniowanej w ramach Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych województwa świętokrzyskiego, co potwierdza mapa nr 1.

Na terenie Gminy występują 4 pomniki przyrody:

1. wąwóz lessowy ze stanowiskami roślin chronionych, wiśni karłowatej i zawilca wielokwiatowego wzdłuż drogi gruntowej z Łukawy Kościelnej do Kichar Nowych,
2. lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 12 szt. w parku podworskim naprzeciw zachodniej elewacji dworu,
3. trzy sosny czarne - położenie w parku podworskim po północnej stronie dworu,
4. klon pospolity (klon zwyczajny) - *Acer platanoides*; szt 2 pierśnica: 79cm; obwód: 248cm; wysokość: 26m)- położenie leśnej części parku podworskiego na krawędzi tarasu.

Gmina Wilczyce jest objęta limitami pozyskania ślimaka winniczka *Helix pomatia*. Roczny limit pozyskania wynosi 500 kg.

Mapa 4 Mapa obszaru Gminy Wilczyce

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

Legenda:

- Rezerваты
- Parki Krajobrazowe
- Parki Narodowe
- Obszar Chronionego Krajobrazu
- Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe
- Natura 2000 – obszary ptasie
- Natura 2000 Obszary siedliskowe
- pomniki przyrody

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 6. Analiza SWOT Gminy Wilczyce w obszarze przestrzennym²

Mocne strony	Słabe strony
<p>Położenie</p> <ul style="list-style-type: none"> + bliska odległość do miasta powiatowego – Sandomierz 13 km oraz niewielka do Tarnobrzegu (28 km) + dobre warunki komunikacyjne, które wyznacza droga krajowa nr 79 relacji Warszawa – Kozienice – Ożarów – Sandomierz – Kraków <p>Zasoby przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> + występuje 4 pomniki przyrody <p>Ochrona powietrza</p> <p>Realizacja programów zapobiegających niskiej emisji gazów np. „Czyste powietrze”</p> <p>Zasoby naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> + bardzo urodzajne gleby: czarnoziemy + umiarkowany klimat - korzystny dla większości roślin uprawianych w Polsce, + złoża wapieni, które nosi nazwę Zagrody a zasób geologiczno-bilansowy tego złoża to 3140 m³. Złoże to nie jest obecnie eksploatowane, <ul style="list-style-type: none"> + 2 czynne piaskownie, + Opatówka – rzeka przebiegająca przez teren gminy + na terenie gminy zachodzi zjawisko tworzenia się lessu <p>Infrastruktura drogowa</p> <ul style="list-style-type: none"> + dobrze rozwinięta sieć drogowa na terenie gminy: DK 79, drogi powiatowe, 109 km dróg gminnych, + dobre skomunikowanie gminy - wszystkie sołectwa położone są w 15 - to minutowej strefie dojazdu samochodem osobowym do centrum administracyjno-usługowego gminy w Wilczyce a bliżej położone sołectwa; 	<p>Położenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - dość znaczna odległość od Kielc (miasta wojewódzkiego) ok. 90 km, <p>Zasoby przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak obszarów chronionych na terenie gminy <p>Ochrona powietrza</p> <ul style="list-style-type: none"> - przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu dla strefy świątokrzyskiej do której należy Gmina Wilczyce, <p>Zasoby naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> - wszystkie 4 jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy Wilczyce oznaczają się stanem ogólnym określonym jako zły, <ul style="list-style-type: none"> - silne zagrożenie suszą, <p>Infrastruktura drogowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - słaba jakość części dróg przebiegających przez teren gminy (w szczególności powiatowych), - niewielka ilość chodników oraz ścieżek rowerowych na terenie gminy, - istnieje potrzeba wymiany oświetlenia ulicznego na energooszczędne, <p>Infrastruktura wod-kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieuporządkowana gospodarka ściekowa (brak kanalizacji), <ul style="list-style-type: none"> - mała gęstość zaludnienia, - niedogodne warunki kształtowania terenu utrudniające inwestycje, <p>Gospodarka odpadami</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrasta masa odpadów produkowanych przez mieszkańców (2022 względem

² Część danych na podstawie Diagnozy strategicznej przyjętej zarządzeniem nr 35/2023 Wójta Gminy Wilczyce z dnia 11 kwietnia 2023 r.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>Bugaj, Dacharczów, Daromin, Przewzody, Radoszki, Tułkowice, Zagrody, znajdują się w strefie 5- cio minutowej (ok. 64% ludności gminy).</p> <p>Infrastruktura wod-kan</p> <ul style="list-style-type: none"> + 82,1% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej, zaś 29,9% z sieci gazowej, + 102,3 km eksploatowanej sieci wodociągowej, + budowa przydomowych oczyszczalni ścieków <p>Gospodarka odpadami</p> <ul style="list-style-type: none"> + stałe zmniejszanie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy + system segregacji odpadów <p>Infrastruktura gazowa</p> <ul style="list-style-type: none"> + długość sieci gazowej (na 31.12.2021r.) wynosi 50 km + obecnie sieć gazowa doprowadzona jest do 10 sołectw <p>Zagospodarowanie przestrzenne na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> + gmina posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego <p>Dostęp do internetu</p> <p>Dobry dostęp do internetu (w tym szerokopasmowego)</p> <p>Infrastruktura sportowo-rekreacyjna</p> <p>dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo- rekreacyjna</p>	<p>2019)</p>
<p>Szanse</p>	
<p>Położenie</p> <ul style="list-style-type: none"> + bliska odległość gminy od miasta powiatowego – Sandomierza („peretki” turystycznej województwa świętokrzyskiego) <p>Zasoby naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> + korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, w szczególności sadownictwa 	<p>Zagrożenia</p> <p>Warunki atmosferyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - susze, powodzie, trąby powietrzne, ulewne deszcze, itp. <p>Infrastruktura wod-kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne uporządkowanie gospodarki ściekowej ogranicza możliwości rozwoju gminy

<p>(grunty wysokiej klasy bonitacyjnej), długi okres bezprzymrozkowy, równomierne usłonecznienie i rozłożenie opadów</p> <p>Ochrona powietrza</p> <ul style="list-style-type: none"> + uchwała nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa <p>Od 1 lipca 2026 r. na terenie województwa świętokrzyskiego będzie można użytkować tylko odnawialne, bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opalowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne</p> <ul style="list-style-type: none"> + termomodernizacja kolejnych budynków użyteczności publicznej, + wszelkie projekty związane ze zwiększeniem OZE (PV, pompy ciepła, solary) na terenie gminy, + udział w programach typu „Czyste powietrze” <p>Infrastruktura wod-kan</p> <ul style="list-style-type: none"> + budowa kolejnych przydomowych oczyszczalni ścieków <p>Rozwój internetu i usług świadczonych drogą elektroniczną</p> <ul style="list-style-type: none"> + rozbudowa i upowszechnienie internetu szerokopasmowego, + wdrożenie większej ilości e-usług (Cyfrowy Urząd) oraz w zakresie e-zdrowia przez POZ <p>Infrastruktura gazowa</p> <ul style="list-style-type: none"> + dokończenie gazyfikacji gminy 	<p>Gospodarka odpadami</p> <ul style="list-style-type: none"> - stale zwiększają się ilość zbieranych odpadów z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca <p>Pozyskiwanie środków zewnętrznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak wejścia w życie lub opóźnienia we wdrażaniu KPO lub programów regionalnych z perspektywy unijnej na lata 2021-2027 <p>Środowisko naturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagrożeniem jest potencjalne coraz większe zanieczyszczenie środowiska w przypadku np. braku uporządkowania gospodarki ściekowej, zwiększania się dzikich wysypisk, <p>Zagrożenia makroregionalne</p> <ul style="list-style-type: none"> - ryzyko „uwikłania” Polski w konflikt zbrojny w wyniku agresji Rosji na Ukrainę
---	--

Źródło: opracowanie własne

2. Wnioski z diagnozy społecznej

Na dzień 31.12.2022r. Gminę Wilczyce, według danych GUS, zamieszkiwały 3 463 osób (o 31 osób mniej niż w 2021 r.), z czego 49,61% stanowiły kobiety (1718 osób), a 50,39% mężczyźni (1 745 osób). W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała aż o 573 osoby (14,2%). Na koniec 2022r.:

- 58,88% mieszkańców gminy Wilczyce jest w wieku produkcyjnym,
- 16,46% w wieku przedprodukcyjnym,
- 24,66% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 7 Struktura ludności na terenie Gminy Wilczyce w wybranych latach z okresu 2002-2022

kategoria	2002	2010	2015	2020	2021	2022
ogółem	4 036	3 865	3 778	3 554	3 494	3 463
mężczyzn	2 033	1 961	1 890	1 775	1 753	1 745
kobiet	2 003	1 904	1 888	1 779	1 741	1 718
w wieku przedprodukcyjnym	980	727	622	616	588	570
mężczyzn	512	372	311	297	287	278
kobiet	468	355	311	319	301	292
w wieku produkcyjnym	2 292	2 417	2 392	2 098	2 059	2 039
mężczyzn	1 262	1 343	1 327	1 160	1 141	1 129
kobiet	1 030	1 074	1 065	938	918	910
w wieku poprodukcyjnym	764	721	764	840	847	854
mężczyzn	259	246	252	318	325	338
kobiet	505	475	512	522	522	516

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia w 2022r. na terenie gminy wynosiła 50 os./km² i była ponad 2 krotnie niższa niż średnia dla powiatu sandomierskiego (107 os. na km²) oraz województwa (101 os./km²).

W 2021r. Gmina Wilczyce miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -33 (urodziło się 29 dzieci, a zmarło 62 osoby). Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,47 i jest równy średniej dla województwa (0,47) oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju (0,64). Warto również zwrócić uwagę, że przyrost naturalny jest ujemny we wszystkich latach z okresu 2017-2022.

Tabela 8 Przyrost naturalny w gminie Wilczyce w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Urodzenia żywe	27	28	32	24	29	15
mężczyźni	16	15	16	8	21	11
kobiety	11	13	16	16	8	4
Zgony ogółem	48	55	50	63	62	47
mężczyźni	20	28	27	37	30	24
kobiety	28	27	23	26	32	23
Przyrost naturalny	-21	-27	-18	-39	-33	-32
mężczyźni	-4	-13	-11	-29	-9	-13
kobiety	-17	-14	-7	-10	-24	-19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców gminy Wilczyce wynosił 42,7 lat i był on nieco mniejszy niż dla całego województwa świętokrzyskiego (44,3 lat) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

całego kraju (42,3 lata). Szczegółowo podział wg struktur wiekowych i płci przedstawia poniższa tabela:

Tabela 9 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Wilczyce w podziale na grupy wiekowe na koniec 2022r.

Wiek	2022
0-4	112
5-9	176
10-14	184
15-19	175
20-24	207
25-29	181
30-34	240
35-39	262
40-44	276
45-49	259
50-54	226
55-59	208
60-64	216
65-69	262
70 i więcej	479

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z ogólnej liczby mieszkańców gminy ponad 20 % to mieszkańcy miejscowości Wilczyce (731 osób). W grupie „większych” pod względem liczby mieszkańców sołectw są także: Daromin, Łukawa, Przewody, Radoszki. Z kolei 3 najmniejsze sołectwa gminy w tym względzie to: Bożęcin, Dobrodzice, Pęczyny.

Tabela 10 Podział miejscowości gminy Wilczyce wg liczby mieszkańców wg stanu na 31.12.2022r.

Sołectwo	Liczba mieszkańców
sołectwa powyżej 500	
Wilczyce	731
sołectwa powyżej 300 do 499 mieszkańców	
Daromin	375
Łukawa	375
Przewody	331
Radoszki	394
sołectwa powyżej 100 do 299 mieszkańców	
Bugaj	120
Dacharzów	150
Gańkowice-Ocin	211
Ocinek	142
Pielaszów	133
Tułowice	130
Wysiadłów	222
Zagrody	104
sołectwa poniżej 100	
Bożęcin	59

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Dobrocice	69
Pęczyny	77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Wilczycach

Prognoza demograficzna do 2060r. wskazuje, iż liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego, a co za tym idzie również powiatu sandomierskiego będzie sukcesywnie spadać.

Tabela 11 Prognoza demograficzna dla powiatu sandomierskiego i województwa świętokrzyskiego do roku 2060r.

Wyszczególnienie	2030	2040	2060
Ogółem powiat sandomierski	67 560	60 704	47 224
Mężczyźni	32 759	29 383	22 924
Kobiety	34 801	31 321	24 300
Ogółem województwo świętokrzyskie	1 110 712	1 013 484	817 348
Mężczyźni	539 054	491 185	397 364
Kobiety	571 658	522 299	419 984

Źródło: opracowanie własne wg danych Głównego Urzędu Statystycznego

GUS prognozuje, że depopulacja będzie bardziej widoczna na terenie powiatu sandomierskiego (spadek liczby ludności do 2060r. o 30,11%) niż w całym regionie (spadek o 26,41%).

Jeżeli chodzi o Gminę Wilczyce – to wg prognozy GUS do roku 2030 (sporządzonej w 2017r. dla gmin) należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2016 o 191 osób tj. 5,04 %. Wg GUS w 2030r. teren gminy będzie zamieszkiwać 3,597 osób, w tym 1,829 kobiet i 1,768 mężczyzn,
- znacznego wzrostu udziału mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym, który będzie wynosić 25,32% ogółu ludności,
- wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (względem 2016r.) z poziomu 16,15% do 16,54%,
- spadek udziału osób w wieku produkcyjnym z poziomu 63,22% do 58,13%.

Tabela 12 Struktura ludności w Gminie Wilczyce w roku 2016 i 2030 wg prognoz GUS

STRUKTURA LUDNOŚCI (osób)		
	2016	2030
	Ogółem	
przedprodukcyjny	612	595
produkcyjny	2,395	2,091
poprodukcyjny	781	911

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030

GUS prognozuje, że przyrost naturalny będzie w każdym roku ujemny. Dodatkowo na tak znaczny ubytek mieszkańców będzie miała wpływ migracja wewnętrzna, która również będzie się utrzymywać na ujemnym poziomie – wystąpi ujemne saldo migracji (przewaga odpływu migracyjnego ludności gminy nad napływem na jej teren).

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 13 Ruch naturalny i wędrownkowy – prognoza GUS dla Gminy Wilczyce

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2025	3 672	31	41	28	32	-4	1	0
2026	3 657	29	40	27	32	-5	1	0
2027	3 642	27	40	28	31	-3	1	0
2028	3 624	26	41	27	31	-4	1	0
2029	3 612	28	38	27	30	-3	1	0
2030	3 597	26	39	27	30	-3	1	0

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Z analizy danych demograficznych ostatnich lat oraz danych prognozowanych przez GUS wynika, że do 2030r. możemy się spodziewać:

- wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym, co przyspieszy zjawisko starzenia się społeczeństwa,
- dalszego spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- ujemnego przyrostu naturalnego ludności,
- ujemnego salda migracji w całym okresie prognozowanym.

Pomoc społeczna na terenie gminy

Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy ośrodka w 2022r. było ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Tabela 14 Powody przyznawania pomocy społecznej³ przez OPS w Wilczycach w 2022r.

Wyszczególnienie	2022	
	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	85	35
Ubóstwo	106	47
Niepełnosprawność	80	42
Długotrwała lub ciężka choroba	81	45
Przemoc	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	20	6
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	1	1
Alkoholizm	9	6
Sytuacja kryzysowa	0	0
Zdarzenia losowe	1	1

Źródło: dane OPS w Wilczycach

³ Uwaga: dany Klient Ośrodka Pomocy Społecznej może mieć przyznaną pomoc z więcej niż jednego powodu

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

To co istotne to na przestrzeni ostatnich lat spada liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej (co ilustruje poniższa tabela).

Tabela 15 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS w latach 2020-2022 w Gminie Wilczyce

2020		2021		2022	
Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
119	283	115	266	101	239

Źródło: dane OPS w Wilczycach

W latach 2017-2022 można zaobserwować wahania bezrobocia w Gminie Wilczyce z tendencją wzrostową, gdzie w 2022 roku liczba bezrobotnych (w porównaniu do roku 2017) wzrosła o 19 osób. Wśród bezrobotnych nieznacznie przeważają mężczyźni (52% do 48%).

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

Na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilczycach. Według danych GUS na terenie gminy Wilczyce w 2022r. udzielono 15 814 porad medycznych. Liczba porad rosła w latach 2017-2021 (w 2022r. nastąpił ich znaczny spadek).

Tabela 16 Liczba udzielonych porad w Gminie Wilczyce w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba udzielonych porad	14,377	13,308	14,400	15,577	21,010	15 814

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy w 2021 r. funkcjonował jeden punkt szczepień przeciwko koronawirusowi SARS-CoV-2. Według stanu na dzień 30.03.2022r. na terenie Gminy Wilczyce w pełni zaszczepionych było 53,20% mieszkańców (tj. 1942 osoby). Liczba osób zaszczepionych minimum jedną dawką wynosiła 1988 osób.

EDUKACJA

Na terenie gminy Wilczyce funkcjonują 3 szkoły podstawowe, zaś młodsze dzieci mogą uczęszczać do 1 przedszkola i 1 punktu przedszkolnego. Na terenie gminy brak jest żłobka. Liczba dzieci w szkole na terenie gminy w ostatnich trzech latach szkolnych jest na stabilnym poziomie (w roku szkolnym 2022/2023 wynosiła 269 uczniów).

Tabela 17 Liczba przedszkolaków i uczniów w placówkach edukacyjnych w Gminie Wilczyce w latach szkolnych 2019/2020-2022/2023

Wyszczególnienie	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Młodożeńca w Wilczycach	147	154	153	149
Szkoła Podstawowa w Darominie	98	101	99	92
Szkoła Podstawowa w Łukawie	58	61	56	55
Razem	303	316	308	296

Źródło: Raport o stanie gminy za rok 2019, 2020, 2021

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Na terenie Gminy Wilczyce nie funkcjonuje Komisariat Policji. Gmina podlega pod komisariat w Dwikozach. W 2022 roku w gminie stwierdzono 56 przestępstw, zaś wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem wyniósł 83,70%.

Tabela 18 Liczba przestępstw i wykroczeń popełnionych na terenie Gminy Wilczyce w latach 2015-2022

Ilość przestępstw	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wilczyce	47	47	44	45	50	42	51	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy funkcjonuje 9 terenowych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W swych szeregach zrzeszają 90 czynnych strażaków mogących brać udział w działaniach ratowniczych.

INSTYTUCJE I OBIEKTY KULTURY

Na terenie gminy Wilczyce funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Wilczycach, która finansowana jest z budżetu gminy w formie dotacji podmiotowych oraz celowych. Instytucja pozyskuje też samodzielnie środki zewnętrzne na realizację projektów służących rozwojowi życia społeczno-kulturalnego na terenie gminy.

Poniższa tabela prezentuje dostęp do infrastruktury społecznej na terenie gminy:

Tabela 19 Dostęp poszczególnych sołectw w Gminie Wilczyce do budynków typu strażnice OSP, świetlice wiejskie wg stanu na 30.06.2022r.

Wyszczególnienie	Sołectwa
Świetlica wiejska	Bożęcín, Bugaj, Darzachów, Dobrocice Gańkowie-Ocin, Zagrody
Remiza OSP jako osobny budynek	
Świetlica wiejska/remiza OSP stanowią jeden budynek	Daromin, Łukawa, Pęczyny, Pielaszów, Przewody, Radoszki, Tułkowice, Wilczyce, Wysiadłów

Źródło: Urząd Gminy w Wilczyce

ORGANIZACJE SPOŁECZNE

Obecnie na terenie Gminy Wilczyce funkcjonuje 27 organizacji pozarządowych w tym 18 organizacji społecznych i 9 Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym:

- 2 stowarzyszenia edukacyjne w Łukawie i Darominie,
- 4 kółka rolnicze w Łukawie, Przewodach, Wilczycach i Pielaszowie,
- 9 Ochotniczych Straży Pożarnych w Wilczycach, Łukawie, Wysiadłowie, Radoszkach, Tułkowicach, Pęczynach, Przewodach, Darominie i Pielaszowie.
- 10 Kół Gospodyń Wiejskich Radoszkach, Wilczycach, Przewodach, Wysiadłowie, Łukawie, Bugaju, Darominie, Tułkowicach, Pęczynach, Dacharzewie
- 2 inne stowarzyszenia.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 20. Analiza SWOT Gminy Wilczyce w obszarze społecznym

Mocne strony	Słabe strony
<p>Infrastruktura sportowo-rekreacyjna</p> <ul style="list-style-type: none"> + dobrej jakości infrastruktura sportowo-rekreacyjna na terenie gminy, 	<p>Procesy demograficzne</p> <ul style="list-style-type: none"> - w latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała aż o 573 osoby, - bardzo niska gęstość zaludnienia 50 os./km² i jest ona ponad 2-krotnie niższa niż średnia dla powiatu sandomierskiego (107 os na km²), oraz województwa (101 os./km²), - rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, - zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, - niski współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w 2021r. wynosił 0,47 i był równy średniej dla województwa (0,47) oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju (0,64), - ujemny przyrost naturalny w latach 2017-2022, - emigracja młodych ludzi do większych miast (ujemne saldo migracji), - w 2022r. średni wiek w Gminie Wilczyce wynosił 42,7 i był nieco mniejszy niż dla całego województwa świętokrzyskiego (44,3 lata) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców dla całego kraju (42,3 lata)
<p>Infrastruktura społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> + aż 15 sołectw na 16 dysponuje budynkami pełniącymi funkcje publiczne typu remizy OSP czy świetlice wiejskie: Bożęcin, Bugaj, Darzachów, Dobrocice Gatkowice-Ocin, Zagrody, Daromin, Łukawa, Pęczyny, Pielaszów, Przewody, Radoszki, Tułkowice, Wilczyce, Wysiadłów <p>Potencjał ludnościowy</p> <ul style="list-style-type: none"> + wg danych GUS na 31.12.2022r. – 3 463 osoby zamieszkiwały obszar gminy 	<p>Ochrona zdrowia</p> <ul style="list-style-type: none"> - mała liczba specjalistów oraz słaby dostęp do nich, - mała ilość e-usług w obszarze zdrowia, - w 2021 roku 38,8% zgonów w gminie Wilczyce spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 17,5% zgonów były nowotwory, a 3,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.
<p>Pomoc społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> + malejąca liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej, + spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, + działający Klub Seniora w Wilczycach, + funkcjonowanie 2 świetlic środowiskowych na terenie gminy 	<p>Edukacja</p> <ul style="list-style-type: none"> - na przestrzeni ostatnich lat zauważa się systematyczny spadek liczby dzieci w wielu szkolnym, - brak żłobka na terenie gminy Wilczyce.
<p>Ochrona zdrowia</p> <ul style="list-style-type: none"> + na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilczycach, + bliska odległość do szpitala powiatowego w Sandomierzu (ok. 13 km), + w 2022r. udzielono 15 814 porad lekarskich, + 53,2% mieszkańców (tj. 1942 os.) zaszczepionych przeciwko COVID-19. 	<p>Edukacja</p> <ul style="list-style-type: none"> - na terenie gminy funkcjonuje aż 3 publiczne szkoły podstawowe, w tym 2 prowadzone przez stowarzyszenia, w związku z tym jest duża dostępność do szkół i przedskoli proponujących różnorodną ofertę edukacyjną + wyniki ze sprawdzianów 8-klasztów dla większości szkół powyżej średnich
<p>Edukacja</p> <ul style="list-style-type: none"> + na terenie gminy funkcjonuje aż 3 publiczne szkoły podstawowe, w tym 2 prowadzone przez stowarzyszenia, w związku z tym jest duża dostępność do szkół i przedskoli proponujących różnorodną ofertę edukacyjną + wyniki ze sprawdzianów 8-klasztów dla większości szkół powyżej średnich 	<p>Edukacja</p> <ul style="list-style-type: none"> - na terenie gminy funkcjonuje aż 3 publiczne szkoły podstawowe, w tym 2 prowadzone przez stowarzyszenia, w związku z tym jest duża dostępność do szkół i przedskoli proponujących różnorodną ofertę edukacyjną + wyniki ze sprawdzianów 8-klasztów dla większości szkół powyżej średnich

<p>województkiej i krajowej,</p> <p>Instytucje kultury</p> <ul style="list-style-type: none"> + na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Wilczycach, + na koniec 2021 Gminna Biblioteka Publiczna w Wilczycach posiadała księgozbiór liczący 14,403 wolumenów, <p>Bezpieczeństwo Publiczne</p> <ul style="list-style-type: none"> + Punkt Przyjęć Interesantów funkcjonujący w Wilczycach, + na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,12 przestępstw i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej krajowej, + wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Wilczyce wynosi 83,7% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski, + 2 jednostki OSP w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (Wilczyce, Łukawa). <p>Organizacja pozarządowe</p> <ul style="list-style-type: none"> + na terenie gminy działa aż 27 organizacji pozarządowych w tym 18 organizacji społecznych i 9 Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • 2 stowarzyszenia edukacyjne • 4 kółka rolnicze, • 9 Ochotniczych Straży Pożarnych • 10 Kół Gospodyń Wiejskich • 2 inne stowarzyszenia. 	<p>Bezpieczeństwo publiczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - od 3 lat odnotowuje się wzrost odnotowanych przestępstw na terenie gminy (56 w 2022r.), - brak posterunku policji w gminie Wilczyce <p>Opieka społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> - (nadal mimo spadku) duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej OPS, - niedostateczna liczba usług opiekuńczych dla seniorów.
---	---

<p>SZANSE</p> <p>Potencjał demograficzny</p> <ul style="list-style-type: none"> + napływ mieszkańców Ukrainy i ich ewentualna dobra asymilacja kulturowa w środowisku lokalnym, + wzrost udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym o 0,39p.p. (z 16,15% w 2016r. do 16,54% w 2030r.). <p>Możliwe działania na rzecz wsparcia rosnącej grupy społecznej – seniorów</p> <ul style="list-style-type: none"> + wsparcie seniorów w różnych wymiarach: (1) usługi opiekuńcze, (2) organizacja Klubu/dw Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, (3) posiłki z dowozem do domu, (4) pomoc sąsiadka, (5) lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, (6) rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach. <p>Edukacja</p> <ul style="list-style-type: none"> + zwiększenie ilości innowacji pedagogicznych i uatrakcyjnienie zajęć w szkołach podstawowych na terenie gminy, + wzrost kompetencji kadry nauczycielskiej (w szczególności w obsłudze urzędzeń TIK), + wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, tj. zatrudnienie psychologów dziecięcych, prowadzenie terapii oraz zajęć (grupowych i indywidualnych) dla uczniów, warsztaty i doradztwo dla rodziców, szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych, + kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów, + system doskonalenia nauczycieli i kadry zarządzającej ukierunkowany na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, + wprowadzenie „Gminnego programu wspierania edukacji uzdolnionych uczniów pobierających naukę na terenie Gminy Wilczyce”. <p>Kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> + zwiększenie oferty instytucji kultury oraz poprawa jakości infrastruktury 	<p>ZAGROŻENIA</p> <p>Ryzyko w zakresie bezpieczeństwa gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> - ryzyko konfliktu zbrojnego z Federacją Rosyjską w wyniku jej agresji na Ukrainę, <p>Potencjał demograficzny</p> <ul style="list-style-type: none"> - niesprzyjające prognozy w zakresie przyszłej liczby mieszkańców; wg danych GUS przewiduje się, że w Gminie Wilczyce na koniec 2030r. nastąpi: <ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby mieszkańców gminy w 2022r. o 31 osób (względem 2021r.), • wzrost udziału mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym o 4,71 p.p. (z 20,62% w 2016r. do 25,33% w 2030r.) • spadek udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym o 5,09 p.p. (z 63,22% w 2016r. do 58,13% w 2030r.). - wg prognoz GUS możemy się spodziewać do 2030r. ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji, - ubywanie mieszkańców zwłaszcza w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a zwiększanie się liczby seniorów w wieku poprodukcyjnym, - najbardziej zagrożone 3 sołectwa w zakresie wyludniania się (poniżej 100 mieszkańców): Bożęcin (59 m), Dobrocice (69), Pęczyny (77). <p>Pomoc społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> - „uzależnienie się” części mieszkańców od pomocy społecznej, - z uwagi na starzenie się społeczeństwa jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała lub ciężka choroba, <p>Ochrona zdrowia</p> <ul style="list-style-type: none"> - w 2021 roku 38,8% zgonów w gminie Wilczyce spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 17,5% zgonów były nowotwory,
---	---

kulturalno-społecznej (świetlic, remiz OSP),

- a 3,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego,
- COVID lub jego mutacje lub innego tego typu choroby zakaźne,
- mała ilość lekarzy zainteresowanych pracą w placówkach wiejskich POZ,

Infrastruktura społeczna

- zagrożeniem jest zbyt duża ilość niedopasowanej do potrzeb przyszłych grup społecznych infrastruktury społecznej,

Edukacja

- kolejne lock-down'y w ramach pandemii COVID-19 lub innych i problemy związane z alienacją uczniów, wzrostem epizodów depresyjnych co jest spowodowane ograniczeniem kontaktów społecznych,

Bezpieczeństwo publiczne

- wzrost zagrożeń związanych z przestępczością.

Źródło: opracowanie własne

3. Wnioski z diagnozy gospodarczej

Poziom przedsiębiorczości

W Gminie Wilczyce w roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 214 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 97,20% firm jest mikroprzedsiębiorstwami zatrudniającymi do 9 pracowników.

Tabela 21 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2022 na terenie Gminy Wilczyce według klas wielkości

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	163	178	185	194	196	214
zatrudniający do 9 pracowników	156	171	179	188	190	208
zatrudniający od 10-49 pracowników	7	7	6	6	6	6
zatrudniający od 50- 249 pracowników	0	0	0	0	0	0
zatrudniający od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy to przede wszystkim zakłady rodzinne, a do wiodących branż zaliczyć można:

- usługi ogólnobudowlane,
- przetwórstwo przemysłowe,
- przetwórstwo owoców i warzyw,
- handel i naprawy pojazdów samochodowych.

W latach 2017-2022 saldo (nowo zarejestrowane podmioty minus wyrejestrowane) wynosi 56.

Tabela 22 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane wpisane do rejestru REGON w Gminie Wilczyce w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty nowo zarejestrowane	11	28	19	11	14	24
Podmioty wyrejestrowane	13	9	9	3	11	6
saldo	-2	19	10	8	3	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie na terenie gminy

W latach 2017-2022 można zaobserwować wahania bezrobocia w Gminie Wilczyce z tendencją wzrostową, gdzie w 2022 roku liczba bezrobotnych (w porównaniu do roku 2017) wzrosła o 19 osób. Wśród bezrobotnych nieznacznie przeważają mężczyźni (52% do 48%).

Tabela 23 Bezrobocie na terenie Gminy Wilczyce wg płci w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	124	126	135	141	138	143
mężczyźni	60	58	71	73	70	74
kobiety	64	68	64	68	68	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Wilczyce leży na terenie powiatu sandomierskiego, gdzie stopa bezrobocia rejestrowanego pod koniec 2022r. wynosiła 7,6 % i była niższa niż średnia dla województwa (7,7 %) i wyższa niż

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

średnia w kraju (5,2 %). To co może niepokoić to fakt, iż największą grupę bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne aż 65,03%.

Tabela 24 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Wilczyce według staniu na dzień 31.12.2022r.

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	124	126	135	141	138	143
do 25 roku życia	31	25	35	39	31	33
do 30 roku życia	56	46	52	63	62	59
powyżej 50 roku życia	25	28	32	32	29	29
długotrwale bezrobotni	69	69	75	86	88	94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jakość gleb oraz surowce mineralne

Gmina Wilczyce posiada bardzo urodzajne gleby: czarnoziem (80%) wytworzone na lessach, gołe lessy, a także w Dolinie Opatówki mady rzeczne. Według syntetycznego wskaźnika jakości dla gruntów ornych i dla użytków zielonych gleby występujące w Gminie Wilczyce zaliczane są do dobrych i bardzo dobrych.

Najważniejszym procesem geologicznym na terenie gminy Wilczyce było tworzenie się lessu, czyli wierzchniej pokrywy ziemi, a dokładniej twardych skał, z których zbudowane są Góry Świętokrzyskie. Less to glina nawiana w kolorze żółtym, która składa się z ziarenek kwarcu z dużą domieszką węglanu wapnia. Less to zarówno skała macierzysta jak i gleba. Lessy charakteryzują się dużą urodzajnością. Poza tym na lessach tworzą się najlepsze warunki do rozwinięcia czarnoziem, czyli bardzo dobrych jakościowo gleb.

W 2022 r grunty w Gminie Wilczyce ogółem wynoszą 105,94 ha w tym:

- a) użytki rolne – 10,77 ha,
- b) grunty leśne – 0,61 ha,
- c) zabudowane i zurbanizowane – 94,19 ha,
- d) nieużytki – 0,32 ha,
- e) grunty pod wodami – 0,05 ha.

Zgodnie z bilansem złóż kopalin w Polsce na terenie gminy Wilczyce występują:

- **złoże wapieni**, które nosi nazwę Zagrody a zasób geologiczno-bilansowy tego złoża to 3140 m³. Złoże to **nie jest obecnie eksploatowane**.
- **dwie czynne piaskownie**.

Tabela 25 Złoże surowców mineralnych zlokalizowane na terenie Gminy Wilczyce

Samorząd	Zlokalizowane złoża surowców mineralnych	Złoża eksploatowane
Gmina Wilczyce	Dacharzów, Gałkowice, Zagrody.	Gałkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://geoportal.pgi.gov.pl/>

Turystyka w gminie Wilczyce

Na obszarze gminy występują różnego rodzaju zabytki m. in. kościoły, przydrożne kapliczki i pomniki przyrody. Z obiektów noclegowych funkcjonują jedynie gospodarstwo agroturystyczne w Dobrocicach oraz ośrodek agroturystyczny w Wysiadłowie.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Przez teren gminy Wilczyce przechodzi żółty szlak rowerowy (zob. mapę nr 3) oraz trasy zlokalizowane na mapie nr 4: Sandomierskie krajobrazy (niebieski, Sandomierz Park Niepodległości – Sandomierz ul. Żeromskiego), Gołoszyce – Dwikozy PKS (niebieski), Dwikozy (pętla) – Dwikozy Dwór (zielony). Winnica Płochockich tworzy Sandomierski Szlak Winiarski. Szlak organizuje wiele wspólnych wydarzeń, które cieszą się dużą popularnością wśród turystów z Polski oraz zagranicy.

Tabela 26 Wykaz zabytków znajdujących się na terenie Gminy Wilczyce wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego

L.p.	rejestr	Wykaz dokumentów	Przedmiot ochrony	miejsowość
1	A	366/A z 1988-06-15, A.777 z 2010-11-24	cmentarz parafialny- rzymskokatolicki	Dacharzów
2	A	367/A z 1988-06-16, A.778 z 2010-11-24	cmentarz parafialny- rzymskokatolicki	Łukawa

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego

Kościół jako obiekty o cennych wartościach kulturowych:

- 1) Kościół parafii rzymskokatolickiej w Darominie;
- 2) Kościół parafii rzymskokatolickiej w Jankowicach;
- 3) Kościół parafii rzymskokatolickiej w Łukawie.

Warto również podkreślić, że na terenie gminy jest kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych.

Mapa 5 Sandomierski Szlak Winiarski

Winnica Płochockich	Winnica Nad Jarem	Winnica Nobilis	Winnica Modła	Winnica Kędrow	Winnica Na Rozdrożu	Winnica Sw. Jakuba	Winnica Nadwisłańska	Winnica Z Górn Pieprzowych
Daromin 2 27-612 Wilczyce tel. 504012189 534354703 www.winnica-plochockich.pl	Złota 101 27-650 Samborzec tel. 668 101448 509327227 www.winnica-nadjarem.pl	Faliszowice 52 27-650 Samborzec tel. 60277117 501095595 www.facebook.com/winnicanobilis	ul. Poprzeczna 3 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski tel. 606940793 www.winnica-modla.pl	Falczoków 32 27-650 Samborzec tel. 795480211 www.winnicakędrow.pl	6 Lipiec kowce 119 27-650 Samborzec tel. 609480400 887453073 www.facebook.com/winnicanarozdroze	ul. Stawiecka 3 27-600 Sandomierz tel. 28471708 www.facebook.com/winnicawjakuba	Kamińskie 116 27-600 Sandomierz tel. 68727829 www.winnica-nadwislanska.pl	Kamińskie 186 27-600 Sandomierz tel. 71600185 www.winniczagorn-pieprzowych.pl

Źródło: <https://sandomierskiszlakwiniarski.pl/index.php/about-us.html>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 27. Analiza SWOT Gminy Wilczyce- sytuacja gospodarcza

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>Czynniki gospodarcze</u></p> <ul style="list-style-type: none"> + bardzo dobre powiązanie sieci drogowej oraz ich zadowalający stan, + dobra infrastruktura techniczna i społeczna (w każdym sołectwie jest budynek pełniący funkcje społeczne), + niski poziom urbanizacji, niewielkie zanieczyszczenie środowiska naturalnego, + udokumentowane 3 złoża surowców mineralnych w tym 1 eksploatowane, <p>Rolnictwo</p> <ul style="list-style-type: none"> +bardzo dobrej jakości gleby - aż ponad 80% ziemi występującej na terenie gminy to czarnoziemy <p>Zasoby – zabytki</p> <ul style="list-style-type: none"> + 2 zabytki nieruchome wpisane do rejestru Województwa Świętokrzyskiego + 2 obiekty objęte ochroną konserwatorską, + szlaki turystyczne przebiegające przez teren gminy (m.in. Sandomierski Szlak Jabłkowy), + bliskość Sandomierza (jednej z największych atrakcji turystycznych regionu), <p>Lokalna gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none"> + rosnąca ilość przedsiębiorstw działających na terenie gminy (2017-163, 2018-178, 2019-185, 2020-194, 2021-196, 2022-214) + dość wysoka skłonność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej, przejawiająca się w liczbie nowo rejestrowanych podmiotów w systemie REGON, + w 2022r. działało na terenie gminy 214 przedsiębiorstw, + o 18 zwiększyła się liczba firm w 2022r. <p>Zasoby mieszkaniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> + całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Wilczyce to 1,157 	<p><u>Czynniki gospodarcze</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - brak skanalizowania gminy co zmniejsza atrakcyjność samorządu dla przedsiębiorstw, <p>Rolnictwo</p> <ul style="list-style-type: none"> - słabo opłacalne rolnictwo o niskiej przeciętnej powierzchni gospodarstw, <p>Lokalna gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, - brak dużych zakładów pracy, - na koniec 2022r. PUP w Sandomierzu odnotował 143 bezrobotnych mieszkańców gminy, - liczba osób bezrobotnych stale rośnie (za wyjątkiem 2021 roku), - w 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Wilczyce wynosiło 5 954,75 PLN, co odpowiada 88.80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce, - aż 65,7% bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne, - wzrost bezrobocia w gminie w latach 2017-2022 (o 19 osób), <p>Zasoby mieszkaniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 331 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. <p>Finanse samorządowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - na dzień 31.12.2022r. zadłużenie samorządu wynosiło 5%

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>nieruchomości (na koniec 2021)</p> <p>+ biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 90,13% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, ▪ 81,30% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp splukiwany, ▪ 73,68% mieszkań posiada łazienkę, ▪ 74,72% korzysta z centralnego ogrzewania, a ▪ 38,44% z gazu sieciowego. 	
Szanse	
Czynniki gospodarcze	Zagrożenia
<p>Turystyka</p> <ul style="list-style-type: none"> + korzystne warunki dla rozwoju turystyki w różnych obszarach (rowerowej, pieszej, wypoczynkowej), + stworzenie kalendarza imprez sezonowych, + współpraca z innymi gminami w ramach OSI Dolina Wisły oraz MOF Sandomierza, + projektowane na terenie gminy Wilczyce fragmentów tras rowerowych (+ powstanie Parku Krajobrazowego Ziemi Sandomierskiej, <p>Pozyskiwanie środków zewnętrznych</p> <ul style="list-style-type: none"> + zakwalifikowanie Gminy Wilczyce do OSI Dolina Wisły i MOF Sandomierza w ramach Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, + dostępność środków krajowych i unijnych, + rosnący popyt na usługi turystyczne, <p>Rolnictwo</p> <ul style="list-style-type: none"> + tworzenie grup producenckich + bardzo dobre gleby (czarnoziemny 80%) <p>Zarządzanie gminą</p> <ul style="list-style-type: none"> + dobrze zorganizowany Urząd Gminy, + rosnący poziom cywilizacyjny i wzrost poziomu życia mieszkańców, + wykorzystanie mocnych stron przy sprawnym zarządzaniu rozwojem gminy. 	<p>Główne zagrożenia w obszarze gospodarczym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie niepewności geopolitycznej w regionie w związku z agresją Rosji na Ukrainę (problemy z dostępnością do części produktów, usług, wzrost inflacji, kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw, cen paliw i energii), - realizacja prognozy GUS zakładającej spadek liczby mieszkańców do 2030r. (co z czasem będzie zmniejszać popyt wewnętrzny i przeloży się na poziom przedsiębiorczości na terenie gminy), - utrzymanie się niskiej dochodowości produkcji rolnej, - zwiększenie zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w tym także zaśmiecanie terenów zielonych, - brak wejścia w życie lub opóźnienia we wdrażaniu środków europejskich (w obszarze przedsiębiorczości) w perspektywie 2021-2027.

Źródło: opracowanie własne

4. Kluczowe wyzwania

Obszar gminy charakteryzuje się:

- brakiem kanalizacji (z uwagi na niską gęstość zaludnienia problem gospodarki ściekowej rozwiązywany jest poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników bezodpływowych),
- niewystarczającym wykorzystaniem walorów turystyczno-krajobrazowych,
- znaczącą skalą odpływu ludności,
- przeciętnymi (na tle regionu) wskaźnikami gospodarczymi,
- wysokimi wskaźnikami korzystania z pomocy społecznej,
- charakterem rolniczym (sadowniczym),
- urodzajnymi glebami (czarnoziemy).

Główne wyzwania rozwojowe Gminy Wilczyce:

1. podniesienie atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy, szczególnie dla ludzi młodych (w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym),
2. rozwój przetwórstwa owoców i warzyw,
3. rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe mające na celu lepsze wykorzystanie walorów turystycznych gminy,
4. zachowanie i poprawa walorów środowiskowych istotnych z punktu widzenia życia mieszkańców, działalności rolniczej oraz rozwoju turystyki,
5. wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy,
6. ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
7. zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych (społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki, sportu i rekreacji) na terenie gminy (w tym zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami),
8. budowanie kultury współpracy sprzyjającej podnoszeniu efektywności działań (w tym współpracy instytucjonalnej) m.in. w ramach OSI Dolina Wisły i MOF Sanodmierza.

II. Wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne

Wizja strategicznego rozwoju gminy stanowi odzwierciedlenie pożądanых cech, które mają charakteryzować gminę w zakładanym horyzoncie czasowym. Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu tworzenia dokumentu strategii.

Wizja jest obrazem przyszłości, którą uczestnicy organizacji (w przypadku JST jego organy) chcą wykreować, koncepcja przyszłości gminy, najbardziej fundamentalna aspiracja, która powinna być wspólna dla organów gminy, jak i wszystkich podmiotów ją tworzących. Biorąc pod uwagę wyniki analizy SWOT oraz aspiracje wyrażane przez liderów lokalnych oraz władze gminy zdefiniowano kluczowe elementy, które powinny znaleźć swoje odbicie w misji gminy (deklaracji określającej główne kierunki rozwoju gminy), która na tej podstawie została sformułowana w następujący sposób:

Wizją gminy jest:

Gmina Wilczyce jako miejsce o wysokim poziomie oferty edukacyjnej, zapewniająca rozwój kwalifikacji i potencjału mieszkańców, infrastruktury społecznej i technicznej, wysoki poziom bezpieczeństwa, ład przestrzenny, warunki do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, sprzyjając rozwojowi oddolnych inicjatyw

Misja określa wspólne zobowiązania wobec przyszłości. Określenie misji gminy sprowadza się do sprecyzowania istoty działalności gminy ze względu na jej rolę i zasadnicze funkcje jakie ma ona spełniać na rzecz społeczności gminnej i otoczenia gminy.

Misją Gminy Wilczyce jest zapewnienie wysokiej jakości życia, z aktywnymi mieszkańcami i proekologicznymi inicjatywami, o rosnącej atrakcyjności gospodarczej i turystycznej.

Cele strategiczne

Przyjęcie wizji oraz misji znajduje swoje odzwierciedlenie w określeniu celów strategicznych, wyzwań im towarzyszących, kierunków działań oraz spodziewanych rezultatów. Cele strategiczne odzwierciedlają najważniejsze stany i procesy, które powinny zostać osiągnięte w zakładanym horyzoncie czasowym. Są formułowane na podstawie wizji i pozostają z nimi spójne. Kierunki działań precyzują główne rodzaje aktywności na poziomie operacyjnym, których realizacja ma doprowadzić do spodziewanych rezultatów, pomimo wyzwań, jakie im towarzyszą w tym procesie.

Wyznacza się 3 cele strategiczne:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wilczyce.
2. Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój gospodarczy i przestrzenny Gminy.
3. Gmina przyjazna dla środowiska.

W ramach wyżej wymienionych celów wyodrębnia się następujące cele operacyjne:

Tabela 28 Cele strategiczne oraz operacyjne

Cel strategiczny	Cel operacyjny
1. Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wilczyce	1.1 System edukacji wspierający wszechstronny rozwój
	1.2 Poprawa dostępności do usług społecznych i zdrowotnych, na terenie gminy

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	1.3 Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w aktywnych formach spędzania czasu
2. Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój gospodarczy i przestrzenny Gminy.	2.1 Poprawa infrastruktury w sferze technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej 2.2 Zwiększenie przedsiębiorczości oraz wsparcie działalności rolniczej
3 Gmina przyjazna dla środowiska	3.1 Poprawa jakości powietrza i promocja postaw proekologicznych 3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii

Źródło: opracowanie własne

III. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjami dysponuje gmina i z jakimi wyzwaniami musi się zmierzyć) po opisanie ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć). Na tym etapie przybrały one charakter konkretnych planowanych projektów:

Tabela 29 Cele operacyjne oraz kluczowe kierunki działań

Cel operacyjny	Kluczowe kierunki działań
1.1 System edukacji wspierający wszechstronny rozwój	1.1.1 Rozwój usług edukacyjnych 1.1.2 Lepszy dostęp do opieki nad dzieckiem do lat 3 1.1.3 Doskonalenie jakości kadry pedagogicznej 1.1.4 Cyfrowy Urząd
1.2 Poprawa dostępności do usług społecznych i zdrowotnych na terenie Gminy Wilczyce	1.2.1 Poprawa dostępności do infrastruktury turystycznej 1.2.2 Lepsza dostępność usług medycznych, programów profilaktycznych i opieki zdrowotnej 1.2.3 Pomoc społeczna i wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
1.3 Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w aktywnych formach spędzania czasu	1.3.1 Zwiększenie oferty w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców 1.3.2 Współpraca z organizacjami pozarządowymi 1.3.3 Tworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu przez osoby z różnych grup wiekowych poprzez poszerzanie i poprawę jakości oferty sportowej i rekreacyjnej
2.1 Poprawa infrastruktury w sferze technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	2.1.1 Poprawa infrastruktury drogowej 2.1.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych
2.2 Zwiększenie przedsiębiorczości oraz wsparcie działalności rolniczej	2.2.1 Dostosowanie do wyzwań nowoczesnej gospodarki 2.2.2 Rozwój rolnictwa i sektora spożywczego
3.1 Poprawa jakości powietrza i promocja postaw proekologicznych	3.1.1 Minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł (z uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji) 3.1.2 Realizacja programów edukacji ekologicznej 3.1.3 Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych
3.2 Ochrona środowiska przyrodniczego oraz przystosowanie gminy do zmian klimatycznych	3.2.1 Racjonalne gospodarowania odpadami 3.2.2 Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych 3.2.3 Zatrzymywanie wód opadowych na terenach nieruchomości poprzez m.in. tworzenie oczek wodnych, zbiorników na deszczówkę, ogrodów deszczowych.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 30 Kluczowe kierunki działań wraz z oczekiwanymi rezultatami

Kluczowe kierunki działań	Planowane projekty (przedsięwzięcia)
Cel operacyjny 1.1 System edukacji wspierający wszechstronny rozwój	
1.1.1 Rozwój usług edukacyjnych	<p>1. Rozwój edukacji przedszkolnej w zakresie realizacji dodatkowych zajęć w przedszkolach i punktach przedszkolnych, w tym m.in. wydłużenie godzin pracy, modernizacja i doposażenie infrastruktury przedszkolnej, organizacja dodatkowych zajęć.</p> <p>2. Organizacja zajęć dodatkowych w szkołach obejmujących m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym dla uczniów z niepełnosprawnościami, orzeczeniami z poradni psychologiczno-pedagogicznych, — wsparcie w obszarze edukacji włączającej, — doposażenie placówek szkolnych w nowoczesny sprzęt i pomoce edukacyjne, — organizację dodatkowych zajęć dla uczniów, w tym zajęć wyrównawczych, rozwijających pasje i zainteresowania, — organizację zajęć twórczych dla dzieci, — pomoc w uzupełnianiu zaległości w nauce, — organizację zajęć szachowych w szkołach, — doradztwo zawodowe, — przygotowanie do egzaminów ósmoklasisty, — podnoszących kompetencje kluczowe w szczególności w zakresie języka obcego oraz cyfrowe (zajęcia z wykorzystaniem TIK). <p>3. Zakup niezbędnego wyposażenia informatycznego (komputery, laptopy, tablety, serwerownie, modernizacja sieci informatycznych, oprogramowanie, tablice interaktywne, itp.).</p> <p>4. Modernizacja i/lub rozbudowa i/lub przebudowa szkół podstawowych na terenie gminy wraz z ich doposażeniem w różnego rodzaju pomoce niezbędne do prowadzenia zajęć szkolnych, w tym pozalekcyjnych.</p> <p>5. Wspieranie uzdolnionych dzieci i młodzieży, między innymi poprzez stypendia i nagrody oraz promocję ich osiągnięć.</p>
1.1.2 Lepszy dostęp do opieki nad dzieckiem do lat 3	<p>1. Adaptacja budynku Szkoły Podstawowej w Radoszkach na żłobek lub klub dziecięcy wraz z jego wyposażeniem.</p> <p>2. Budowa/przebudowa placu zabaw do potrzeb dzieci do lat 3.</p> <p>3. Zatrudnienie niezbędnej kadry do żłobka/klubu dziecięcego wraz z organizacją różnego rodzaju zajęć typu j. angielski, rytmika, itp.</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>1.1.3 Doskonalenie jakości kadry pedagogicznej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie szkoleń dla pracowników administracji i nauczycieli (w tym rozwój kompetencji interpersonalnych przez nauczycieli, szkolenia nauczycieli w szkołach m.in. w zakresie postępowania się sprzętem TIK). 2. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli m.in. poprzez organizację szkoleń wzmocniających i uzupełniających kompetencje nauczycieli w zakresie rozumienia i organizacji procesu uczenia się i kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych. 3. Działania szkoleniowo-doradcze dla dyrektorów i nauczycieli w zakresie zarządzania zmianą (pomoc w przeprowadzeniu diagnozy i opracowania planu działań dla zespołu nauczycielskiego).
<p>1.1.4 Cyfrowy Urząd</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. wprowadzenie nowych e-usług w ramach koncepcji Cyfrowego Urzędu, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie e-usług umożliwiających mieszkańcom gminy załatwianie większości spraw urzędowych bez konieczności wychodzenia z domu, - stworzenie aplikacji oraz internetowego portalu obsługi interesantów, - stworzenie centralnej gminnej serwerowni danych (pomieszczeń wraz z dedykowanymi urządzeniami) do obsługi urzędu oraz monitoringu gminnego, - rozbudowa infrastruktury sieci teleinformatycznej i przetwarzania danych, - budowa portalu z elektronicznymi usługami, - budowa teleinformatycznego systemu komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęćka oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych), - budowa, przebudowa lub zakup systemu zapewniającego bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych, - tworzenie, rozwijanie rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej, - cyfryzacja procedur wewnątrzadministracyjnych, w tym uruchomienie e-usług dziedzicznych wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą, - zwiększenie bezpieczeństwa danych poprzez wprowadzenie nowych technologii i urządzeń, - zakup licencji i niezbędnego oprogramowania, - zakup niezbędnego wyposażenia i sprzętu (komputery, UPS, serwery do wirtualizacji, monitory, drukarki, systemy operacyjne do serwerów, modernizacja i doposażenie serwerowni, modernizacja sieci internetowej) w Urzędzie Gminy oraz ich jednostkach organizacyjnych np. szkołach, - modernizacja gminnej strony www, - budowa, przebudowa lub zakup systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych na terenie Gminy Wilczyce,

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej;
- budowa, przebudowa lub zakup systemów teleinformatycznych służących rozwojowi usług społecznych,
 - wykonanie audytu usług publicznych oraz strategii cyfryzacji, w tym inwentaryzacja zasobów oraz stanu IT poszczególnych jednostek Gminy Wilczyce,
 - wdrożenie systemu zarządzania obiegiem dokumentów,
 - standaryzacja infrastruktury teleinformatycznej w tym oprogramowania biurowego na stanowiskach roboczych,
 - modernizacja i dostosowanie, standaryzacja infrastruktury teleinformatycznej w administracji, w tym oprogramowania biurowego na stanowiskach roboczych oraz oprogramowania dziedzicznego w obszarach księgowości i kadry,
 - rozbudowa systemów obsługi Interesanta on-line dla danych finansowych z zakresu podatków i opłat lokalnych,
 - automatyzacja zarządzania procesami IT,
 - integracja różnych systemów dziedzicznych IT z usługami publicznymi,
 - przeprowadzenie w ramach projektu nowoczesnych i efektywnych kursów i szkoleń z zakresu wykorzystania TIK oraz kompetencji cyfrowych w tym z wykorzystaniem e-learningu.
2. Przeszkolenie pracowników poszczególnych Urzędów oraz jednostek organizacyjnych w zakresie pracy z użyciem platformy cyfrowej.
 3. Wprowadzenie systemu badań satysfakcji interesantów z obsługi w Urzędzie i jednostkach gminnych, rozbudowa internetu szerokopasmowego i sieci światłowodowej umożliwiającej rozszerzenie usług telekomunikacyjnych i informatycznych oraz przeprowadzenie kampanii promocyjnej platformy e-usług wśród mieszkańców i upowszechnianie jej funkcjonalności.
 4. Budowa systemu e-usług dla mieszkańców w zakresie usług komunalnych, realizacja zadania polegającego na wprowadzeniu elektronicznego i zarazem zdalnego odczytu wodomierzy, stworzenie e-usług, które dzięki swej funkcjonalności usprawnią obsługę klientów, jak i zapewnią dostęp do informacji na temat m.in. zużycia mediów, płatności, zobowiązań dla klientów.
 5. Promowanie wykorzystania nowoczesnych technologii we wszystkich sferach życia w gminie, wsparcie dla inicjatyw mających na celu przygotowanie społeczeństwa do efektywnego korzystania z funkcjonalności w obszarze technologii informacyjno – telekomunikacyjnych.
 6. Promocja uczenia się przez całe życie, również przy pomocy technologii informatycznych, poprawa umiejętności korzystania z zasobów internetu.
 7. Informatyzacja szkół i placówek oświatowych, w tym bibliotek szkolnych oraz innych budynków

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Cel operacyjny 1.2 Poprawa dostępności do infrastruktury	
użyteczności publicznej na terenie gminy.	
1.2.1 Poprawa dostępności do infrastruktury turystycznej	<p>Cel operacyjny 1.2 Poprawa dostępności do usług społecznych i zdrowotnych na terenie Gminy Wilczyce</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Wilczyce zgodnie m.in. z „Koncepcją przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” przyjętego Uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 4962/22 z dnia 02.03.2022 r.) w ramach trasy regionalnej nr 152 oraz wspólnie z innymi samorządami (m.in. Gminą Dwikozy) w ramach OSI Dolina Wisły i MOF Sandomierza. 2. Budowa drogi rowerowej/ścieżki wg orientacyjnej trasy: <ol style="list-style-type: none"> a) Start na połączeniu Gminy Wilczyce z gminą Obrzów zjazd do Radoszek drogą gminą 395026T b) Budynek po starej szkole podstawowej – punkt MOR, c) Most na Opatówce d) Kościół w Łukawie (jako odnoga trasy) e) Ławenda Sandomierska w Łukawie (jako odnoga trasy) f) Ośrodek Agroturystyczny ORLIK – noclegi, gastronomia g) Kapliczka w msc. Ocinek h) Dom Wincentego Burka i) Koniec trasy na terenie gminy Wilczyce połączenie z gminą Dwikozy.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

3. Oznakowanie i rozwój tras i szlaków turystycznych, odwiedzających się do walorów historycznych, kulturowych i edukacyjnych, w tym m.in. oznakowanie tras, opracowanie przewodników, map on-line, aplikacji, itp.).
4. Rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przemysłu czasu wolnego.
5. Wytyczenie nowych oraz konserwacja istniejących szlaków turystycznych.
6. Stworzenie wspólnego produktu turystycznego na obszarze Gminy Wilczyce - budowa wspólnej marki i promocja kompleksowej oferty turystycznej obejmującej m.in.:
 - wykreowanie wydarzenia weekendowego promującego walory kulturowo-przyrodnicze gminy;
 - stworzenie wspólnego produktu turystycznego z gminami objętymi Strategią MOF Sandomierza, w ramach OSI Dolina Wisty,
 - organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalno-turystycznych,
 - opracowanie bezpłatnego wirtualnego przewodnika turystycznego po obszarze gminy w formie aplikacji mobilnej,

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	<p>- przygotowanie i przeprowadzenie kampanii promocyjnej,</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. zakup stoisk promujących lokalne produkty, 8. promocja na targach turystycznych, imprezach promocyjnych, 9. Budowa wspólnej trasy (ścieżki) rowerowej łączącej gminy objęte Strategią MOF Sandomierza oraz w ramach OSI Dolina Wisły wraz z Miejscami Obsługi Rowerzystów, punktami napraw oraz wypożyczalni rowerów. 10. Modernizacja/ remont istniejących szlaków, tras, ścieżek rowerowych. 11. Wdrożenie kompleksowego systemu elektronicznej informacji publicznej dla mieszkańców, turystów i osób przyjezdnych na terenie gmin objętych Strategią, m.in. 12. nowoczesne elektroniczne tablice informacyjne w każdym sołectwie, 13. kompleksowy, bezpłatny system informacyjny dla mieszkańców gminy i wszystkich zainteresowanych w formie aplikacji mobilnej na telefon komórkowy, 14. nowoczesny, wielofunkcyjny gminny portal informacyjno-turystyczno-promocyjny z szerokim wachlarzem publicznych e-usług. 15. Utworzenie punktu informacji turystycznej. 16. Zbudowanie sieci powiązań pomiędzy samorządem i przedsiębiorcami sektora turystycznego i okolicy turystycznego, w tym wspólna realizacja projektów. 17. Włączenie obiektów i terenów wabytkowych w możliwości wykorzystania ich walorów na cele społeczne, rekreacyjne i turystyczne (m.in. wykonanie konserwacji i odnowienie starej studni koło świetlicy w Tułkowicach, wykonanie tablicy lub obelisku upamiętniającego fakt pobytu i ukrywania się na terenie gminy gen. Hauke – Bossaka w majątku dziedzica Tułkowiec Adama Piaseckiego w ostatniej fazie i po upadku Powstania Styczniowego). 18. Rozwój okolorolniczych działalności gospodarczych, związanych np. z agroturystyką, turystyką i wypoczynkiem.
<p>1.2.2 Lepsza dostępność usług medycznych, programów profilaktycznych i opieki zdrowotnej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedsięwzięcia wspierające aktywność i integrację zwiększającą szanse na zatrudnienie. 2. Modernizacja i/lub przebudowa i/lub rozbudowa obiektu Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wilczycach wraz z jego wyposażeniem, w tym m.in. aparaty EKG, USG, bilirubinometr, defibrylator, lampy UV-C. 3. Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej, w tym programów wczesnego wykrywania i rehabilitacji wad postawy wśród dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, w zakresie zwalczania nadwagi i otyłości wśród wszystkich mieszkańców gminy (w szczególności wśród dzieci w wieku szkolnym).

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	<p>4. Rozwój e-usług zdrowotnych - doposażenie POZ w sprzęt informatyczny (informatyzacja Ośrodka Zdrowia).</p> <p>5. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla osób w wieku senioralnym, w tym doposażenie POZ w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny.</p> <p>6. Ochrona zdrowia mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pakiety świadczeń zdrowotnych wykraczających poza zakres badań podstawowych, - umożliwienie dostępu do specjalistycznych badań lekarskich poprzez uczestnictwo w akcjach ogólnopolskich i z własnej inicjatywy, - pakiety rehabilitacyjne i warsztaty terapeutyczne dla pracowników, - poprawa dostępu do specjalistów, w tym pediatrów, - doposażenie stanowisk pracy w celu poprawy ergonomii i bezpieczeństwa pracy. <p>7. Zwiększenie dostępu do wysokospecjalistycznej opieki medycznej.</p> <p>8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej.</p>
<p>1.2.3 Pomoc społeczna i wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>1. Tworzenie i rozwój świetlic środowiskowych jako elementu pomocy rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>2. Wsparcie i aktywizacja osób w wieku senioralnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, - organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, itp., - posiłki z dowozem do domu, - pomoc sąsiadka, - lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, - rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, - rozwijanie opieki medycznej dla osób uzależnionych lub z zaburzeniami psychicznymi, -szkolenia dla opiekunów. <p>3. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osoby biernie zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne,

	<ul style="list-style-type: none"> - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. <ol style="list-style-type: none"> 4. Utworzenie i działalność dziennej placówki wsparcia i opieki całodobowej. 5. Realizacja przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilczycach projektów związanych z aktywizacją osób bezrobotnych i biernych zawodowo. 6. Zakładanie i rozwijanie działalności Centrum Integracji Społecznej (CIS), Klubów Integracji Społecznej (KIS), Zakładów Aktywizacji Zawodowej (ZAZ) oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej (WITZ). 7. Pomoc dla dzieci i rodzin, m. in.: <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie i utrzymanie Ośrodków Interwencji Kryzysowej, - prowadzenie grup wsparcia dla dzieci i rodzin, - wsparcie rodzin zastępczych (prawne, psychologiczne itd.), - szkolenia dla asystentów rodzin. 8. Dostosowanie wszystkich obiektów użyteczności publicznej (urzędu, świetlic, szkół, obiektów OSP, itp.) do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami m.in. seniorów, kobiet w ciąży, osób z niepełnosprawnością itp.
<p>Cel operacyjny 1.3 Rozwoj oferty sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w aktywnych formach spędzania czasu</p>	
<p>1.3.1 Zwiększenie oferty w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja kultury w tym m.in. rozpowszechnienie wiedzy na temat Krzyży Granicznych, które ostatni dziedzic Wilczyc posiadali na czterech krańcach swojego majątku. 2. Organizacja różnego rodzaju imprez kulturalnych m.in. dożynki, festiwale i prezentacje folklorystyczne, dni Gminy Wilczyce, itp. 3. Modernizacja (rozbudowa/przebudowa) wraz z doposażeniem istniejących obiektów (po byłych szkołach), strażnic OSP będących jednocześnie świetlicami wiejskimi/ adaptacja na Kluby Seniora i świetlice środowiskowe, mieszkania chronione lub inne przeznaczenie społeczne. 4. Rozpowszechnienie wśród mieszkańców gminy informacji o krzyżach granicznych, które ostatni dziedzic Wilczyc (Kazimierz Świeżyński) postawił na czterech krańcach swojego majątku ziemskiego⁴, w tym odbudowa dwóch z nich.
<p>1.3.2 Współpraca z organizacjami pozarządowymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup samochodów oraz wyposażenia dla Ochotniczych Straży Pożarnych. 2. Montaż/przeład hydrantów przeciwpożarowych na terenie poszczególnych miejscowości gm. Wilczyce

⁴ Było 4 krzyże, obecnie są 2 odnowione, poświęcone i posiadone w miejscu starych pierwotnych krzyży. Jeden przy drodze do miejscowości Przewodny (Babie Doły), a drugi w Tułkowicach, trzeci był przy drodze do Łukawy, a czwarty przy drodze z Wilczyc do Wysiadłowa.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>1.3.3 Tworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu przez osoby z różnych grup wiekowych poprzez poszerzanie i poprawę jakości oferty sportowej i rekreacyjnej</p>	<p>W celu poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego.</p> <p>3. Uruchomienie budżetu obywatelskiego.</p> <p>4. Wspólna realizacja przez JST projektów partnerskich z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>5. Zwiększanie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców poprzez stworzenie inkubatora organizacji pozarządowych.</p> <p>1. Budowa boiska w Darominie i przy Klubie Sportowym w Wilczycach.</p> <p>2. Zagospodarowanie terenów zielonych w poszczególnych sołectwach m.in. poprzez poprawę ich estetyki i funkcjonalności.</p> <p>3. Urządzenie terenów rekreacyjnych wraz z budową boisk i placów zabaw na terenie poszczególnych miejscowości, gdzie będzie taka potrzeba.</p> <p>5. Budowa (rozbudowa), przebudowa, modernizacja (remont) zewnętrznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (siłowni zewnętrznych, placów zabaw, altan np. za świetlicą w Tułkowicach, itp.) w miejscowościach, w których istnieje taka potrzeba.</p> <p>6. Poprawa estetyki i funkcjonalności centrum gminy i poszczególnych miejscowości -uporządkowanie, odnowienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji, w tym rekreacyjnych i integracyjnych m.in. budowa altany w miejscowości Tułkowice</p>
<p>Cel operacyjny 2.1 Poprawa infrastruktury w sferze technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej</p> <p>2.2.1 Poprawa infrastruktury drogowej</p>	<p>1. Rozbudowa/przebudowa i modernizacja dróg gminnych oraz powiatowych (w ramach istniejących ciągów drogowych).</p> <p>2. Budowa i modernizacja chodników i przejść dla pieszych w miejscowościach, gdzie ma to uzasadnienie z uwagi na bezpieczeństwo mieszkańców.</p> <p>3. Remont dróg tłuczniowo – żwirowych, przebudowa i modernizacja dróg dojazdowych do pól w tym m.in.: wykonanie nawierzchni asfaltowej na drogach gminnych w miejscowości Tułkowice – od skrzyżowania do mostku na rzece Opatówka, od skrzyżowania w kierunku drogi Wilczyce – Przewody oraz wykonanie niezbędnych przepustów drogowych odprowadzających nadmiar wód opadowych, utwardzenie tłuczniem drogi gminnej gruntowej do drogi asfaltowej Wilczyce-Przewody, utwardzenie drogi gruntowej od miejscowości Wilczyce do początku wsi Tułkowice, utwardzenie drogi gruntowej od mostku na rzece Opatówka w Tułkowicach do miejscowości Zagrody.</p> <p>4. Budowa infrastruktury dla ruchu niezmotywowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu mobilności społeczeństwa poprzez rozwijanie infrastruktury rowerowej i spacerowej.</p> <p>5. Rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu.</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Budowa i przebudowa przepustów drogowych w celu poprawy bezpieczeństwa (m.in. w sołectwie Tutkowice).
<p>2.2.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa i modernizacja infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji, w tym kontynuacja przebudowy i modernizacji dróg wraz z chodnikami, parkingami, budową oświetlenia oraz przystanków autobusowych na obszarze rewitalizacji. 2. Poprawa funkcjonalno-przeznaczona obiektów i terenów na terenie rewitalizacji. 3. Przebudowa i doposażenie obiektów kulturalnych. 4. Budowa sieci kanalizacyjnej na obszarze rewitalizacji wraz z małą oczyszczalnią ścieków. 5. Rozbudowa monitoringu w niewrażliwych miejscach na terenie gminy Wilczyce. 6. Remonty i prace konserwatorskie w celu zachowania zabytków na obszarze rewitalizacji. 7. Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Wilczyce w tym montaż OZE. 8. Poprawa infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej i edukacyjnej na obszarze rewitalizacji. 9. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.
<p>Cel operacyjny 2.2 Zwiększenie przedsiębiorczości oraz wsparcie działalności rolniczej</p>	
<p>2.2.1 Dostosowanie do wyzwań nowoczesnej gospodarki</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja Forum przedsiębiorców (cyklicznego spotkania integrującego środowisko przedsiębiorstw). 2. Stworzenie systemu ulg i zachęt (m.in. podatkowych) mających ułatwić inwestorom podjęcie decyzji o lokalizacji inwestycji na terenie gminy. 3. Stworzenie centrum obsługi przedsiębiorcy i inwestora (inkubatora przedsiębiorczości) - wsparcie prawne, finansowe i organizacyjne przedsiębiorców m.in. w zakresie szkoleń, wyjazdów studyjnych, projektów dofinansowujących rozpoczęcie i/lub rozwój działalności gospodarczej. 4. Pełnienie przez samorząd roli tzw. operatora (pośrednika) - udzielenie dofinansowania, dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej z wykorzystaniem środków unijnych i krajowych. 5. Ułatwienia administracyjne dla nowopowstających podmiotów gospodarczych, zwłaszcza tworzących miejsca pracy na terenie gminy. 6. Promowanie podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy. 7. Rozwój współpracy sektora prywatnego z sektorem publicznym. 8. Promowanie postaw przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży.
<p>2.2.2 Rozwój rolnictwa i sektora spożywczego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój inteligentnej specjalizacji regionu świętokrzyskiego tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa ekologicznego. 2. Utworzenie placu handlowego - Targu Gminnego, umożliwiającego sprzedaż bezpośrednią produktów

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	<p>pochozących z własnych gospodarstw rolnych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Zachęcanie i promowanie gospodarstw zajmujących się produkcją i sprzedażą zdrowej żywności (ekologicznej). 4. Wsparcie osób zajmujących się rolnictwem w zwiększeniu jego dochodowości (pomoc w tworzeniu grup producenckich, organizacja szkoleń, pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych). 5. Opracowanie wspólnego systemu związanego z promocją produktów lokalnych.
<p>Cel operacyjny 3.1 Poprawa jakości powietrza i promocja postaw proekologicznych</p> <p>3.1.1 Minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł (z uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji)</p> <p>3.1.2 Tworzenie programów edukacji ekologicznej</p> <p>3.1.3 Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wymiana pieców oraz termomodernizacja obiektów prywatnych w celu wywiązania się z uchwały nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa. 2. Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej. 1. Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców. 2. Wsparcie dla organizacji szkoleń dla rolników w zakresie wdrażania ekologicznych metod produkcji rolnej. 3. Propagowanie ekologicznego stylu życia. 1. Montaż instalacji z zakresu odnawialnych źródeł energii (PV, solary, pompy ciepła) w budynkach prywatnych (tzw. projekty parasolowe). <ul style="list-style-type: none"> ▪ wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych, ▪ zakładanie paneli fotowoltaicznych przez gospodarstwa domowe. 2. Usprawnienie systemów ciepłowniczych, gazowych i elektroenergetycznych (zarówno w budynkach użyteczności publicznej jak i obiekcie wielorodzinnym). 3. Budowa⁵ (uzupełnienie w celu zagęszczenia) i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Wilczyce w kierunku oświetlenia energooszczędnego. 4. Budowa farmy fotowoltaicznej na terenie gminy. 5. Budowa magazynów energii elektrycznej dla potrzeb instytucji publicznych na terenie gminy. 6. Budowa stacji ładowania samochodów/rowerów elektrycznych.
<p>Cel operacyjny 3.2 Ochrona środowiska przyrodniczego oraz przystosowanie gminy do zmian klimatycznych</p> <p>3.2.1 Racjonalne gospodarowanie odpadami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja PSZOK i jego wyposażenie. 2. Usuwanie azbestu z budynków użyteczności publicznej i prywatnych na terenie gminy. 3. Współpraca z innymi samorządami w zakresie organizacji gospodarki odpadami.

⁵ M.in. w sołectwie Tułkowice

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Wyposażenie obiektów użyteczności w kosze do segregacji z tablicą informacyjną. 5. Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami, w tym m.in. promocja kompostowania odpadów biodegradowalnych w gospodarstwach domowych. 6. Dofinansowanie zbiórek odpadów niekwalifikujących się jako odpady komunalne, m.in. opony ponadwymiarowe (np. rolnicze), odbiór folii rolniczej, itp. 7. Zakup automatu kaucyjnego na użyte butelki i puszki. 8. Usuwanie dzikich wysypisk śmieci.
<p>3.2.2 Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie wszystkich miejscowości w Gminie Wilczyce. 2. Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w Wilczycach dla osiedla byłego PGRu. 3. Budowa i/lub modernizacja i/lub przebudowa sieci wodociągowej. 4. Budowa przy 2 ujęciach wody 2 studni. 5. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej np. w zakresie braku nawożenia, składowania nawozów.
<p>3.2.3 Zatrzymywanie wód opadowych na terenach nieruchomości poprzez m.in. tworzenie oczek wodnych, zbiorników na deszczówkę, ogrodów deszczowych.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachęcenie mieszkańców gminy do budowy oczek wodnych 2. Tworzenie ogrodów deszczowych na terenie gminy 3. Zakup zbiorników na deszczówkę

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 31. Obszary operacyjne oraz ich oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia oraz źródła finansowania

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Szacunkowa wartość projektów	Źródła finansowania
1.1.1 Rozwój usług edukacyjnych	<ol style="list-style-type: none"> Szkoły realizują projekty podnoszące kompetencje kluczowe uczniów. Realizacja w szkołach projektów pomagającym dzieciom i młodzieży na ograniczenie negatywnych skutków związanych z nauką zdalną. Na terenie gminy realizowane są projekty z zakresu rozwoju edukacji przedszkolnej. 	<p>Liczba zrealizowanych projektów w zakresie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych z wykorzystaniem TIK – min. 2</p> <p>Liczba projektów przeciwdziałających skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej – min. 1</p> <p>Liczba zrealizowanych projektów z zakresu rozwoju edukacji przedszkolnej – min. 1</p>	Szacunkowa wartość projektów: 1,5 mln zł	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027</p> <p>Priorytet 5, 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027</p> <p>oraz środki różnego rodzaju fundacji, stowarzyszeń np. Fundacji Wspomagania Wsi</p>
1.1.2 Lepszy dostęp do opieki nad dzieckiem do lat 3	<ol style="list-style-type: none"> Utworzenie żłobka na terenie gminy Wilczyce Wyposażenie żłobka w niezbędny sprzęt i infrastrukturę 	<p>Liczba utworzonych żłobków na terenie gminy Wilczyce 1</p> <p>Liczba wyposażonych sal – min. 2</p> <p>Liczba zrealizowanych projektów w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 – min. 1</p>	Szacunkowa wartość projektów: 3 mln zł	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>dofinansowanie w ramach Programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+” 2022-2029,</p> <p>oraz środki różnego rodzaju fundacji, stowarzyszeń np. Fundacji Wspomagania Wsi</p>
1.1.3 Doskonalenie jakości kadry pedagogicznej	Pracownicy szkół stale podnoszą swoje kompetencje. Dodatkowo na terenie gminy zrealizowany został projekt mający na celu wsparcie zdrowotne pracowników instytucji publicznych, w tym szkół	Liczba zrealizowanych projektów mających na celu wsparcie zdrowotne pracowników szkół – min. 1	Szacunkowa wartość: 0,5 mln zł	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027</p> <p>priorytet 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027</p>
1.1.4 Cyfrowy Urząd	1. Na terenie całej gminy działa system zdalnego odczytu wodomierzy.	Liczba projektów mających na celu wymianę wodomierzy na system zdalnego	Szacunkowa wartość projektów:	Źródła finansowania: Budżet gminy

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	<p>2. UG jest świetnie wyposażoną jednostką świadczącą znaczną część swoich usług w sposób cyfrowy.</p> <p>3. Na terenie gminy rozwija się internet światłowodowy.</p> <p>4. Część miejscowości rozwija się w kierunku smart villages stanowiąc wzór dla innych wsi na terenie województwa świętokrzyskiego.</p>	<p>odczytu min. 1 Liczba wdrożonych nowych e-usług dla mieszkańców – min. 10 Liczba miejscowości określanych mianem smart villages – min. 6</p>	<p>3 mln zł</p>	<p>Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 priorytet 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027</p>
<p>1.2.1 dostępności infrastruktury turystycznej</p> <p>Poprawa do</p>	<p>1. W wyniku realizacji szeregu inwestycji w infrastrukturę turystyczną nastąpił wzrost liczby osób odwiedzających Gminę Wilczyce.</p> <p>2. Na terenie gminy powstają nowe szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe.</p> <p>3. Większość miejscowości gminy ma pięknie zagospodarowane centrum wsi.</p>	<p>Liczba wybudowanych ścieżek rowerowych [w km]: min. 14 (zgodnie z koncepcją rozwoju tras rowerowych w Województwie Świętokrzyskim)</p> <p>Liczba wytyczonych i oznakowanych szlaków turystycznych – min. 2</p> <p>Liczba miejscowości w których poprawiono estetykę centrum wsi – min. 4</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 6 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 Działanie 5.4 Infrastruktura w turystyce i kulturze Działanie 6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT) Działanie 6.3 Wzmacnianie lokalnych potencjałów Działanie 6.4 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (EFRR) Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład:</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>1.2.2 Lepsza dostępność usług medycznych, programów profilaktycznych i opieki zdrowotnej</p>	<p>1. Polepszenie jakości usług zdrowotnych świadczonych na terenie gminy, w tym e-usług. 2. Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych. 3. Dobrze funkcjonujący POZ posiadający wysokiej jakości wyposażenie (sprzęt medyczny). 4. Na terenie gminy są realizowane programy profilaktyki zdrowotnej.</p>	<p>Liczba wdrożonych projektów z zakresu e-usług zdrowotnych – min. 1 Liczba obiektów POZ wyposażonych w nowoczesny sprzęt medyczny – min. 1 Liczba wykonanych zabiegów rehabilitacji (zwłaszcza dla Seniorów) – ok. 200/rocznie Liczba zrealizowanych programów profilaktyki zdrowotnej – min. 1</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 1 mln zł</p>	<p>Program Inwestycji</p> <p>Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 Działanie 5.3 Infrastruktura ochrony zdrowia Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</p>
<p>1.2.3 Pomoc społeczna i wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>1. Na terenie gminy działają świetlice środowiskowe skierowane do rodzin wykluczonych społecznie i zagrożonych takim wykluczeniem. 2. Budynki użyteczności publicznej są dostosowane do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. 3. Gmina pomaga Seniorom poprzez m.in. świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i świadczenie innego rodzaju usług społeczno-zdrowotnych (w tym rehabilitacyjnych). 5. OPS realizuje przedsięwzięcia nakierowane na pomoc osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym pomagając podopiecznym w ich usamodzielnieniu.</p>	<p>Liczba funkcjonujących świetlic środowiskowych na terenie gminy – min. 2 Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami – min. 5 Liczba projektów zrealizowanych na rzecz wsparcia dla seniorów – min. 1 Liczba działających Klubów Seniora, Senior+ - min. 1 Liczba projektów skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – min. 1 Liczba zrealizowanych projektów związanych z aktywizacją osób bezrobotnych i biernych zawodowo – min. 1</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 1,5 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 priorytet 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</p>
<p>1.3.1 Zwiększenie oferty w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców</p>	<p>1. Świetlice na terenie gminy są wyremontowane oraz doposażone w nowoczesny sprzęt. 2. Na terenie gminy powstaje nowa infrastruktura sportowa (głównie przy szkołach). 3 Boiska (przy placówkach szkolnych) zostały</p>	<p>Liczba wyremontowanych świetlic – min. 3 Liczba doposażonych świetlic – min. 3 Liczba wybudowanych nowych boisk sportowych – min. 2</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 3,5 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 Działanie 5.1 Infrastruktura edukacyjna oraz priorytet 8 i 9 EFS</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	wyremontowane, a w części miejscowości wybudowane nowe.				w ramach RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych Środki różnych fundacji i stowarzyszeń.
1.3.2 Współpraca z organizacjami pozarządowymi	Organizacja pozarządowe (głównie stowarzyszenia edukacyjne, Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicze Straże Pożarne) są nośnikiem kultywowania tożsamości lokalnej, a środowisko szkolne wzmacnia patriotyzm lokalny (oraz do ojczyzny) zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.	Liczba zrealizowanych projektów z obszaru integracji mieszkańców – min. 1 Liczba zrealizowanych projektów w obszarze edukacji min 1	Szacunkowa wartość projektów: 0,2 mln zł	Źródła finansowania: Budżet gminy oraz środki różnego rodzaju fundacji, stowarzyszeń np. Fundacji Wspomaganie Wsi	
1.3.3 Tworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu przez osoby z różnych grup wiekowych poprzez poszerzanie i poprawę jakości oferty sportowej i rekreacyjnej	1. Siłownie zewnętrzne/boiska/place zabaw zostały wybudowane/wyremontowane w tym miejscowościach, gdzie jest taka potrzeba. 2. Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy.	Liczba urządzonych terenów rekreacyjnych wraz z budową boisk i placów zabaw – min. 2 Liczba km wybudowanych ścieżek rowerowych – min. 14 km	Szacunkowa wartość projektów: 8 mln zł	Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 Działanie 5.1 Infrastruktura edukacyjna oraz priorytet 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>2.2.1 Poprawa infrastruktury drogowej</p>	<p>1. Jakość dróg (zarówno gminnych jak i powiatowych) na terenie gminy – jest w bardzo dobrym stanie. 2. We wszystkich miejscowościach gminy zdecydowana większość dróg dojazdowych do pól jest utwardzona. 3. Wybudowano nowe przejścia dla pieszych oraz nowe chodniki, co zwiększyło poziom bezpieczeństwa w gminie. 4. Na terenie gminy funkcjonuje transport publiczny zapobiegający wykluczeniu transportowemu mieszkańców.</p>	<p>Liczba przebudowanych, wyremontowanych dróg gminnych [w km]: min. 10 Liczba zmodernizowanych dróg wewnętrznych/dojazdowych do pól – min. 15 km Liczba przebudowanych/ wyremontowanych dróg powiatowych [w km]: min. 5</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 10 mln zł</p>	<p>Środki różnych fundacji i stowarzyszeń. Źródła finansowania: Budżet gminy Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji WPR 2021-2027 Środki Urzędu Wojewódzkiego Województwa Świętokrzyskiego Fundusz Dróg Samorządowych</p>
<p>2.2.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</p>	<p>Obszar rewitalizacji stanowi wizytówkę gminy przyciągając coraz większą liczbę turystów.</p>	<p>Powierzchnia zrewitalizowanych terenów – min. 1,5 ha Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – min. 1 Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych – min. 1</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 2 mln zł</p>	<p>Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 Działanie 5.4 Infrastruktura w turystyce i kulturze Działanie 6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT) Działanie 6.3 Wzmacnianie lokalnych potencjałów Działanie 6.4 Rozwój Lokalny kierowany przez społeczność (EFRR) Krajowy Plan Odbudowy (KPO)</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

				<p>Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych</p> <p>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji WPR 2021-2027 RPO WŚ 2021-2027</p> <p>Działanie 6.2 Rewitalizacja miast</p>
<p>2.2.1 Dostosowanie do wyzwań nowoczesnej gospodarki</p>	<p>Cykliczne organizowane spotkania przedsiębiorców z przedstawicielami władz samorządowych przełożyły się na poprawę klimatu przedsiębiorczości na terenie gminy.</p>	<p>Liczba zorganizowanych Forum Przedsiębiorców – min. 3</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 0,1 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027</p> <p>Działanie 1.3 Promocja gospodarcza regionu i doradztwo dla MŚP</p> <p>Krajowy Plan Odbudowy (KPO)</p> <p>Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych</p> <p>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji WPR 2021-2027</p>
<p>2.2.2 Rozwój rolnictwa i sektora spożywczego</p>	<p>1. W gminie funkcjonuje nowoczesne rolnictwo (także ekologiczne) z łańcuchem dostaw do Klienta docelowego. 2. Gmina szeroko promuje produkty lokalne głównie oparte na sadownictwie. 3. Na terenie gminy przebiegają grupy producenckie.</p>	<p>Liczba opracowanych wspólnych systemów promocji produktów lokalnych – 1</p> <p>Liczba projektów mających na celu wsparcia dla rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) – min. 1</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 0,3 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>WPR</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

<p>3.1.1 Minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł (z uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji)</p>	<p>1. Wszystkie budynki użyteczności publicznej na terenie gminy zostały poddane termomodernizacji. 2. W terminach wskazanych w uchwałach Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego na terenie gminy funkcjonują jedynie ekologiczne źródła ciepła.</p>	<p>Liczba zrealizowanych projektów z zakresu promocji gospodarczej i promocji produktów lokalnych – min. 1 Liczba zorganizowanych szkoleń dla rolników – min. 2 Liczba utworzonych grup producenckich – min. 1</p> <p>Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji: min. 3</p> <p>Liczba projektów z zakresu termomodernizacji budynków mieszkalnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE – min. 1</p> <p>Liczba budynków prywatnych, w których wymieniono na ekologiczne źródła ciepła – ponad 150</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 15 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 Działanie 2.1 Efektywność energetyczna Działanie 2.2 Zielona energia Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji</p>
<p>3.1.2 Realizacja programów edukacji ekologicznej</p>	<p>Dzieci i młodzież znają zasady ekologii i wdrażają je na co dzień</p> <p>Spofeczność lokalna jest wyedukowana w zakresie nowych technologii ochrony środowiska i zagrożeń ekologicznych</p>	<p>Liczba projektów z zakresu ekologii min. 2</p> <p>Liczba akcji wspierających ekologie z udziałem dzieci i młodzieży min 2</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 0,2 mln zł</p>	<p>WPR 2021-2027 Źródła finansowania: Budżet gminy</p>
<p>3.1.3 Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych</p>	<p>1. Zdecydowana większość budynków użyteczności publicznej posiada PV, solary i/lub pompy ciepła. 2. Samorząd realizuje projekty parasolowe dla</p>	<p>Liczba projektów z zakresu montażu instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych – min. 3</p> <p>Liczba projektów parasolowych w zakresie</p>	<p>Szacunkowa wartość projektów: 8 mln zł</p>	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy Fundusze dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	mieszkańców związane z zakupem i montażem PV i innych elementów OZE na/lw prywatnych budynkach mieszkańców.	OZE na budynkach mieszkalnych – min. 1.		<p>Działanie 2.1 Efektywność energetyczna</p> <p>Działanie 2.2 Zielona energia</p> <p>Krajowy Plan Odbudowy (KPO)</p> <p>Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych</p> <p>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji</p> <p>WPR 2021-2027</p>
3.2.1 Racjonalne gospodarowania odpadami	Do 2030r. zostanie usunięty azbest z budynków użyteczności publicznej i prywatnych. Na terenie gminy działa dobrze doposażony i wyremontowany Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.	Liczba projektów mających na celu usuwanie azbestu z wszelkich budynków na terenie gminy – min. 8 Liczba zmodernizowanych i doposażonych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych – min. 1	Szacunkowa wartość projektów: 1 mln zł	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>Fundusze dla Świątokrzyńskiego na lata 2021-2027</p> <p>Działanie 2.5 Gospodarowanie odpadami</p> <p>Krajowy Plan Odbudowy (KPO)</p> <p>Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych</p> <p>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji</p> <p>środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p>
3.2.2 Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych	Gmina wspiera rozwój programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków jako rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej (z uwagi na zbyt niski współczynnik koncentracji nieekonomiczne jest budowanie kanalizacji ścieków poza budynkiem wielorodzinnym w Wilczycach, gdzie planowana jest budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią kanalizacyjną).	Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków – min. 100 Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w Wilczycach dla osiedla byłego PGRu – 1 Liczba km wybudowanej i/lub zmodernizowanej i/lub przebudowanej sieci wodociągowej – min. 3	Szacunkowa wartość projektów: 8 mln zł	<p>Źródła finansowania: Budżet gminy</p> <p>środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>WPR 2021-2027</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

	Przy obecnie funkcjonujących ujęciach wody zostaną wybudowane 2 studnie.	Liczba wybudowanych studni przy ujęciach wody – 2.	
--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne

IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Strategia rozwoju wymaga podejścia zintegrowanego łączącego wymiar społeczno-gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny, dzięki czemu możliwe staje się uzyskanie większej przejrzystości procesów decyzyjnych, a analiza w wymiarze przestrzennym pozwala uwzględnić wszelkie uwarunkowania. Tego rodzaju podejście wymusza konieczność planowania i jednoczesnego łącznie ze sobą zagadnień z różnych sfer:

- społecznej,
- gospodarczej,
- przestrzenno – funkcjonalnej.

Kompleksowy dokument ma zapewnić koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

Priorytetem dla rozwoju przestrzennego Gminy Wilczyce jest uzyskanie struktury funkcjonalno-przestrzennej, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta jej walory i zasoby przyrodnicze oraz kulturowe dla poprawy życia mieszkańców. Priorytet ten będzie wcielony w życie poprzez realizację zamierzeń inwestycyjnych, dzięki którym dojdzie do:

- uzyskania wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym oraz harmonizacji całego układu przestrzennego,
- poprawy stanu środowiska na obszarze gminy,
- rozwoju głównych gałęzi gospodarki przy wykorzystaniu w maksymalnym stopniu własnego potencjału i naturalnych predyspozycji dla rozwoju rolnictwa, turystyki, rekreacji, edukacji i przedsiębiorczości,
- rozwoju alternatywnych sposobów wytwarzania i pozyskiwania energii,
- pełnego wykorzystania powiązań komunikacyjnych.

Poniższe mapy prezentują model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wilczyce:

Mapa 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny/gospodarowanie przestrzenią

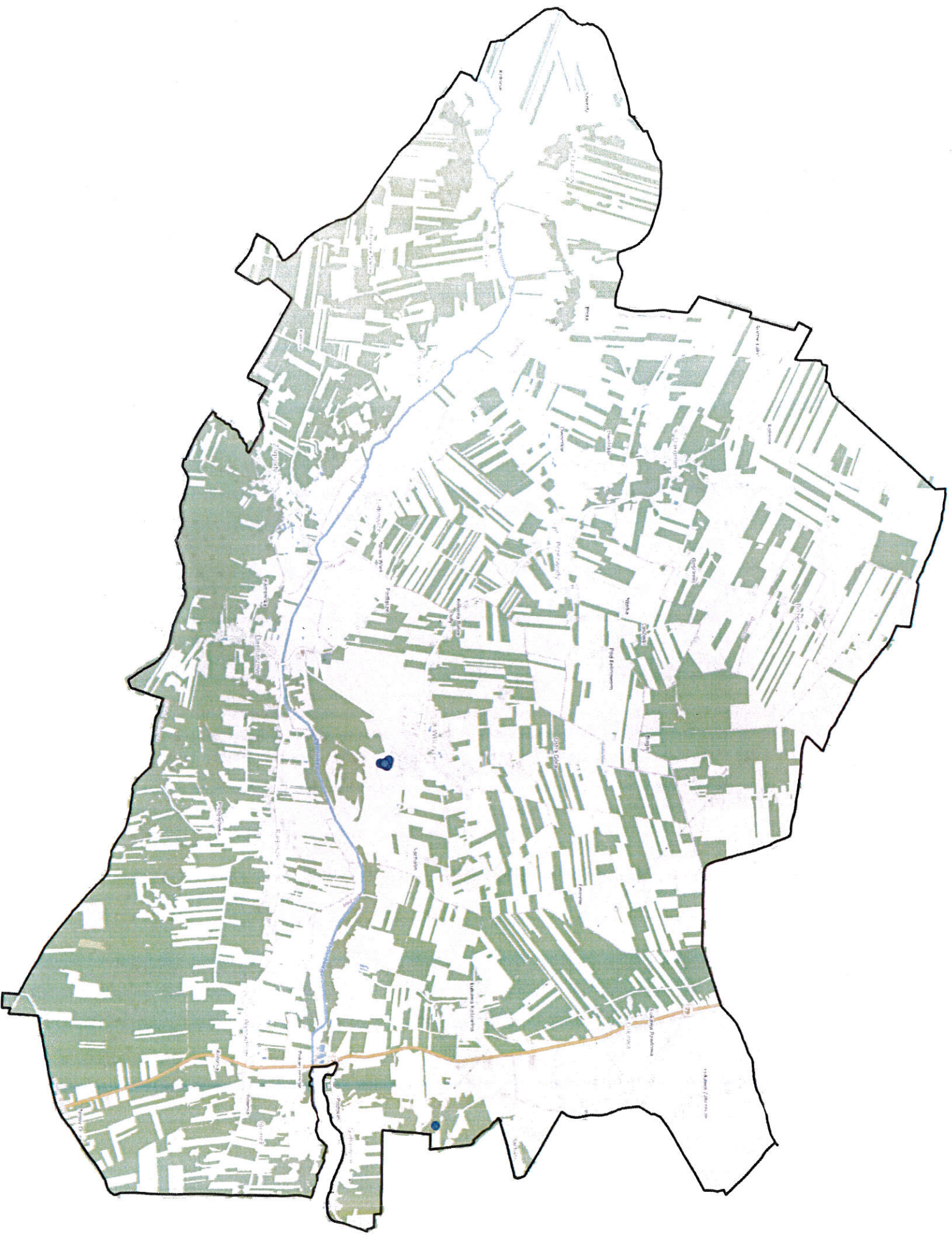
Źródło: opracowanie własne

Legenda:

Funkcje terenu: tereny zabudowane [grey square] lasy [green square] wody [blue square] obszar rolniczo - osadniczy [light green square]

Układ transportowy: droga krajowa nr 79 [red line] główna drogi gminne, powiatowe [grey line]

Struktura osadnicza: ośrodek centralny [white circle] ośrodki lokalne [black dot] granice obszaru Gminy Wilczyce [thick black line]
Wilczyce, Pielaszów – nazwy miejscowości

Zródło: opracowanie własne

- Legenda:
- Obszary chronione: pomniki przyrody ●
 - Elementy niebieskiej infrastruktury: rzeki ~
 - Elementy zielonej infrastruktury: lasy ■
 - Infrastruktura uzupełniająca: droga krajowa nr 79 — główna drogi gminne, powiatowe
 - Struktura osadnicza: ośrodek centralny ○ ośrodki lokalne ● granice obszaru Gminy Wilczyce —
 - Wilczyce, Pielaszów – nazwy miejscowości

Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja

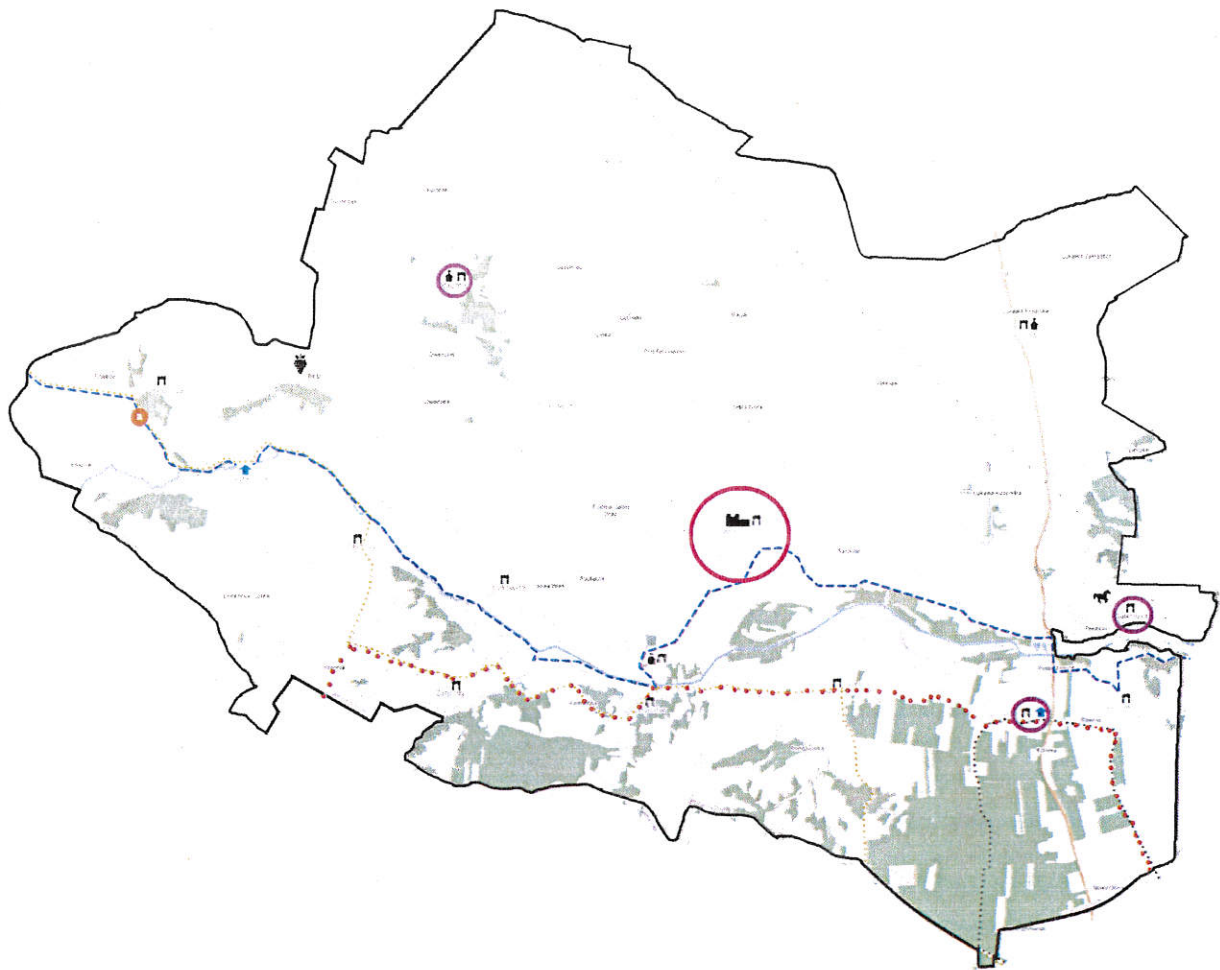

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

Infrastruktura drogowa: droga krajowa nr 79 pozostałe drogi gminne i powiatowe
 granice obszaru Gminy Wilczyce **Wilczyce, Pielaszów** – nazwy miejscowości
Funkcje terenu: tereny zabudowane lasy wody

Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

Główne obszary i komplekty turystyczno rekreacyjne:

obszar turystyczno rekreacyjny miejscowości turystyczne

Wybrane szlaki turystyczne: szlak pieszy niebieski Gołoszyce PKS - Dwikozy ściezka

rowerowa - Sandomierskie Krajobrazy Sandomierz ul. Kosęty - Sandomierz ul. Żeromskiego

ściezka rowerowa Opatów ul. Sempolowskiego – Sandomierz ul. Kosęty trasa rowerowa –

szlak architektury obronnej

Obiekty turystyczne: obiekty zabytkowe agroturystyka zabytkowe kościoły

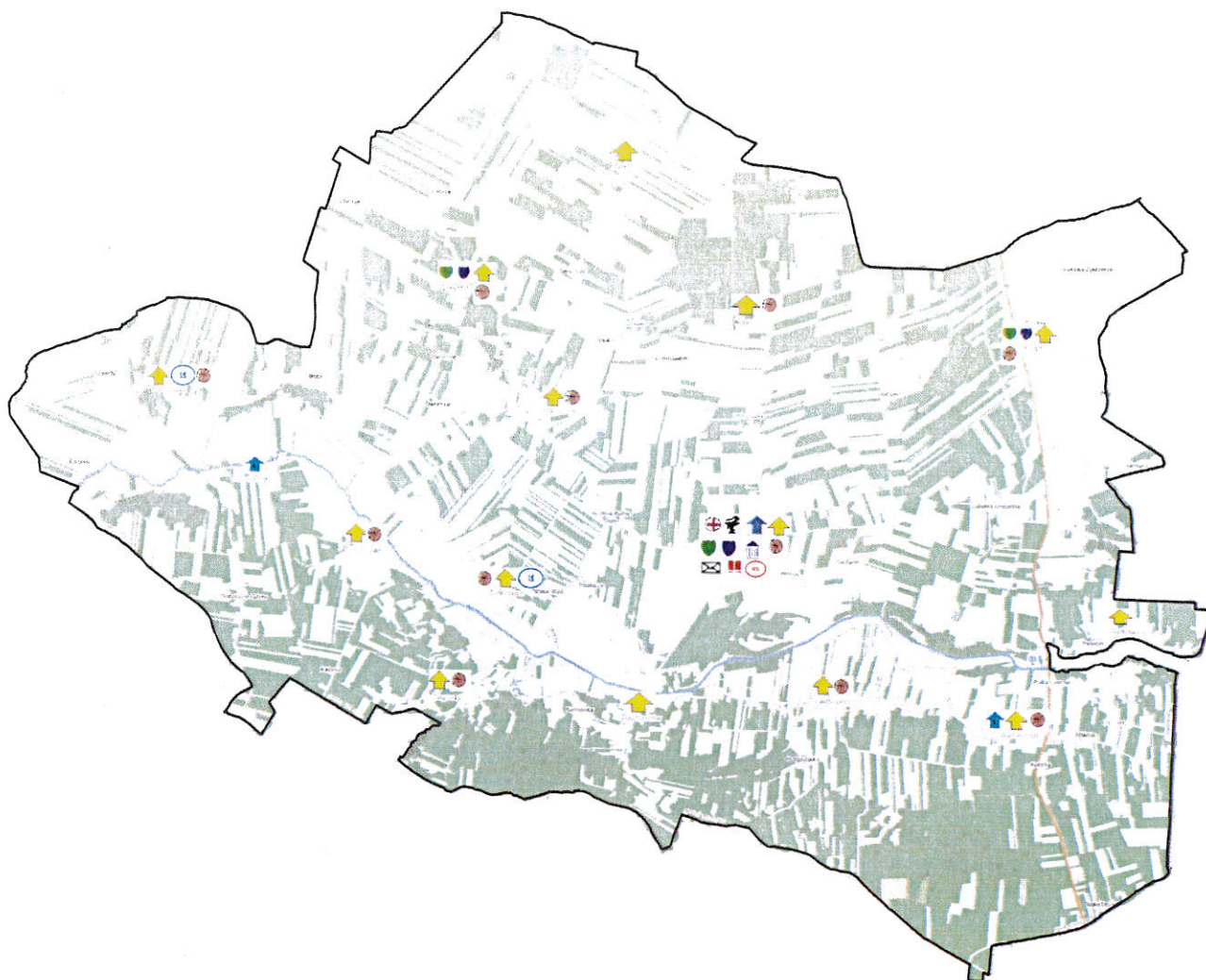
winnice rekreacja konna miejsca pamięci

Infrastruktura uzupełniająca: lasy obszary rolniczo – osadnicze droga krajowa nr 79

główna drogi gminne powiatów granice obszaru Gminy Wilczyce **Wilczyce,**

Pielaszów – nazwy miejscowości

Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne

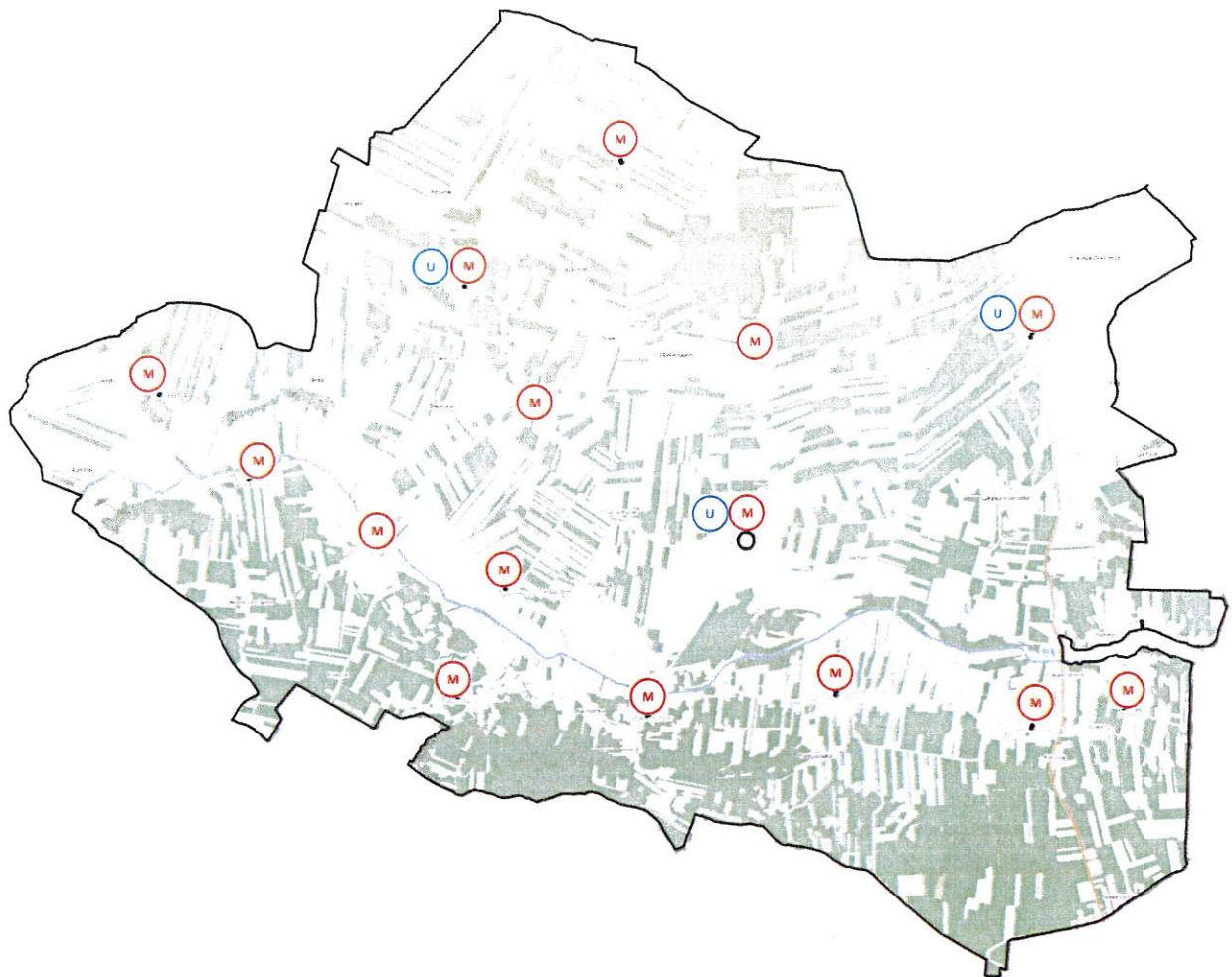

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Ochrona zdrowia:** ośrodki zdrowia apteka
- Opieka społeczna:** Ośrodek Pomocy Społecznej Świetlice środowiskowe Klub Seniora
- Usługi społeczne:** przedszkola, szkoły podstawowe poczta Urząd Gminy
- Bibloteka** infrastruktura sportowa i rekreacyjna świetlice wiejskie agroturystyka
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne ęki
- Infrastruktura uzupełniająca:** lasy obszary rolniczo – osadnicze droga krajowa nr 79
- główna drogi gminne powiatów granice obszaru Gminy Wilczyce **Wilczyce,**
- Pielaszów** – nazwy miejscowości

Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

Teren zagospodarowania: tereny mieszkalne podstawowych (M) tereny zabudowy mieszkalnej i usługowej (M) tereny usługowe (U)

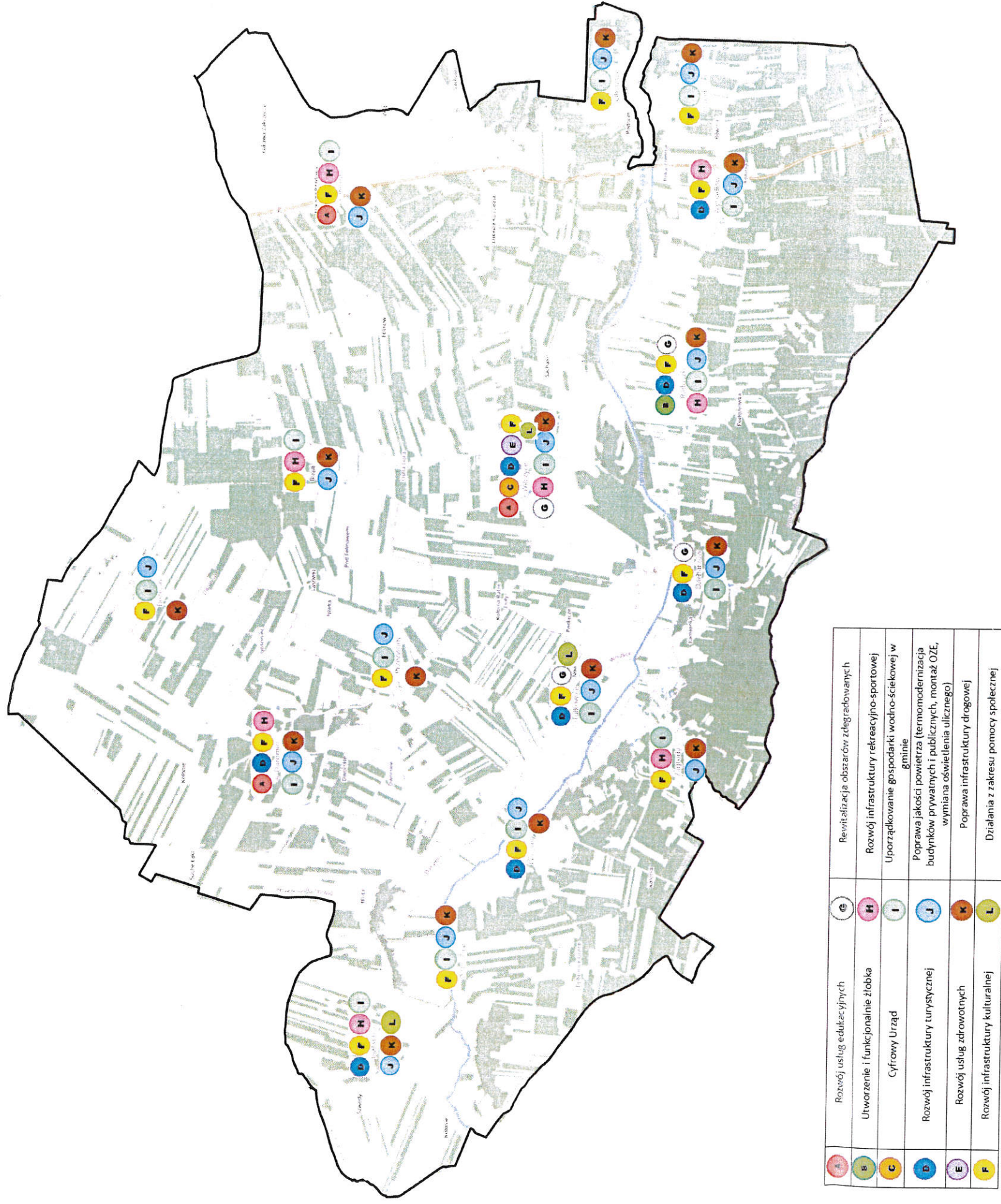
Elementy niebieskiej infrastruktury: zbiorniki wodne (niebieski kwadrat) rzeki (niebieska linia falista)

Infrastruktura uzupełniająca: lasy (ciemnozielony kwadrat) obszary rolniczo – osadnicze (szary kwadrat) droga krajowa nr 79 (niebieska linia)

główna drogi gminne powiatow (niebieska linia) granice obszaru Gminy Wilczyce (czarna linia) **Wilczyce,**

Pielaszów – nazwy miejscowości

Mapa 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane kluczowe działania

Źródło: opracowanie własne

V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Osiągnięcie określonych celów zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga prowadzenia zdecydowanej, świadomej i kompleksowej polityki przestrzennej obejmującej wszystkie dziedziny gospodarowania oraz systemy budujące te działania. Polityka ta powinna być nakierowana przede wszystkim na ochronę bezcennej wartości środowiska naturalnego, do których zaliczają się wartości krajobrazowe i kulturowe oraz zapewnienie niezbędnych uzasadnionych rezerw terenowych dla realizacji funkcji związanych z różnymi formami zabudowy. Obserwowana w ostatnich latach ekspansja zabudowy wiąże się z uruchomieniem szeregu niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym. Negatywnym następstwem rozwoju zabudowy jest wzrost związanych z nią oddziaływań – wzmożona penetracja terenu przez zwierzęta domowe, niekontrolowane zaśmiecanie, zmiany warunków siedliskowych szaty roślinnej, a przede wszystkim zmniejszanie się powierzchni czynnej biologicznie. Równocześnie z rozwojem funkcji mieszkaniowych i usługowych łączy się potrzeba realizacji układów komunikacyjnych służących ich obsłudze, co powoduje zwiększenie natężenia ruchu samochodowego, powodując tym samym wzrost zanieczyszczenia powietrza i pogorszenie klimatu akustycznego. Zmiany dotyczące struktury wizualnej spowodowane są głównie niedostosowaniem gabarytów budynków do skali przestrzeni. Intensywność przekształceń związanych z ekspansją zabudowy może okazać się znacząca, zwłaszcza dla bardziej wrażliwych komponentów środowiska.

Warto również pamiętać, że planowanie przestrzenne jest procesem ciągłym polegającym na sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ich realizacji w drodze podejmowania stosownych decyzji administracyjnych, dokonywaniu okresowych ocen ich aktualności, a także wprowadzaniu do ich ustaleń zmian gwarantujących tworzenie prawa miejscowego umożliwiającego realizację bieżących celów społeczno-gospodarczych zgodnie z oczekiwaniami społeczności lokalnej, przy równoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i wymogów przepisów szczególnych.

W sferze rozwoju przestrzennego, gmina nie posiada występujących znaczących przeszkód ograniczających rozwój sieci osadniczej tzn. nie ma jednoznacznych obszarów intensywnej zabudowy mieszkaniowej. Większość wsi posiada znaczące możliwości rozwojowe w ramach istniejącej zwartej zabudowy oraz w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie. Rozwój tego typu zabudowy jest najbardziej pożądanym ze względów ekonomicznych, ekologicznych i związanych z racjonalizacją zarządzania gminą (realizacja zadań własnych). Obecnie do najważniejszych determinantów warunkujące rozwój gminy należy:

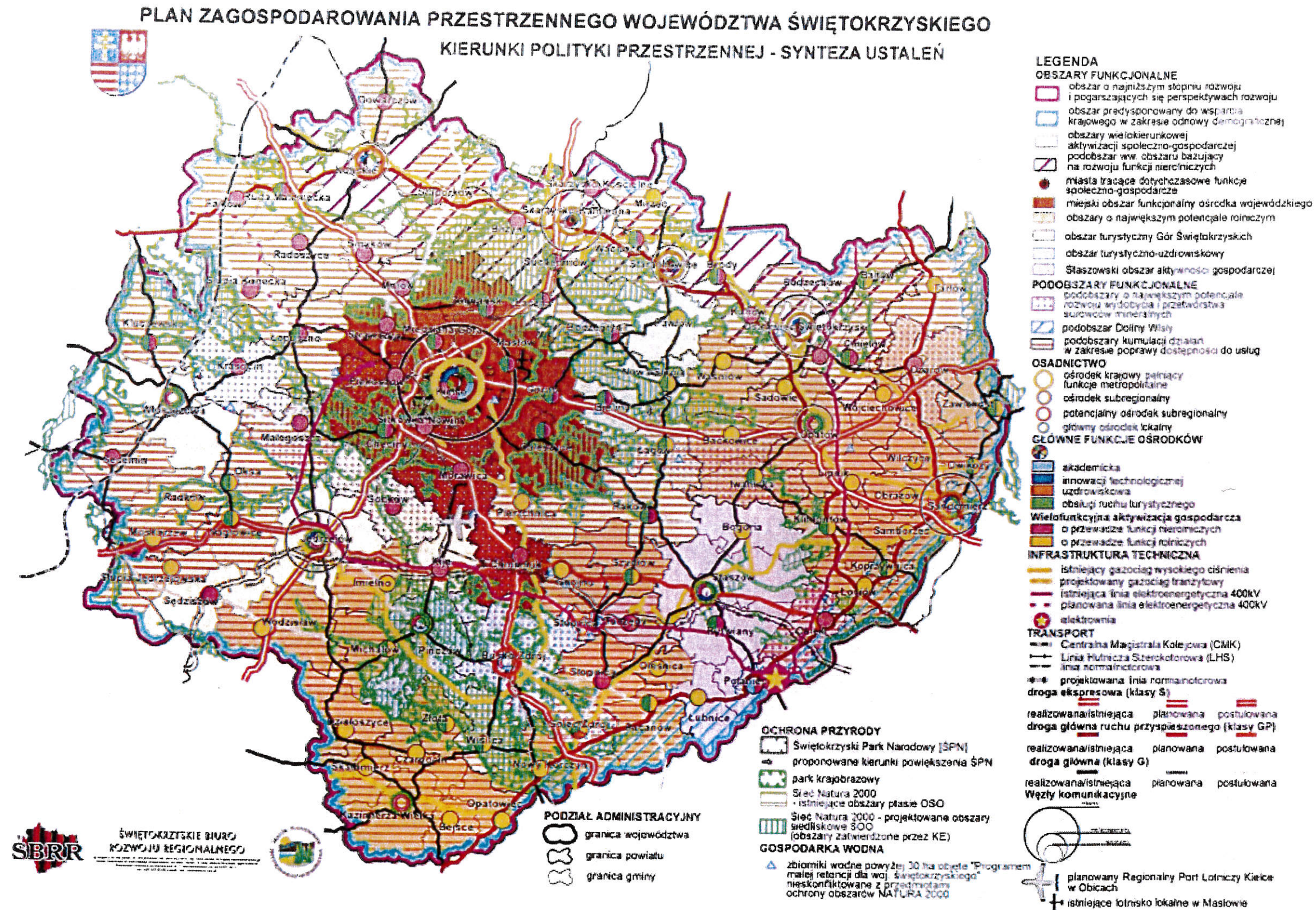
- wiejski charakter gminy na terenie powiatu sandomierskiego,
- wykształcenie się ośrodka centralnego – miejscowości Wilczyce, która jest miejscem koncentracji działalności prowadzonych dla ludności całej gminy; to na jej mieszkańcy realizują szereg usług publiczno-administracyjnych,
- zdecydowana większość miejscowości cechuje się zabudową stosunkowo mało intensywną, rozmieszczoną wzdłuż dróg, bez wykształcenia lokalnych centrów (wsie typu „ulicówka”); miejscowości te zazwyczaj są także słabiej wyposażone w zakresie usług,
- warunki fizyczno-geograficzne są w dużym stopniu zróżnicowane.

W kontekście planowania i kształtowania polityki przestrzennej gminy należy się również odnieść do dokumentów planistycznych wyższego rzędu (przyjętych uchwałami Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego). Obecnie cele, zasady i kierunki wojewódzkiej polityki przestrzennej określa *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego* przyjęty uchwałą nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014r. (Dz. Urz. Woj. Św. poz. 2870). Dokument ten wraz ze *Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* stanowi podstawę zintegrowanego systemu zarządzania województwem, łączącego instrumenty

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

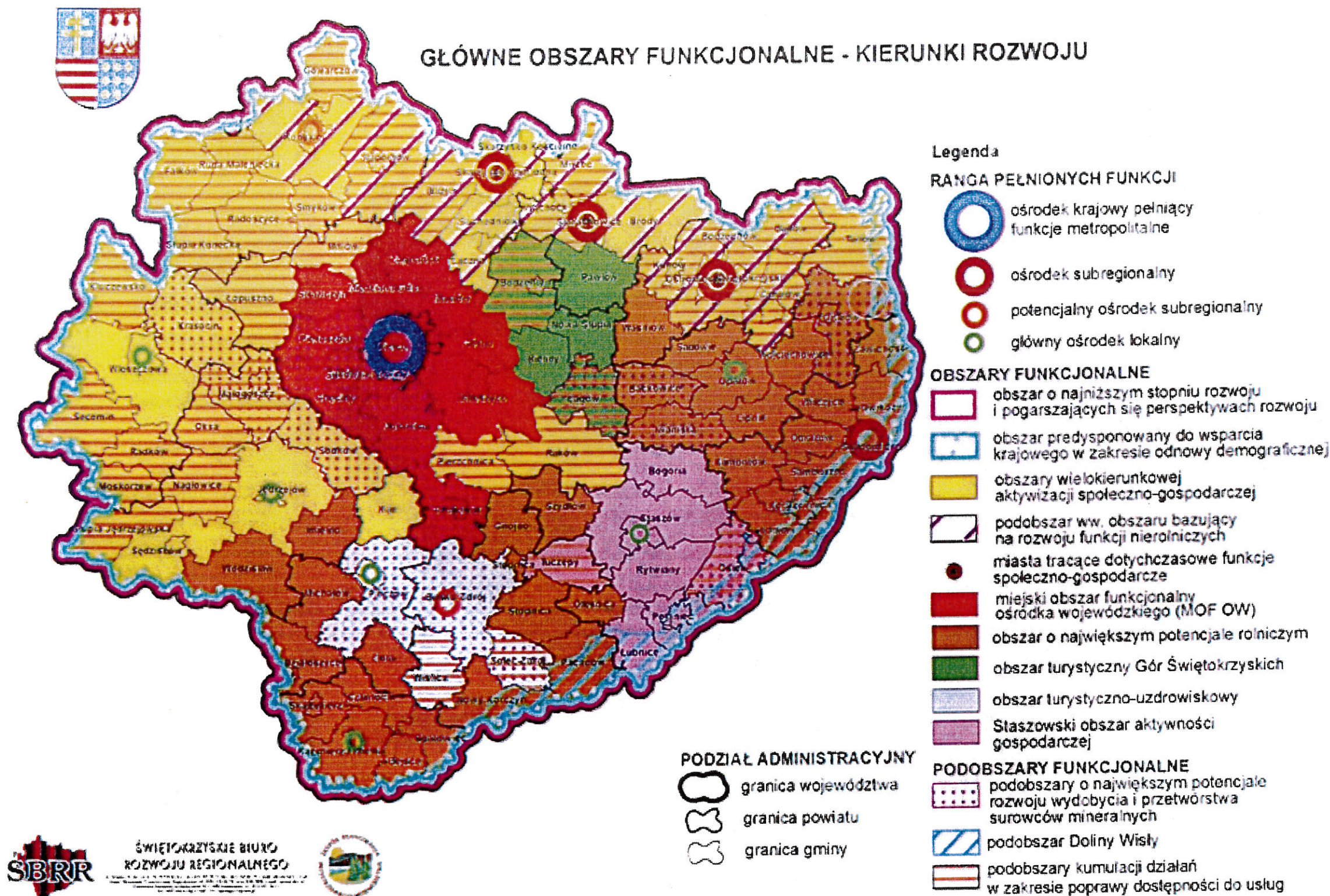
gospodarki przestrzennej z instrumentami rozwoju społeczno-gospodarczego. Poniższe ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej powinny być zatem spójne i zgodne z ustaleniami „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”. Dokument ten wskazuje, że gmina została zaliczona do tych z największym potencjałem rolniczym, zaś w zakresie głównych funkcji ośrodków wskazano - rolnictwo. Dodatkowo gmina należy do podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług. Ponadto gmina została zakwalifikowana również do obszaru o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju oraz obszaru predysponowanego do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej.

Mapa 14 Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO
ROZWOJU REGIONALNEGO

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Obecnie Gmina Wilczyce posiada:

- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” przyjęte uchwałą nr XXI/123/2013 Rady Gminy w Wilczyce z dnia 19 kwietnia 2013 r. w sprawie II zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wilczyce,
- „Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilczyce w granicach sołectw gminy” przyjęty uchwałą nr IX/46/2011 Rady Gminy Wilczyce z dnia 14 listopada 2011r. w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Gminy Wilczyce w granicach sołectw gminy oraz jego aktualizację uchwałą nr XXI/124/2013 Rady Gminy Wilczyce z dnia 19 kwietnia 2013r. w sprawie zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Gminy Wilczyce w granicach sołectw gminy

„Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilczyce w granicach sołectw gminy” w formie 29 załączników graficznych w skali 1:2000. Miejscowy Plan określa jako obowiązujące ustalenia planu:

1 oznaczenia liniowe:

- a) granica administracyjna gminy,
- b) granice obszaru objętego planem w skali 1: 2000,
- c) granice sołectw pokazane na rysunkach planu w skali 1:2000,
- d) linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania,
- e) nieprzekraczalna linia zabudowy,
- f) strefa uciążliwości od cmentarza 50m,
- g) strefa uciążliwości od cmentarza 150m.
- h) strefa ochronna terenu zamkniętego 500m,
- i) strefa ochronna terenu zamkniętego 700m,
- j) strefa ochronna terenu zamkniętego 1000m,
- k) strefa ochronna terenu zamkniętego 3000m;

2) przeznaczenie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:

3) ochrona dóbr kultury:

- a) obiekty wpisane do rejestru zabytków,
- b) obiekty objęte gminną ewidencją zabytków,
- c) obiekty o cennych wartościach kulturowych,
- d) stanowiska archeologiczne oraz ich strefy ochrony,
- e) strefa ochrony konserwatorskiej,
- f) strefa ochrony ekspozycji „E”,
- g) oś widokowa;

4) ochrona przyrody:

- a) pomniki przyrody,
- b) obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych,
- c) granica Głównego Zbiornika Wód Podziemnych;

5) infrastruktura komunikacyjna:

- a) droga główna - KDG,
- b) droga zbiorcza - KDZ,
- c) droga lokalna - KDL,
- d) droga dojazdowa - KDD;

4. Następujące oznaczenia graficzne na rysunkach planu są informacyjnymi ustaleniami planu:

1) infrastruktura techniczna:

- a) istniejący wodociąg wiejski,
- b) wodociąg wiejski przeznaczony do modernizacji,
- c) projektowany wodociąg przemysłowy,
- d) projektowana sieć kanalizacyjna,
- e) istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia,

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- f) istniejący gazociąg średniego ciśnienia,
- g) linie elektroenergetyczne 110 kV wraz ze strefą,
- h) linie elektroenergetyczne 15 kV wraz ze strefą,
- i) stacja transformatorowa 15/04 kV,
- j) istniejący kabel telefoniczny światłowodowy,
- k) strefa 20m oddziaływania gazociągu wysokiego ciśnienia,
- l) strefa 35m oddziaływania gazociągu wysokiego ciśnienia;

2) ochrona przyrody:

- a) proponowane do ochrony pojedyncze drzewa, grupy drzew, szpalery o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- b) Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu,
- c) obszary gleb chronionych wytworzonych na gruntach organicznych,
- d) proponowany zasięg obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;

3) infrastruktura komunikacyjna:

- a) ścieżki pieszo-rowerowe (turystyczne),
- b) linie rozgraniczające dróg poza granicą opracowania.

Zgodnie ze *Studium* na terenie gminy wyodrębnia się kierunki zagospodarowania przestrzennego uwarunkowane przesłankami przyrodniczymi oraz rozwojem środowiska przyrodniczo- kulturowego.

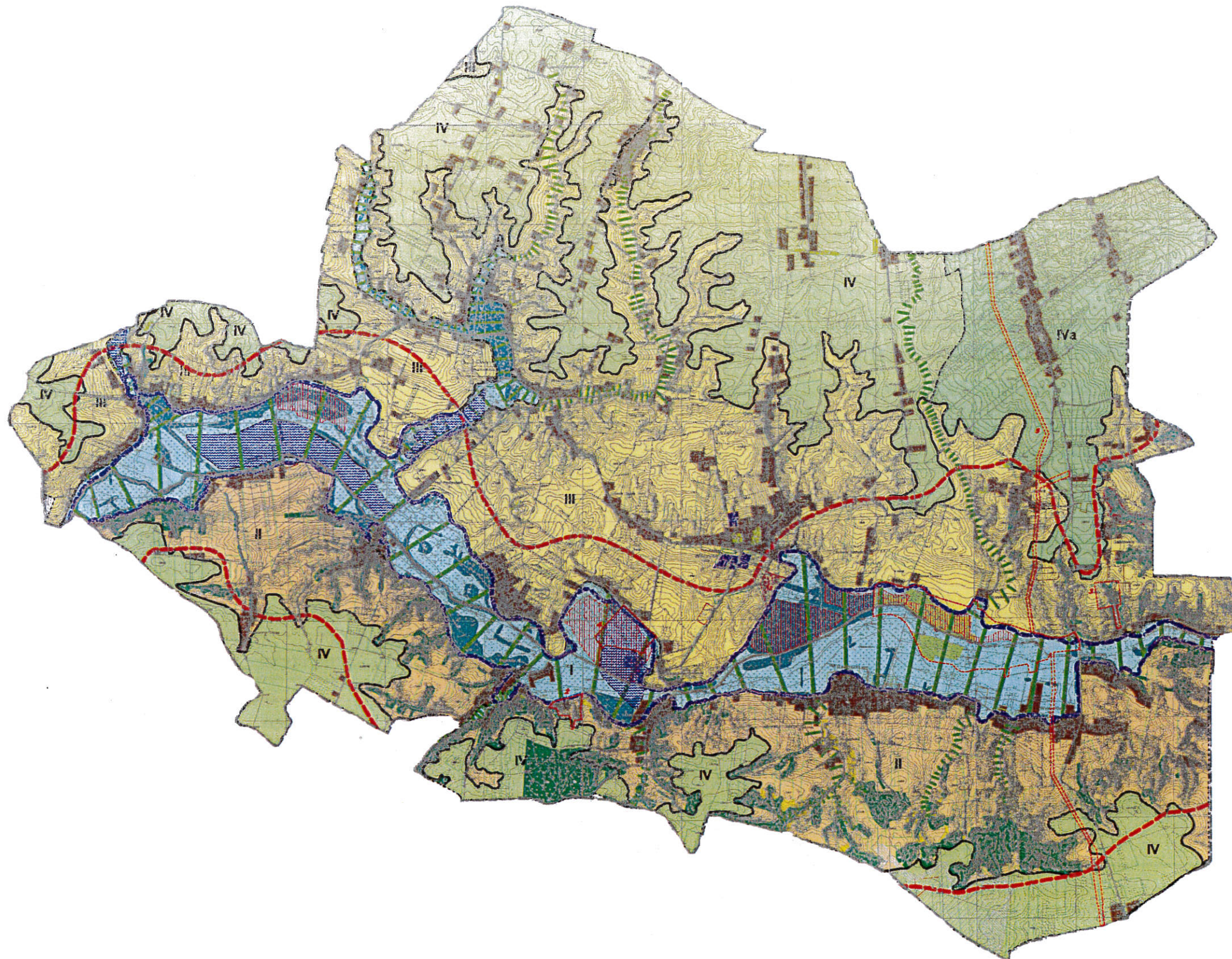
Mapa 16 Kierunki polityki przestrzennej Gminy Wilczyce

<p>Granicz gminy</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW</p> <p>HU Tereny obecnie zurbanizowane oraz przewidziane w doryczasowych planach zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowo-usługowe</p> <p>HUZ Tereny budownictwa zagrodowego na tarasie zalewowym rzeki Opaldwi</p> <p>HU.1 Tereny potencjalnego rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych</p> <p>IP Tereny o charakterze przemysłowym bądź infrastrukturalnym</p> <p>IS Tereny zieleni omentanej</p> <p>IS.1 Tereny lasów / tereny lasów ochronnych</p> <p>IS.2 Tereny zalesień</p> <p>RA Tereny rolne</p> <p>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</p> <p>DK Drogi krajowe</p> <p>DP Drogi powiatowe</p> <p>DG Drogi gminne</p> <p>istniejący wodociąg wiejski</p> <p>modernizowany wodociąg wiejski</p> <p>projektowany wodociąg przemysłowy</p> <p>projektowana sieć kanalizacyjna</p> <p>projektowany wodociąg łączny</p> <p>istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia</p> <p>istniejący gazociąg średniego ciśnienia</p> <p>Napowietrzne linie elektroenergetyczne WN ze strefą uciążliwości</p> <p>kablowa linie elektroenergetyczne 15kV</p> <p>kabel telefoniczny światłowodowy</p> <p>istniejąca/projektowana stacja bazowa GSM</p> <p>OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONO INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM</p> <p>NU Projektowane i istniejące wiejskie oczyszczalnie ścieków</p> <p>NO Istniejące wysypisko śmieci w Bugaju do modernizacji oraz do rekultywacji</p> <p>NG Istniejąca stacja garowa I stopnia</p> <p>NW Proponowana lokalizacja pod zbiorniki retencyjne wody</p> <p>OCHRONA ŚRODOWISKA</p> <p>istniejące pomniki przyrody</p> <p>Drzewa proponowane do ochrony</p> <p>Lokalne ciągi ekologiczne</p> <p>Proponowany zasięg obszarów nienaznaczonych na niebezpieczeństwo powodzi</p> <p>Obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych</p> <p>Proponowany obszar Chronionego Krajobrazu</p> <p>Obszary gleb chronionych wyeksploatowanych na gruntach organicznych</p> <p>Strefy uciążliwości omentarzy</p> <p>Strefy uciążliwości elektromagnetycznej stopnia I i II</p>		<p>OCHRONA DÓBR KULTURY</p> <p>Obiekty o szczególnych wartościach kulturowych, obiekty zabytkowe</p> <p>Strefa ochrony ekopozycji</p> <p>Stanowiska archeologiczne</p> <p>Granica rozpoznania archeologicznego</p> <p>INNE OZNACZENIA</p> <p>Ciągi turystyczne</p> <p>Centrum usługowe gminy</p> <p>Centrum usługowe sołectwa lub kilku sołectw</p> <p>Istniejąca lub proponowana stacja paliw</p> <p>Istniejąca usługi handlu</p> <p>szkoły</p> <p>Granice sołectw</p> <p>TERENY ZAMKNIĘTE WRAZ ZE STREFAMI OCHRONNYMI</p> <p>teron jednostki wojskowej</p> <p>Tereny dla których Gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego</p> <p>1 miejscowość gminna</p> <p>2 tereny rolne i inne dla których należy wprowadzić częściowy zakaz zabudowy oraz tereny przewidziane do zalesień</p> <p>II ZMIANA STUDIUM</p> <p>OZNACZENIA II ZMIANY STUDIUM</p> <p>granica obszarów objętych II zmianą Studium</p> <p>oznaczenia obszarów objętych II zmianą Studium</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW</p> <p>HU.2 tereny obecnie zurbanizowane oraz przewidziane pod zabudowę mieszkaniowo-usługową</p> <p>HU.2.1 tereny budownictwa zagrodowego na tarasie zalewowym rzeki Opaldwi</p> <p>HU.2.2 tereny potencjalnego rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych</p> <p>U teren usług</p> <p>US tereny sportowo-rekreacyjne</p> <p>W tereny przewidziane pod eksploatację złóż kruszyw naturalnych</p> <p>RA.1 tereny rolne</p> <p>OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH</p> <p>granica udokumentowanego złoża kruszyw naturalnych</p> <p>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</p> <p>planowany gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500</p> <p>planowana droga dojazdowa</p> <p>OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONO INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM</p> <p>NW.1 teren pod planowany zbiornik retencyjny wody</p> <p>OCHRONA DÓBR KULTURY</p> <p>teren ekopozycji stanowisk archeologicznych</p> <p>OZNACZENIE INFORMACYJNE</p> <p>projektowana stacja paliw</p>
---	--	--

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Mapa 17 Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilczyce uwarunkowane przesłankami przyrodniczymi

LEGENDA

I. DOLINA RZECZNYCH

- OBSZARY O PRZEDYSPOZYCZACH DO FUNKCJI ROLNICZEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM UŻYTKÓW ZIELONYCH
- OBSZARY WYSTĘPUJĄCE TORFOWE I WAPIŃCOWE OGRANICZONYCH - OBIĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ
- OBSZARY NATURALNYCH I PÓLNATURALNYCH KOMPLEKSÓW LĘSNYCH (OLSY I ŁĘSY) O ZNAČENIU WODOCHRONNYM
- OBSZARY ZABUDOWY ZAGRODOWEJ I JEDYNOZIMNEJ NAWAZONE NA ZALEWY POWODZOWE
- OBSZARY SUPLENISZAJĄCE LOKALIZACJA KRAJODZIAŁOWO-REKREACYJNYCH ZBIORNIKÓW WODNYCH O CHARAKTERZE PRZYBYWOWYM

II. STREFA ŁAGODNYCH ZBOCZY DOLINY O PATÓWÓW ORAZ SFALOWANYCH WYSOCZYŃ Z GĘSTĄ SIĘCĄ POTĘŻNYCH DOLIN RZECZNYCH Z MIEJSCAMI SIŁNĄ ERÓZJĄ POWIERZCHNIOWĄ

- OBSZARY O PRZEDYSPOZYCZACH DO WIELKOPRZESTRZYNOWYCH UPRAW SĄDOWYCH ORAZ ROLNICTWA (ZBOŻA, BURAKI CUKROWE)
- ISTNIEJĄCE LASY NA BIEDNISKACH ORADNYCH ORAZ NATURALNA SUKCESJA ROŚLINNA NA TERENACH O GŁĘBOKI SPADKACH I NIEUFRUOWNYCH ROLNICZO - O ZNAČENIU GLEBOCHRONNYM
- OBSZARY NAJLEPSZYCH GLEB - WSKAZANE DOLEŚNIA GLEBOCHRONNE
- TERENY OGRANICZE POŁOŻONE W ŚNĄCH WYWÓZÓW I PARCÓW, U PODNOŻY ZBOCZY, NA STOKACH NAKRYTYCH - NIE ZAGROŻONE OBYWISKIEM

III. STREFA PŁASKIEJ WYSOCZYŃNY Z PŁYTKIMI, SUCHNYMI DOLINAMI NIEKROWATYMI

- OBSZARY O PRZEDYSPOZYCZACH PRZYRODNICZYCH (BARCZO DOBRE GLEBY) DO ROLNICTWA Z UWZGLĘDNIENIEM ZNAČNYCH SPADKÓW
- PRZYRODNICZE OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE W O REJESTRU WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA PRZYRODY (PARK PODWÓDKI, POMARZ PRZYRODY)
- ISTNIEJĄCE LASY NA BIEDNISKACH ORADNYCH ORAZ NATURALNA SUKCESJA ROŚLINNA NA TERENACH O GŁĘBOKI SPADKACH I NIEUFRUOWNYCH ROLNICZO - O ZNAČENIU GLEBOCHRONNYM
- TERENY OGRANICZE WYKORZYSTANE KORYZNE, Z REZERW, WĄSKIE PÓDNOŻY I PODPÓDNOŻY ORAZ ZWIKSZE ZAPÓDNIENIE OSŁAWIKOWE - KONIECZNE ZACHOWAĆ CEMNYCH ZADRZENIEM

IV. STREFA PŁASKIEJ WYSOCZYŃNY Z PŁYTKIMI, SUCHNYMI DOLINAMI NIEKROWATYMI

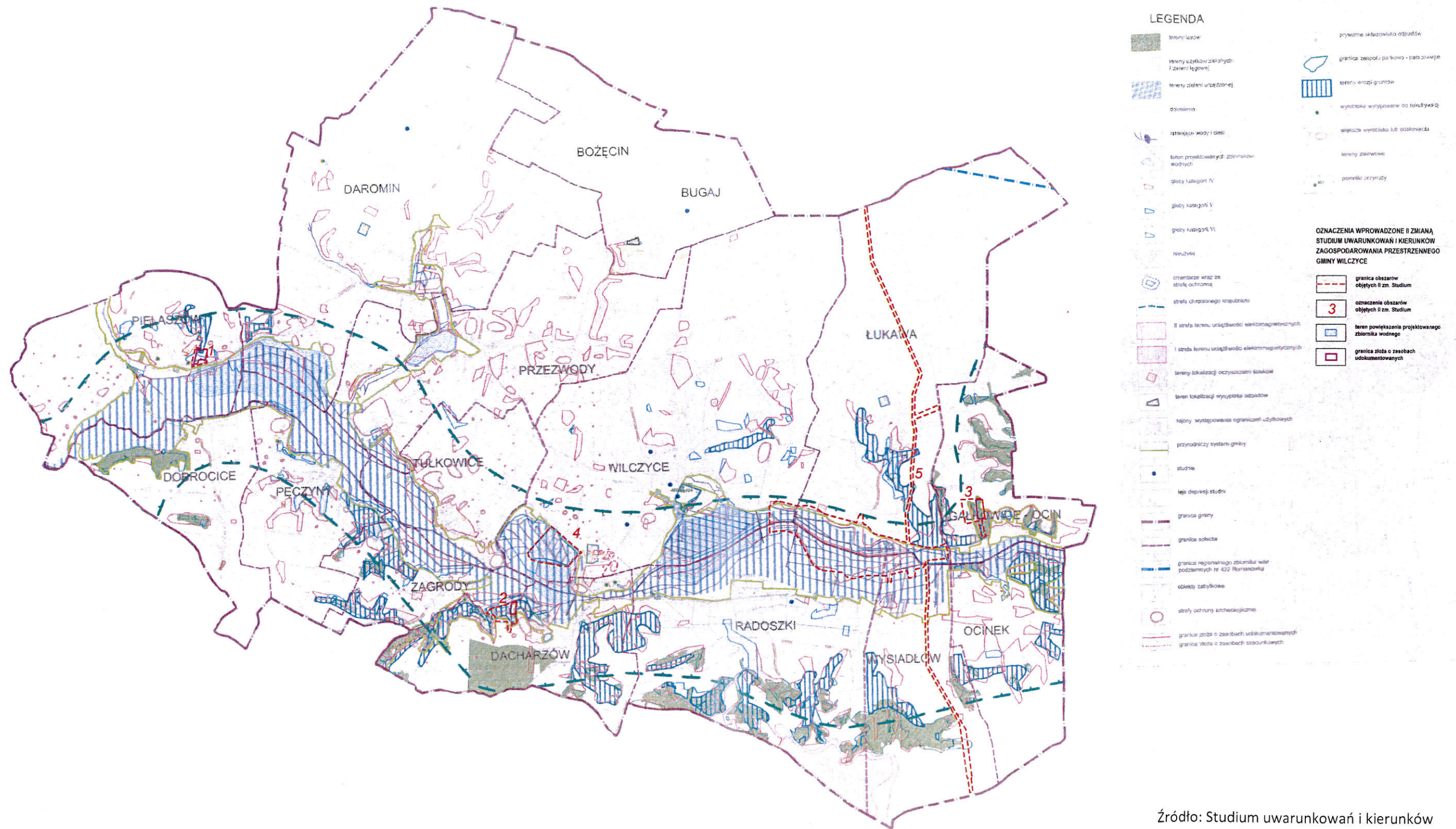
- OBSZARY O PRZEDYSPOZYCZACH PRZYRODNICZYCH DO WIELKOPRZESTRZYNOWYCH UPRAW SĄDOWYCH I INTENSYWNEGO ROLNICTWA
- TERENY OGRANICZE NIE ZAGROŻONE PROCESAM OBYWISKIEM
- URZĄD OIĄGÓW POWIĄZAJĄ EKOLOGICZNYCH I O ZNAČENIU REGIONALNYM I O ZNAČENIU LOKALNYM
- ZASŁĘO PROPONOWANEGO OBSZARU CHRONIONEGO KRAJODZIAŁU DOLINY OPATÓW
- DYNAMICZNA PROPONOWANEGO ZABIEGU OBSZARU NAWAZONE NA NIEBEZPIECZNY POWÓD

II ZMIANA STUDIUM

- OZNAČENIA II ZMIANY STUDIUM
- BRANICE OBSZARÓW OBIĘTYCH II ZMIANĄ STUDIUM
- OZNAČENIA OBSZARÓW OBIĘTYCH II ZMIANĄ STUDIUM
- OBZARY ZABUDOWY I ZAKRYCIE

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Mapa 18 Uwarunkowania rozwoju środowiska przyrodniczo- kulturowego w Gminie Wilczyce

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Mając na uwadze powyższe elementy i obszary konstytuujące strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy Wilczyce określa się poniższe ustalenia i rekomendacje do lokalnych polityk przestrzennych:

- **w zakresie kształtowania elementów właściwych dla wzmocnienia i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych**
1. Przestrzenie publiczne należy uwzględniać jako organiczną część ośrodków osadniczych stanowiącą podstawowy element integrujący układy urbanistyczne i ruralistyczne (wiejskie) i decydujące o atrakcyjności obszaru dla zamieszkania.
 2. W planowaniu terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, przestrzeni handlowych, terenów sportowo-rekreacyjnych, itp.) przy zachowaniu dotychczasowych układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych.
 3. W procesie planowania struktur osadniczych należy uwzględnić:
 - porządkowanie struktur przestrzennych (ruralistycznych) z zachowaniem skali i form zabudowy charakterystycznych dla terenów wiejskich,
 - planowanie terenów urbanizacji warunkowanych równoczesną realizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (przy zabudowie rozproszonej dopuszcza się także przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe – szamba szczelne).
 4. Za podstawowe strefy rozwoju gospodarczego wskazuje się obszary atrakcyjne inwestycyjnie dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej obejmujące tereny na kierunkach głównych powiązań transportowych (głównie wzdłuż drogi krajowej 79).
 5. Planowanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem terenów inwestycyjnych umożliwiających osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania.
 6. Uciążliwe lub wysokospecjalistyczne aktywności/przedsięwzięcia gospodarcze należy lokalizować w wyodrębnionych strefach umożliwiających eliminację środowiskowych kolizji funkcjonalnych oraz kształtowanie powiązań pomiędzy sferą produkcyjną a bazą badawczo-rozwojową.
 7. W celu zwiększenia atrakcyjności kultury lokalnej rekomenduje się poszerzenie oferty instytucji kultury o nowe funkcje oraz ich eksponowanie w przestrzeni, a także powiązanie potencjałów kulturowych z turystyką poprzez:
 - włączenie do programów rozwoju turystyki: obiektów sakralnych, budynków użyteczności publicznej, zagospodarowanie w formie szlaków turystycznych lub tras rowerowych,
 - wykorzystywanie ocalałych obiektów dziedzictwa kulturowego jako wzorników w kształtowaniu lokalnej przestrzeni, a także bazy dla tworzenia instytucji kultury,
 - wspieranie rozwoju tworzenia izb regionalnych (historii lokalnej),
 - objęcie ochroną wszelkich przejawów działalności kulturowej i kulturotwórczej, przetrwałych tradycji, obrzędów, stroju ludowego oraz wspieranie współczesnych form kontynuacji tradycji lokalnych,
 - ochronę i eksponowanie miejsc pamięci narodowej.
 8. Dbałość o zachowanie zabytków zlokalizowanych na terenie gminy.
 9. Budowa tras rowerowych na obszarze gminy zgodnie z założeniami „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” przyjętej uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 4962/2022 z 2 marca 2022r. oraz w ramach OSI Dolina Wisły i MOF Sandomierza.

Mapa 19 Planowane trasy rowerowe w Województwie Świętokrzyskim (przebieg korytarzowy)

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

▪ **w zakresie kształtowania elementów wiodącej funkcji przyrodniczej i ochronnej**

1. System przyrodniczy Gminy Wilczyce powinien być wzajemnie spójny i uwzględniać elementy regionalnej sieci ekologicznej.
2. W kształtowaniu zagospodarowania w granicach korytarzy ekologicznych należy:
 - utrzymywać przestrzeń wolną od zabudowy,
 - zapewnić odpowiednie rozwiązania przestrzenne umożliwiające migrację zwierząt (np. mosty ekologiczne, przepusty, estakady, itp.) w przypadku konieczności sytuowania nasypów ziemnych poprzecznie do osi korytarza, w tym kształtowanie naturalnych alternatywnych sposobów łączności ekologicznej (obejść ekologicznych),
 - kształtować pasmowe struktury przyrodnicze (łąk, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych),
 - uwzględnić zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia,
 - zapewnić poprawę stanu hydrologicznego rzek.
3. Ze względu na wrażliwość, walory turystyczne środowiska i rangę ochrony ustala się kierunki turystycznego wykorzystania obszarów objętych ochroną prawną lub wskazanych do objęcia taką ochroną, tj.:

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- obszary rozwoju rekreacji wypoczynkowej i turystyki krajoznawczej obejmujące obszary chronione z uwzględnieniem czynnej ochrony ekosystemów służącej podnoszeniu walorów turystycznych,
 - planowane w lokalnych dokumentach planistycznych (mpzp, suikzp) obszary chronione z uwzględnieniem ograniczeń działań wpływających negatywnie na przedmiot ochrony.
4. Przeznaczenie lasów na cele rekreacyjne uzależnia się od utrzymania funkcji ekologicznej (biologicznej, klimatycznej itp.) oraz drożności przestrzeni leśnej.

▪ w zakresie kształtowania elementów infrastruktury technicznej

1. W celu poprawy jakości powiązań transportowych oraz poprawy sprawności i bezpieczeństwa ruchu w obszarach zurbanizowanych wskazuje się wprowadzenie lub utrzymanie rezerw terenowych niezbędnych do realizacji kluczowych w tym zakresie zamierzeń inwestycyjnych, tj. poprawy parametrów technicznych głównie dróg powiatowych zlokalizowanych na terenie gminy.
2. Uwzględniając istniejące i planowane elementy infrastruktury transportowej, przeładunkowej i magazynowej, a także integrację systemów transportowych w odniesieniu do podstawowych środków transportu (drogowy, rowerowy), zasięgu obsługi (krajowy, regionalny, lokalny) oraz formy transportu (zbiorowy, indywidualny) wskazuje się miejscowość Wilczyce do rozwoju funkcji logistycznej i realizacji międzygałęziowego węzła integrującego transport na obszarze gminy.
3. W celu zapewnienia dostępności do gminnego ośrodka obsługi skupiającego funkcje usługowe oraz zwiększenia mobilności mieszkańców lokalne polityki przestrzenne powinny uwzględniać przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkiem lokalnym.
4. W ramach przeciwdziałania uciążliwościom akustycznym generowanym przez ruch komunikacyjny wskazuje się nie lokalizowanie (w lokalnych dokumentach planistycznych) funkcji wrażliwych na uciążliwości hałasu na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie głównych drogowych powiązań transportowych.
5. Za kluczowe zamierzenia inwestycyjne wpływające na poprawę funkcjonowania układu podstawowych powiązań elektroenergetycznych uznaje się poprawę stabilności zaopatrzenia w energię z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.
6. Wskazuje się potrzebę koncentracji zabudowy z wyjątkiem funkcji „uciążliwych”.

▪ w zakresie kształtowania terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej

1. W celu ochrony terenów rolnych przed degradacją oraz minimalizowania negatywnych skutków ekonomicznych związanych z rozpraszaniem zabudowy, wskazuje się:
 - ograniczenie i zatrzymanie procesów urbanizacji poprzez zakaz wyznaczania nowych terenów zabudowy poza terenami istniejącego zainwestowania (dopuszcza się możliwość włączenia w granice tych terenów, nieruchomości lub ich części położonych pomiędzy zainwestowanymi nieruchomościami, stanowiącymi dopełnienie istniejących struktur zabudowy),
 - zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów rolnych (upraw polowych, łąk i pastwisk),
 - niwelowanie potencjalnych konfliktów przestrzennych poprzez kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową.
2. W celu ochrony walorów przestrzeni rolniczej:
 - minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni oraz wysokości obiektów,
 - ochrona otwarc widokowych i szerokich panoram przed zwartymi ciągami zabudowy zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu gruntów nieleśnych posiadających walory przyrodnicze (np. łąki wewnątrz i na obrzeżach kompleksów leśnych),

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- utrzymanie istniejących warunków gruntowo-wodnych.

Pozostałe wytyczne i rekomendacje zostały zawarte w „Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilczyce w granicach sołectw gminy” (w szczególności w rozdziałach: 2 – Zasady Ochrony Środowiska Kulturowego, 3 – Zasady ochrony i kształtowania środowiska i 4 – Zasady obsługi komunikacyjnej, 5 – Zasady obsługi inżynierskiej).

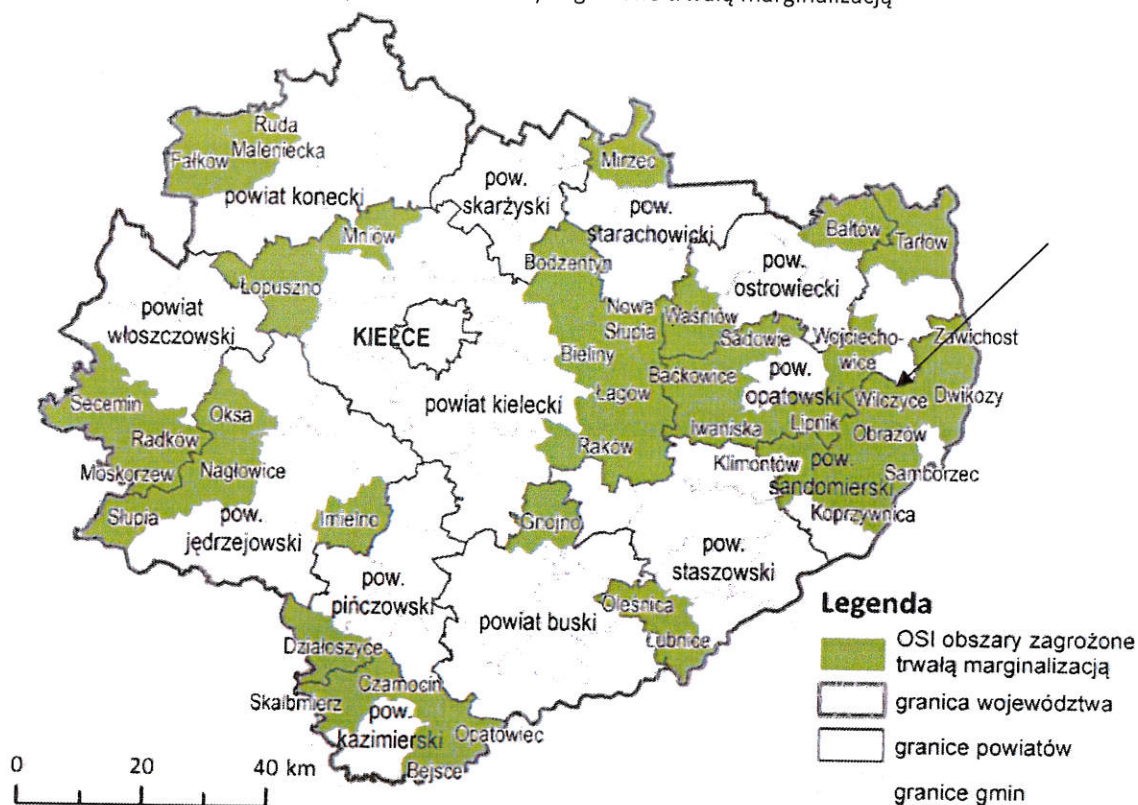
VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038), wraz z zakresem planowanych działań

W „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” Gmina Wilczyce została włączona do aż do 3 Obszarów Strategicznej Interwencji:

- OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- OSI Dolina Wisły,
- MOF Sandomierza.

Obszar zagrożony trwałą marginalizacją

Mapa 20. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 60.

Na obszarze gmin OSI zachodzi szybka depopulacja, choć charakteryzuje się on korzystniejszym niż województwo wskaźnikiem obciążenia demograficznego. OSI to cechuje się szczególnie trudną sytuacją społeczną:

- niemal co 10 jego mieszkańców korzysta z pomocy społecznej,
- wysoki poziom bezrobocia,
- niekorzystne warunki mieszkaniowe – blisko 30% mieszkań pozbawionych jest łazienek.

Obszar ten ma głównie charakter rolniczy, co implikuje niski poziom przedsiębiorczości.

Planowane działania:

- rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe,

ochroną jako obszary Natura 2000). Gminy OSI są ważnym terenem rolniczym i sadowniczym. Obszar charakteryzuje się:

- niskim odsetkiem korzystających z kanalizacji,
- niewystarczającym wykorzystaniem walorów turystyczno-krajobrazowych,
- znaczącą skalą odpływu ludności,
- przeciętnymi (na tle regionu) wskaźnikami gospodarczymi,
- wysokimi wskaźnikami kulturowymi, architektonicznymi i archeologicznymi,
- wysokimi wskaźnikami korzystania z pomocy społecznej,
- występowanie terenów zagrożonych powodzią.

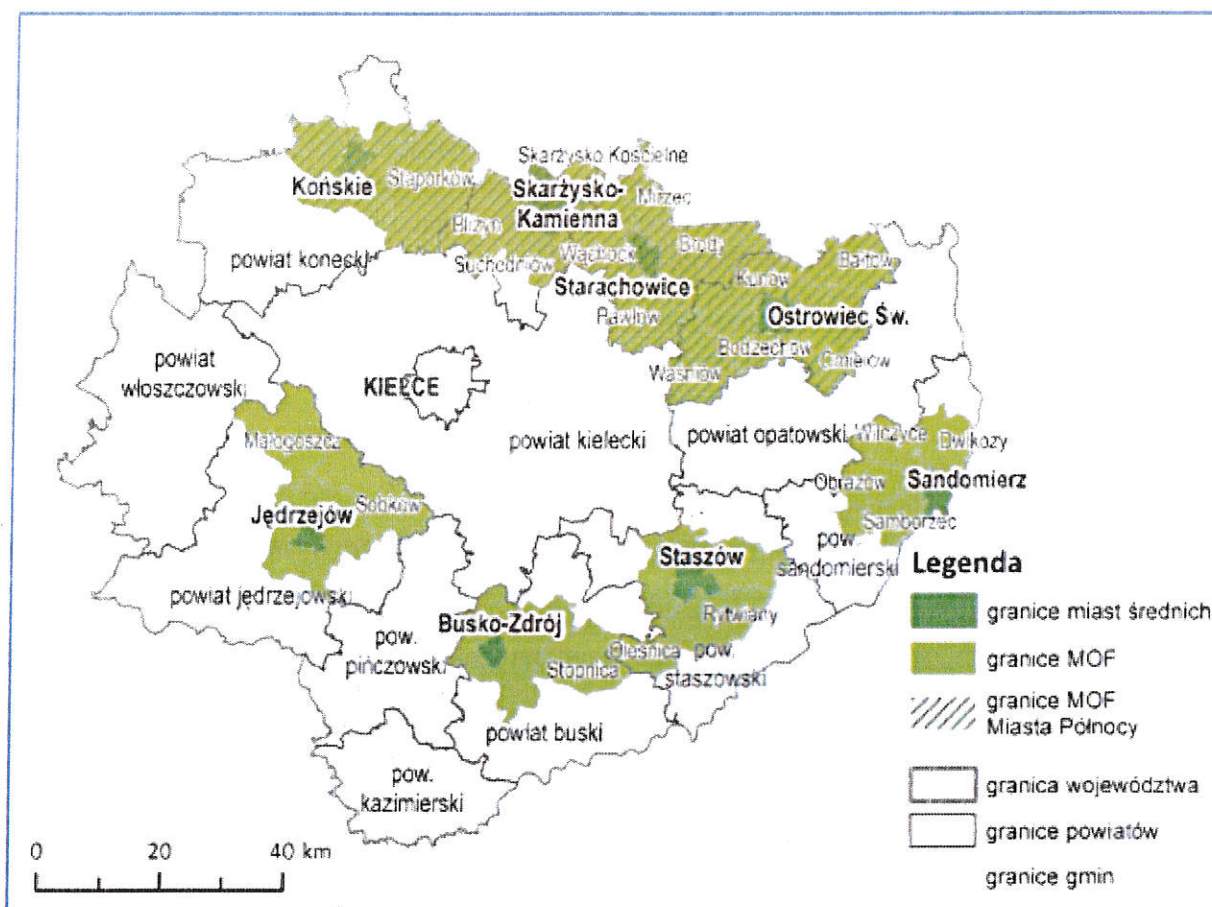
Planowane kierunki działań:

- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa i rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych,
- rozwój przetwórstwa owoców i warzyw,
- rozwój turystyki w oparciu o zasoby kulturowe i przyrodnicze doliny Wisły, we współpracy z sąsiednimi regionami,
- rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych,
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych,
- zabezpieczenie przed skutkami suszy, w tym dostosowanie rolnictwa do zmian klimatycznych,
- budowa tras i ścieżek rowerowych,
- wspieranie termomodernizacji zabudowy i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach turystycznych i obiektach użyteczności publicznej,
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej),
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia,
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji,
- rewitalizacja przestrzeni i budynków użyteczności publicznej,
- poprawa dostępności do szerokopasmowego internetu,
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy,
- rolnicze wykorzystanie wysokiej jakości gruntów rolnych, ochrona przed zmianą ich przeznaczenia,
- wspólne działania na rzecz promowania walorów obszaru OSI,
- poprawa dostępności do infrastruktury kultury i obiektów dziedzictwa kulturowego,
- koordynacja dokumentów planistycznych, programów ochrony i rozwoju,
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa sandomierskiego i produktów turystycznych,
- tworzenie grup producenckich.

MOF SANDOMIERZA

Gmina Wilczyce tworzy obszar MOF wspólnie z 4 samorządami: Sandomierz, Dwikozy, Samborzec i Obrazów. Sandomierz został wskazany w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze dlatego zgodnie z KSRR 2030 wsparcie może być adresowane do miast średnich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (MOF).

Mapa 22 OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 64

Wybrane kierunki działań dla MOF Sandomierza mające znaczenie dla Gminy Wilczyce:

- rozwój funkcji turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- ochrona różnorodności biologicznej,
- ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- zabezpieczenie przed skutkami ograniczonego dostępu do wody, niskimi zasobami wodnymi,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,
- wspieranie termomodernizacji zabudowy i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach użyteczności publicznej,
- rozwój społecznych/komunalnych form mieszkalnictwa, w tym wykorzystanie programów krajowych,
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia,
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji,
- rozwój usług publicznych w ośrodkach lokalnych,
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rozwój sieci telekomunikacyjnych,
- rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu,
- budowa ścieżek rowerowych - oddzielonych od pasa drogi przeznaczonego do ruchu pojazdów samochodowych,
- rozwój sieci telekomunikacyjnych,
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy,
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych.

VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań

Obszary strategicznej interwencji (OSI) to tereny, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze, mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia określonych działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu bądź też wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym jest fakultatywne.

W Gminie Wilczyce za obszar strategicznej interwencji uznaje się obszar rewitalizacji zgodnie z uchwałą nr Uchwała Nr XX/132/2016 Rady Gminy Wilczyce z dnia 29 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023”.

Zgodnie z *Programem Rewitalizacji* wyznaczone zostały w Gminie Wilczyce **5 podobszarów rewitalizacji**:

- podobszar rewitalizacji nr 1 - sołectwo Wilczyce
- podobszar rewitalizacji nr 2 - miejscowość Tułkowie
- podobszar rewitalizacji nr 3 - miejscowość Wysiadłów
- podobszar rewitalizacji nr 4 - sołectwo Radoszki
- podobszar rewitalizacji nr 5 - miejscowość Daromin

Dla wyznaczenia zasięgu podobszarów rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami:

1. na obszarach tych zidentyfikowano wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej (bezrobocie, przemoc, niekorzystna sytuacja demograficzna, duża liczba osób korzystających z pomocy OPS). Na każdym z obszarów występują również dodatkowo negatywne zjawiska w sferach:
 - środowiskowej – m.in. znajduje się duża ilość azbestu pozostającego do utylizacji, a stan powietrza jest niezadawalający,
 - gospodarczej – czyli niezadawalającej ilości funkcjonujących podmiotów gospodarczych czy też braku podejmowania ryzyka związanego z powstawaniem nowych działalności,
 - funkcjonalno – przestrzennej – m.in. niezadawalającego dostępu usług społecznych (w tym edukacyjnych, zdrowotnych, infrastruktury kultury),
 - technicznej na obszarach tych znajdują się niezagospodarowane obszary, które mogłyby pełnić funkcje rekreacyjne, integracyjne.
2. obszary te jednocześnie mają istotne znaczenie dla rozwoju gminy,
3. wybór podobszarów uzyskał całkowitą akceptację zarówno władz lokalnych jak i akceptację społeczną.

Wyznaczone podobszary rewitalizacji zajmują powierzchnię **1341,23 ha co stanowi 19,29%** powierzchni Gminy Wilczyce. Na podobszarach tych mieszka **1059 mieszkańców, tj. 22,98%** mieszkańców gminy.

Poniższe mapy prezentują obszary zdegradowane na terenie gminy oraz wyznaczone podobszary rewitalizacji.

Mapa 8 Obszar rewitalizacji na terenie sołectwa Wilczyce

Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023

Mapa 8 Obszar rewitalizacji na terenie sołectwa Tułkowice

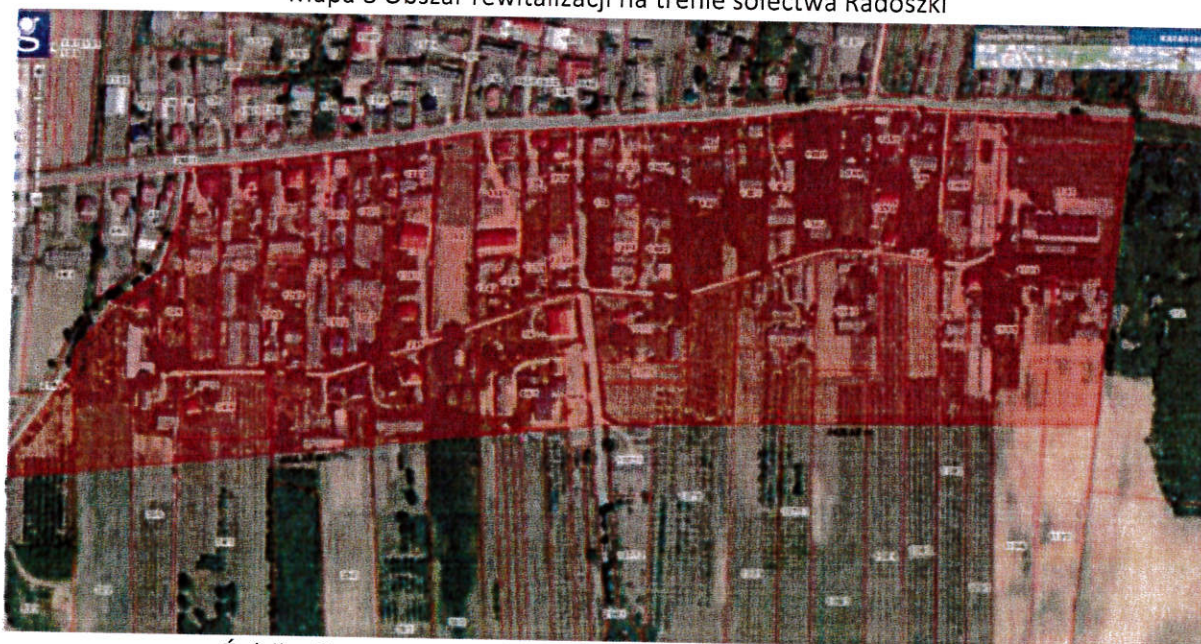
Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023

Mapa 8 Obszar rewitalizacji na terenie sołectwa Wysiatów

Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023

Mapa 8 Obszar rewitalizacji na terenie sołectwa Radoszki

Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023

Mapa 8 Obszary rewitalizacji na terenie sołectwa Daromin

Źródło: Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023

W Programie Rewitalizacji dla każdego z obszarów określono szereg projektów i działań przyczyniających się do realizacji założonych celów.

Ważniejsze kierunki działań wspólne dla wszystkich obszarów:

- aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
- organizacja różnego rodzaju imprez (kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, itp.),
- powstawanie nowych firm i wspieranie już istniejących,
- wdrażanie Programu usuwania azbestu,
- wymiana (na bardziej ekologiczne) i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego,
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju jest dokumentem zawierającym podstawowe wytyczne dotyczące kierunków rozwoju gminy. Zarządzanie realizacją *Strategii* odbywa się – najpierw - na poziomie celów strategicznych oraz operacyjnych, a następnie kierunków działań służących realizacji tych celów. Na każdym z tych poziomów ustalono układ instytucjonalny, podmioty zaangażowane w zarządzanie oraz funkcje i zasady pracy poszczególnych zespołów/osób. Zarządzanie *Strategią rozwoju* będzie przebiegać zgodnie ze schematem podzielonym na etapy: planowania, realizacji, monitorowania i ewaluacji.

Tabela 32 Schemat zarządzania strategicznego *Strategią*

Poziomy realizacji Strategii	Poziomy instytucjonalnego zarządzania	Etapy
- cele strategiczne, - cele operacyjne, - kierunki działań - projekty	- Wójt Gminy - Komitet zarządzający wdrażaniem Strategii - Koordynator Strategii - koordynatorzy projektów	- planowanie, - realizacja, - monitorowanie, - ewaluacja

Źródło: opracowanie własne

System wdrażania i monitorowania *Strategii*

Cele strategiczne będą realizowane poprzez cele operacyjne, które definiuje się jako zbiór projektów, których realizacja zmierza do osiągnięcia określonego celu strategicznego.

Po przeprowadzonej ogólnej weryfikacji wykonalności projektów pod kątem prawnym, organizacyjnym, środowiskowym i finansowym Koordynator wdrażania *Strategii*, przedstawia je Wójtowi Gminy do akceptacji. Następnie, zarekomendowany projekt, Wójt konsultuje ze Skarbnikiem i Radą Gminy w celu ostatecznego zatwierdzenia go lub odrzucenia.

Zbiór takich projektów jest podstawą do konstruowania planów inwestycyjnych, które zostaną bezpośrednio przełożone na roczny budżet gminy oraz wieloletnią prognozę finansową.

Metodyka zarządzania projektami realizowanymi przez Urząd Gminy w Wilczycach oraz przez jednostki organizacyjne będzie podstawą systemu zarządzania strategicznego w oparciu o zapisy *Strategii rozwoju*.

Wdrażanie *Strategii*

Właściwy proces wdrażania *Strategii* wymaga wspólnych wysiłków pracowników Urzędu Gminy oraz społeczności lokalnej. Konieczne jest również rejestrowanie, analiza i aktualizacja kluczowych uwarunkowań rozwoju. Proces ten zapewni możliwość elastycznego reagowania na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne. Mogą one bowiem spowodować konieczność modyfikacji celów przyjętych w *Strategii* oraz wymuszać zmianę sposobów ich realizacji. Dlatego ważne jest, aby podejmować następujące działania:

- w corocznym *Raporcie o stanie gminy* należy uwzględnić jakie przedsięwzięcia (przyczyniające się do realizacji poszczególnych celów *Strategii*) zostały zrealizowane w poprzednim roku oraz jakie są w trakcie realizacji,
- jeśli nie znajdą szczególne okoliczności wymagające wcześniejszej aktualizacji, *Strategia* powinna być zaktualizowana przynajmniej raz w okresie jej obowiązywania,
- w kolejnych latach sprawozdania z realizacji działań zawartych w *Strategii* przedstawiane będą na sesji podczas, której prezentowany jest *Raport o stanie gminy*,

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- szczegółowe projekty realizujące cele ujęte w *Strategii*, powinny być przygotowywane od marca do września każdego roku na podstawie sugestii kierowników jednostek oraz decyzji Wójta i Rady Gminy,
- osobą odpowiedzialną za zebranie, opracowanie i przedstawienie informacji na sesji Rady Gminy będzie powołany przez Wójta Koordynator *Strategii*,
- Rada Gminy będzie oceniać skuteczność wdrażania *Strategii* raz w roku podczas sesji na której prezentowany będzie *Raport o stanie gminy*.

Szczegółowy plan monitorowania i ewaluacji zapisów *Strategii* przedstawia się następująco:

Tabela 33 Plan monitorowania i ewaluacji *Strategii*

Miesiąc	Zadanie	Odpowiedzialność
II	Aktualizacja <i>Raportu o stanie gminy</i>	Sekretarz
VI	Informacja na sesji Rady Gminy o stanie realizacji <i>Strategii</i>	Koordynator <i>Strategii</i>
III-VIII	Przygotowanie aktualizacji <i>Strategii</i> (o ile będzie taka potrzeba)	Sekretarz i Koordynator <i>Strategii</i>
IX	Uchwała Rady Gminy w sprawie ewentualnej aktualizacji <i>Strategii</i>	Rada Gminy
IX-X	Składanie wniosków do projektu budżetu na kolejny rok	Sołtysi, Radni, Kierownicy jednostek, Skarbnik, mieszkańcy
XI	Przekazanie projektu uchwały budżetowej do Regionalnej Izby Obrachunkowej i Rady Gminy	Wójt, Skarbnik
XII	Uchwała Rady Gminy w sprawie budżetu	Wójt, Skarbnik, Rada Gminy

Źródło: opracowanie własne

Monitorowanie *Strategii*

Przeprowadzenie procesu monitorowania *Strategii* odbywać się będzie na bieżąco w cyklach corocznych, a do jego realizacji powinna zostać wyznaczona osoba lub osoby reprezentujące władze samorządowe. Ich główną funkcją będzie pozyskiwanie informacji na temat działań / projektów realizowanych w gminie oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania *Strategii* oraz wskazanie – w przypadku opóźnień - ewentualnych konkretnych działań naprawczych.

Efektem procesu monitorowania *Strategii* powinna być coroczna ewaluacja efektów, obejmująca w szczególności zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Zaleca się coroczną ewaluację procesu wdrażania *Strategii* - na podstawie uzyskanych wskaźników z realizacji zadań i projektów, które w danym roku są w trakcie realizacji lub zostały zakończone.

Działania mające na celu monitorowanie *Strategii* rozwoju opierają się na założeniu, iż uchwalenie planów rozwojowych stanowi etap inicjujący właściwe poczynania strategiczne w aspekcie rozwoju gminy, nie zaś koniec prac. Decydując się na budowę strategii władze gminy opowiedziały się za nowym typem zarządzania bazującego na świadomej i perspektywicznej polityce strategicznej. Z tą myślą organizowany nadzór nad realizacją *Strategii* zakładać powinien trzy kierunki działania:

1. aktualizowanie danych zebranych na etapie diagnozy

W celu bardziej optymalnego wykorzystania zestawień diagnostycznych należy aktualizować istniejące dane i jest to jeden z zasadniczych etapów monitoringu *Strategii* umożliwiający obserwację dynamiki zmian zachodzących w wybranych dziedzinach życia oraz dostrzeganie kształtujących się potrzeb mieszkańców.

Proponowana częstotliwość wspomnianych prac:

Aktualizowanie ilościowych danych statystycznych dla profilu społecznego oraz gospodarczego – raz w połowie realizacji Strategii, oraz w miarę pojawiania się aktualnych danych za minione okresy, uzupełnianie informacji jakościowych dla profilu środowiskowego w miarę zachodzących zmian i potrzeb, monitorowanie opinii i nastrojów społecznych – lub jeśli zachodzi taka potrzeba np. przed podejmowaniem strategicznych dla gminy decyzji, w celu rozpoznania stanowiska społeczności lokalnej.

2. nadzór nad realizacją kolejnych celów rozwoju i oceną efektu działań strategicznych

Nadzór nad realizacją kolejnych celów powinien być gwarantem wdrażania zapisów *Strategii*. W czasie realizacji założeń strategicznych należy zwrócić uwagę, aby sformułowana wizja oraz cele szczegółowe miały swe odzwierciedlenie w planowanych konkretnych zadaniach i ich efektywnym wdrażaniu.

3. nadzór nad zasadnością utrzymania lub zmiany wyznaczonych celów rozwojowych

Kolejny etap monitoringu stanowi nadzór nad zasadnością modyfikacji wyznaczonych celów i działań strategicznych. Decyzja o ewentualnej modyfikacji celów rozwojowych zależy w dużej mierze od tzw. luki efektywności, czyli różnicy między wyznaczonymi celami i zadaniami a wynikami wdrażania zamierzonych celów. Jeśli pojawia się rozbieżność między planami a realizacją wówczas można, a niekiedy wręcz należy skorygować priorytety rozwojowe. Dla każdego przedsięwzięcia wyznaczone zostaną wskaźniki realizacji (zob. rozdział III), które posłużą do oceny stanu wdrażania działań strategicznych. Wskaźniki te będą wykorzystane przy opracowaniu sprawozdań z realizacji rocznych planów. Nie osiągnięcie założonych parametrów jakościowych i ilościowych (pożądanych zmian i ich wielkości) będzie podstawą do wprowadzenia działań korygujących.

Stopień realizacji przedsięwzięć - mierzony wskaźnikami wskazany w rozdziale III - może wpływać na modyfikację przyjmowanych w następnych latach działań i celów.

Wskaźniki realizacji *Strategii*

Dla każdego z celów strategicznych określono zestaw wskaźników za pomocą których możliwe będzie monitorowanie postępu w jego osiągnięciu, a także ocena stopnia satysfakcji władz samorządowych z poziomu i szybkości obserwowanych zmian. Wskaźniki przedstawiono w rozdziale III.

IX. Ramy finansowe i źródła finansowania

Cele strategiczne i operacyjne zdefiniowane w ramach niniejszej *Strategii*, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów mogą być finansowane z dochodów własnych samorządu oraz ze środków zewnętrznych. Będą to m.in.:

- Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027,
- Wspólna Polityka Rolna (WPR 2021-2027),
- Krajowy Plan Odbudowy (KPO),
- Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych,
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji,

oraz środki z dotacji:

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy,

oraz pożyczki i kredyty bankowe.

W rozdziale III przy poszczególnych kierunkach działań przypisano także możliwe źródła finansowania poszczególnych projektów. Jednocześnie nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez Gminę Wilczyce dotacji na działania służące *stricte* realizacji celów i działań zawartych w *Strategii*. Wykorzystanie tej możliwości (w istotnym stopniu) uzależnione jest od aktywności władz gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł dofinansowania projektów.

Poniżej prezentuje krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródła finansowania projektów opisanych w *Strategii*:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej

Gmina Wilczyce będzie mogła skorzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS)

następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FENIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok. 7,9 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

to następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu:

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

- poprawy sytuacji osób na rynku pracy,
- zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- zapewnienia opieki nad dziećmi,
- podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na:

- zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego,
- udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców,
- zapewnieniu cyberbezpieczeństwa (w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji),
- rozwoju gospodarki opartej na danych wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe,
- rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych,
- wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców.

Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)

jako jedyny program ponadregionalny realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje dofinansowanie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii, adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody, zrównoważoną mobilność miejską, gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne, wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe. Wkład UE do programu to 2,65 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 1,456 mld euro, z czego 1,051 mld euro ze środków EFRR, a 405 mln euro ze środków EFS+.

Programy dedykowane obszarom wiejskim

Na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2023-2027 to 25,2 mld euro.

Krajowy Plan Odbudowy (KPO)

przygotowywany na podstawie *Europejskiego Planu Odbudowy*; przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+**, **LIFE**, **Cyfrowa Europa**, **Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy** oraz **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Poza środkami wsparcia Unii Europejskiej Gmina Wilczyce będzie mogło ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych** mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności** w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych** w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.:
 - ✓ w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW;
 - ✓ w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także Program Senior+, Program „Aktywni+” na lata 2021-2025;
 - ✓ w zakresie kultury – dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzicwa Narodowego.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom. Z uwagi wejście w życie nowej perspektywy finansowania 2021-2027, czas realizacji projektów nastąpi w kolejnych kilku latach. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dotacyjne skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach *Strategii* wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników Urzędu Gminy, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

X. Zgodność z dokumentami strategicznymi

„Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” nie jest jedynym opracowaniem, które dotyczy planowania strategicznego w gminie. Samorząd posiada kilka innych dokumentów dotyczących różnych sfer rozwoju. Wzajemna komplementarność *Strategii Rozwoju* z innymi dokumentami planistycznymi zarówno lokalnymi jak i ponadlokalnymi ma podnieść efektywność podejmowanych w jego ramach działań, a dodatkowo podnosi znacznie jego ogólną wartość oraz prawdopodobieństwo realizacji. Niniejsza Strategia jest komplementarna m.in. z niżej wymienionymi dokumentami:

- Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023,
- Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wilczyce,
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Krajowa Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS),
- Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy,
- Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy,
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym.

Program Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023

Program został przyjęty uchwałą Uchwała Nr XX/132/2016 Rady Gminy Wilczyce z dnia 29 listopada 2016r. w sprawie przyjęcia „Programu Rewitalizacji dla Gminy Wilczyce na lata 2016-2023”. Następnie zaktualizowany uchwałami nr:

- XXIII/153/2017 Rady Gminy Wilczyce z dnia 21 marca 2017 r.,
- XXV/187/2021 Rady Gminy Wilczyce z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Aneksu nr 1 do Programu Rewitalizacji Gminy Wilczyce na lata 2016-2023.

Działania ujęte w Strategii Rozwoju wpisują się w cel strategiczny wskazany w Programie Rewitalizacji:

Przywrócenie ładu przestrzennego, poprawa warunków życia mieszkańców oraz ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów kryzysowych na terenie Gminy Wilczyce.

Cel strategiczny wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizacji jest realizowana poprzez wdrożenie 3 cele operacyjne:

1. Redukcja patologii społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego na terenach kryzysowych.
2. Zwiększenie rozwoju gospodarczego oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców terenów rewitalizacyjnych.
3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej, poprawa bezpieczeństwa oraz środowiska obszaru rewitalizacji.

W/w cele są spójne z niniejszą Strategią w ramach, której wskazano 3 cele strategiczne:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wilczyce.
2. Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój gospodarczy i przestrzenny Gminy.
3. Gmina przyjazna dla środowiska.

W szczególności działania podejmowane w rewitalizacji wpisują się w cel operacyjny 2.1 Poprawa infrastruktury w sferze technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej – działanie 2.1.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wilczyce

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wilczyce został przyjęty uchwałą nr XV/101/2016 Rady Gminy Wilczyce z dnia 24 maja 2016r. w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wilczyce. Dokument przeszedł pozytywną weryfikację Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Znak: ZFW-0705-1-11-19/15). W marcu 2021r dokonano aktualizacji dokumentu uchwałą nr XXVII/195/2021 Rady Gminy Wilczyce z dnia 17 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia *Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wilczyce*. W PGN wyznaczono następujący cel strategiczny do roku 2023 – **POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA I KOMFORTU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POPRZEC REDUKCJĘ ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA, W TYM CO₂ ORAZ OGRANICZENIE ZUŻYCIA ENERGII FINALNEJ WE WSZYSTKICH SEKTORACH.**

Cel strategiczny osiągnięty ma być poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Ograniczenie poziomu emisji dwutlenku węgla na terenie gminy Wilczyce względem roku bazowego o 1,01% tj. 186,50 Mg.
2. Redukcja zużycia energii finalnej na terenie gminy Wilczyce względem roku bazowego o 1,35% tj. 611,15 MWh.
3. Wzrost udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych o 0,53% tj. 237,60 MWh
4. Redukcja ilości zanieczyszczeń do powietrza (PM10, BaP).
5. Wzrost liczby budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej objętych termomodernizacją.
6. Wzrost liczby zmodernizowanego oświetlenia ulicznego na terenie gminy.
7. Wzrost liczby zmodernizowanego oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej.
8. Ograniczenie zużycia paliw nieodnawialnych dla celów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej.
9. Wzrost wykorzystania OZE w gospodarstwach indywidualnych i przedsiębiorstwach.
10. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy – edukacja ekologiczna nt. odnawialnych źródeł energii „niskiej emisji”.

W/w cele są spójne z celami strategicznymi wskazanymi w niniejszym opracowaniu tj. nr 2 *Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój gospodarczy i przestrzenny Gminy* oraz celem nr 3 *Gmina przyjazna dla środowiska* oraz następującymi działaniami: Minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł (z uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji), Tworzenie programów edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży, Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych Racjonalne gospodarowania odpadami, Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Dokument przyjęty uchwałą nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021r. Działania ujęte w niniejszej *Strategii* wpisują się w cele ujęte w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* tj.

Cel strategiczny nr 1 „Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wilczyce” jest spójny z Celami strategicznymi SR WŚ 2030+: 1 *Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie*, 3 *Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi*, 4 *Sprawne zarządzanie regionem*.

Cel strategiczny 2: „Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój gospodarczy i przestrzenny Gminy” jest spójny z Celami strategicznymi SRWŚ 2030+ 1. *Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie*, 3. *Wspólnota i przestrzeń, które łączą ludzi*.

Cel strategiczny 3: „Gmina przyjazna dla środowiska” jest spójny z Celami strategicznymi SRWŚ 2030+: 2. *Przyjazny dla środowiska i czysty region*, 3. *Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi*. Ponadto, przedmiotowa Strategia uwzględnia zapisy dotyczące Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) zidentyfikowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+*. Gmina Wilczyce należy do OSI *Dolina Wisły*, MOF Sandomierza oraz OSI obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

W związku z tym przedmiotowa *Strategia* jest spójna ze *Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* w zakresie uwzględnienia w ww. dokumencie celów strategicznych w wymiarze społecznym i gospodarczym, o których mowa w art. 11 ust. 1c pkt. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa oraz obszarów strategicznej interwencji (art. 11 ust. 1c pkt. 6 i 7 wskazanej regulacji).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Działania ujęte w *Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce* są spójne z celami ujętymi w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*.

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. *Prawo wodne* w strategii rozwoju gminy uwzględnia się m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt. 1-3 ww. ustawy tj.

- Plan przeciwdziałania skutkom suszy,
- Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy,
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027 został przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia *Planu przeciwdziałania skutkom suszy* (DZ. U. 2021 r. poz. 1615). Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom susz zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego. Pierwszym etapem rozwoju suszy jest **susza atmosferyczna**. Najprościej rzecz ujmując jest ona konsekwencją względnie długiego okresu bez opadów atmosferycznych lub wspólnie występujących wysokich temperatur i niskich sum opadów (na skutek wysokich temperatur dochodzi do parowania wody co w konsekwencji prowadzi do obniżenia poziomu wód).

Susza rolnicza jest bezpośrednim następstwem długotrwałej suszy atmosferycznej. Długotrwały brak opadów w naturalnej konsekwencji prowadzi do spadku zawartości wody w glebie i jest to szczególnie poważne zagrożenie dla rolników i ich upraw. Niedostateczna ilość wody może być czynnikiem, który doprowadzi do poważnych strat w uprawach przekładając się na spadek ogólnej produkcji roślinnej. Skutki takiej sytuacji możemy odczuć wszyscy jako konsumenci produktów rolnych (spadek produkcji przełoży się na wzrost cen).

Susza hydrologiczna jest kolejnym etapem rozwoju suszy. Dochodzi do niej wówczas, gdy poprzednie dwa etapy niebezpiecznie się przedłużają. Charakteryzuje się pogłębieniem stanów uprzednio wskazanych, a także obniżeniem stanów wód w rzekach, jeziorach oraz zbiornikach wodnych poniżej przyjętych stanów średnich.

Susza hydrogeologiczna jest ostatnim i w konsekwencji najgroźniejszym etapem rozwoju zjawiska suszy i charakteryzuje się ona wyraźnym obniżeniem poziomu wód podziemnych w stosunku do stanu średniego. Zjawisko to można obserwować np. na przykładzie wysychających studni

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

przydomowych. Wystąpienie tego etapu suszy stanowi ogromne zagrożenie dla człowieka oraz dla całego systemu gospodarczo – społecznego państwa.

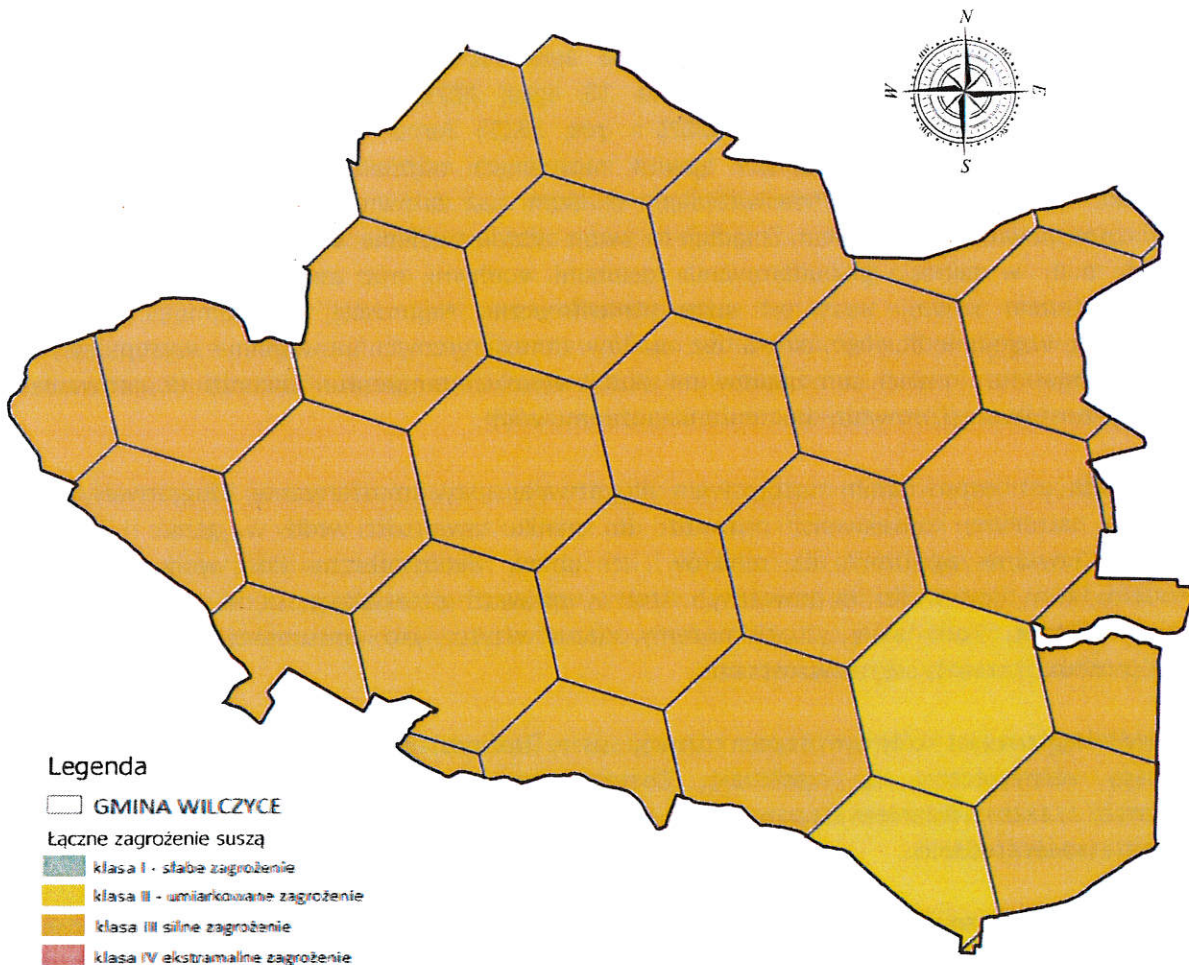
Przedstawione na mapach zagrożenia suszą informacje wskazują, iż teren gminy Wilczyce to obszar charakteryzujący się:

- słabym, silnym i w przeważającej części ekstremalnym zagrożeniem wystąpienia suszy rolniczej,
- umiarkowanym oraz silnym przy południowych granicach gminy zagrożeniu wystąpienia suszy hydrologicznej oraz
- umiarkowanym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrogeologicznej.

Według klas łączonego zagrożenia suszą na terenie gminy Wilczyce występują obszary o umiarkowanym i silnym zagrożeniu suszą.

„Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Wskazuje na to cel strategiczny nr 3 *Gmina przyjazna dla środowiska*. W ramach ww. celu przewidziano szereg działań związanych z ochroną środowiska naturalnego, podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców, rozwojem infrastruktury komunalnej, likwidowaniem zbiorników bezodpływowych na rzecz przydomowych oczyszczalni ścieków. W tym zakresie *Strategia Rozwoju Gminy* jest spójna z *Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy*.

Mapa 23 Mapa łącznego zagrożenia suszą suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych

Źródło: opracowanie własne przy użyciu programu QGIS

Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy – *Prawo wodne* PPSS obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Główny cel dokumentu, czyli przeciwdziałanie skutkom suszy doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Jednym z elementów Planu jest katalog działań, w którym znajdują się konkretne, mierzalne rozwiązania, które należy wdrożyć, aby ograniczyć skutki suszy. Poprzez wskazany katalog działań realizowany jest cel główny dokumentu. Przedstawione w dokumencie działania, po ich wdrożeniu przyczynią się do minimalizowania skutków suszy. Wśród proponowanych działań znajdują się działania związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Wśród działań związanych ze zwiększeniem retencji wskazano działania mające ograniczyć spływ powierzchniowy i zatrzymanie wody w przyrodzie, w glebie – w miejscu, gdzie spadł opad. Ponadto proponuje się m.in. przebudowę urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniającej na nawadniającą – odwadniające, zachowanie mokradeł czy budowę zbiorników wodnych – zarówno zlokalizowanych na ciekach jak i przykorytowych. Poza działaniami zwiększającymi ilość wody w przyrodzie, wskazano działania formalne, które umożliwią działanie, w trakcie wystąpienia zjawiska suszy mające na celu łagodzenie jej skutków. Wśród nich należy wymienić m.in. czasowe ograniczenie korzystania z wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest zgodny z celami środowiskowymi w zakresie dobrego stanu wód, o których jest mowa w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Przeciwdziałanie skutkom suszy wpisuje się bezpośrednio w niniejszą Strategię i jej cel strategiczny nr 3 „Gmina przyjazna dla środowiska”, cel operacyjny 3.2 *Ochrona środowiska przyrodniczego oraz przystosowanie gminy do zmian klimatycznych* oraz kierunki działań nr:

- 3.2.1 Racionalne gospodarowania odpadami,
- 3.2.2 Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych.

Ryzyko występowania osuwisk

Biorąc pod uwagę morfologię, budowę geologiczną oraz pierwszy wstępny etap projektu SOPO (gmina Wilczyce nie została jeszcze objęta II etapem SOPO w którym precyzyjnie określa się rodzaj oraz lokalizację zagrożenia), w gminie Wilczyce wyznaczono znaczne obszary predysponowane do powstawania ruchów masowych zlokalizowane głównie w południowej jej części oraz zlokalizowano trzy osuwiska.

Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły

Obszar Gminy Wilczyce położony jest w dorzeczu Wisły w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, a najważniejszym ciekami znajdującymi się w granicach gminy jest Opatówka. Na obszarze dorzecza Wisły wyznaczonych jest obecnie:

- 2251 JCWP
- 94 JCW podziemnych.

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Na obszarze dorzecza Wisły ustanowiono również obszary chronione, które w szczególny sposób są traktowane w planie gospodarowania wodami – pełen wykaz obszarów chronionych obejmuje⁶:

- jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,
- obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

Obszar objęty *Strategią* znajduje się w zasięgu 3 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, których charakterystykę przedstawiono w tabeli poniżej:

⁶ Zgodnie z art. 16 ust. 32 ustawy z 20 lipca 2017r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2017r. poz. 1566 z późn. zm.)

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Tabela 34 Charakterystyka Jednostek Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na obszarze Gminy Wilczyce

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Katalog działań
RW200006231499	Opatówka	zły stan wód	zagrożona	<p>umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [OWO, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D</p> <p>stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry</p>	<p>Działania podstawowe: Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta;</p> <p>1. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Jeleniowski Park Krajobrazowy).</p> <p>2. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (rez. Wisła pod Zawichostem).</p> <p>3. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

					<p>Komunalnych- Modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Opatów.</p> <p>4. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność</p> <p>5. Realizacja KPOSK - Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Opatów w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0160).</p> <p>6. Realizacja KPOSK - Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Opatów.</p> <p>Działania uzupełniające:</p> <p>1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP</p>
RW20000623169	łacha II	ży stan wód	zagrożona	<p>dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D</p> <p>stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry</p>	<p>Działania podstawowe:</p> <p>1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.</p> <p>2. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Ożarów w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0240).</p> <p>3. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność</p> <p>4. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.</p> <p>5. Renaturyzacja JCWP z uwzględnieniem celów środowiskowych JCWP</p> <p>Działania uzupełniające:</p> <p>1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem</p>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

RW200009219949	Ramię boczne Wisły	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, fosfor ogólny, fosforany, BZT5,, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP
<p>Źródło: opracowanie własne na podstawie http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe</p>					

- oraz Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 117 (GW2000117).

KOD JCWPd	Numer JCWPd	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Katalog działań
GW2000117	117	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) - wydanie rozporządzenia ustanawiającego obszar ochronny zbiornika wód śródlądowych, w drodze aktu prawa miejscowego dla GZWP nr 405 (Niecka radomska) 2. ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) - wydanie rozporządzenia ustanawiającego obszar ochronny zbiornika wód śródlądowych, w drodze aktu prawa miejscowego dla GZWP nr 406 (Niecka lubelska (Lublin)) <p>Działania uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP – wsparcie merytoryczne w zakresie zagadnień hydrogeologicznych i hydrodynamicznych związanych z

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

				<p>ustanawianiem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (GZWP). Obejmować będzie m.in. przeniesienie informacji merytorycznych z dokumentacji hydrogeologicznych do dokumentów niezbędnych do opracowania wniosku o ustanowienie obszaru ochronnego GZWP (GZWP nr 406)</p> <p>2. wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP - wsparcie merytoryczne w zakresie zagadnień hydrogeologicznych i hydrodynamicznych związanych z ustanawianiem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (GZWP). Obejmować będzie m.in. przeniesienie informacji merytorycznych z dokumentacji hydrogeologicznych do dokumentów niezbędnych do opracowania wniosku o ustanowienie obszaru ochronnego GZWP (GZWP nr 405)</p>
--	--	--	--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Wszystkie 3 jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy Wilczyce oznacza się stanem ogólnym określonym jako zły. Działania wskazane do realizacji to m.in.: rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Renaturyzacja JCWP z uwzględnieniem celów środowiskowych JCWP, kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność. JCWPd znajdująca się w granicach gminy charakteryzuje się stanem ogólnym określonym jako dobry.

Działania przyczyniające się do osiągnięcia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych i podziemnych oraz obszarów chronionych zostały zamieszczone w kartach Charakterystyki które znajdują się pod adresem [www: https://apgw.gov.pl](https://apgw.gov.pl) w zakładce KARTY CHARAKTERYSTYKI.

Niniejsza *Strategia* przewiduje realizację działań przypisanych do JCWP znajdujących się w zasięgu gminy poprzez realizację zadań z zakresu gospodarki wodno – ściekowej m.in.:

- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w Wilczycach dla osiedla byłego PGRu,
- modernizację sieci wodociągowej.

„Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” jest zgodna z ustaleniami zawartymi w „Planie Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły”, gdyż zostały one uwzględnione m.in. celach i działaniach ujętych w:

- celu strategicznym nr 3 „Gmina przyjazna dla środowiska”,
- celu operacyjnym nr 3.2 Ochrona środowiska przyrodniczego oraz przystosowanie gminy do zmian klimatycznych, oraz
- kierunku działań nr: 3.2.2 Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych.

W/w cele ujęte w Strategii przyczynią się do realizacji celów środowiskowych w gospodarowaniu wodami. Pod pojęciem celów środowiskowych rozumie się osiągnięcie i utrzymanie:

- co najmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych,
- co najmniej dobrego stanu wód podziemnych,
- norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których zostały utworzone obszary chronione,
- a także zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i innych ekosystemów od wód zależnych.

Ryzyko powodziowe

Analizując dostępne na stronie Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie mapy przedstawiające obszary szczególnego zagrożenia powodzią tj. obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, stwierdzono że na terenie Gminy Wilczyce występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzek: Opatówka, na której prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%. W myśl art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może naruszać m.in. ustaleń planu zarządzania ryzykiem

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

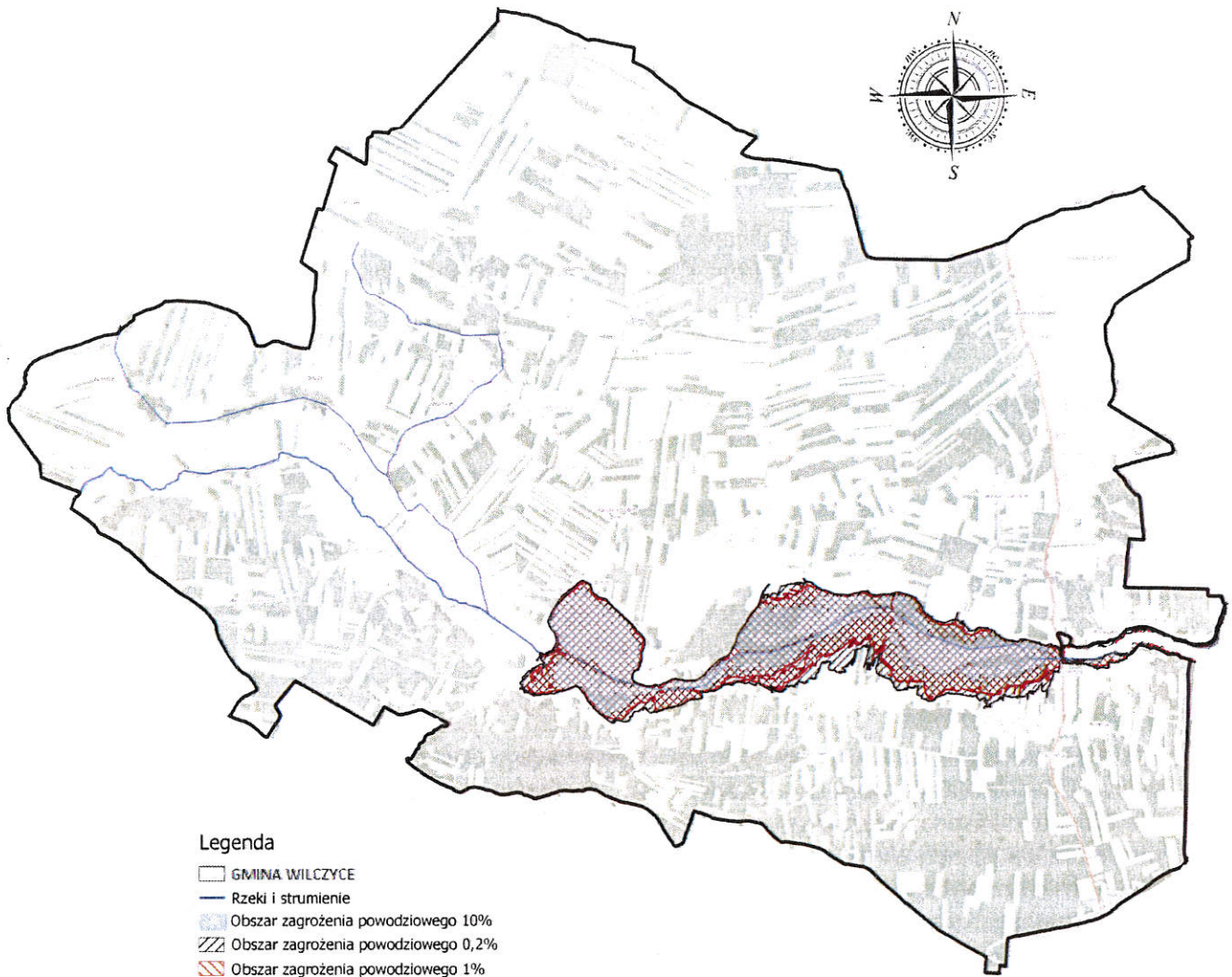
powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

W związku z czym na terenie gminy Wilczyce występują zakazy wymienione w art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy *Prawo wodne* (DZ.U. 2021 poz. 2233) dotyczące gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody oraz prowadzenie przetwarzania odpadów (w szczególności ich składowania). Dlatego też dla robót inwestycyjnych planowanych na tym obszarze jest wymagane:

- uzyskanie decyzji zwalniających wynikających z art. 77 ust. 1 pkt 3 *Prawo wodne*,
- uzyskania pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy *Prawo wodne*

Zgodnie z *Planem zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*, przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2022. w sprawie przyjęcia w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz.U. z 2022 poz. 2739) w granicach gminy Wilczyce nie wskazano konieczność realizacji zadań o znaczeniu strategicznym.

Mapa 24 Mapy zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Wilczyce

Źródło: opracowanie własne przy użyciu programu QGIS

W ramach realizacji *Strategii* będą wspierane działania dotyczące gospodarki wodnej na terenie gminy tj. ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwozyjnych, zalesienie, tworzenie sfer buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtworzenie oczek wodnych i mokradłem, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonania nowych zbiorników wodnych.

XI. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zgodnie z prawem⁷ podmiotami uprawnionymi na poziomie lokalnym do prowadzenia polityki rozwoju są władze gmin. Przygotowanie dokumentów strategicznych, których zapisy będą oddziaływały na ogół społeczeństwa, wymaga zapewnienie udziału mieszkańców w procesie partycypacji społecznej, co pozwala na udoskonalenie przygotowywanej polityki, a następnie uzyskanie lepszych efektów jej realizacji, ponieważ:

- skuteczniej można określić potrzeby, potencjały i wyzwania, które często „wymykają się” statystyce publicznej oraz danym o charakterze ilościowym;
- pozwala na poznanie oczekiwań i preferencji mieszkańców (różnorodnych punktów widzenia) i na tej podstawie przyjęcie hierarchii działań kluczowych dla całej społeczności;
- daje poczucie sprawczości mieszkańcom, co zachęca do zwiększonej integracji, aktywności i kreatywności;
- daje poczucie „uwspólnienia” celów, a nawet współodpowiedzialności za przygotowaną politykę, co zapewnia włączenie się mieszkańców w realizację jej postanowień, a przynajmniej ogranicza potencjalne konflikty;
- sprzyja wzrostowi świadomości społecznej na temat celów i zasadności działań podejmowanych przez władze lokalne;
- stanowi element edukacyjny dla społeczności lokalnej wpływając na budowanie relacji opartej na otwartości, poszanowaniu poglądów i potrzeb wszystkich mieszkańców;
- zapewnia informowanie mieszkańców nie tylko na temat planów, ale i efektów realizowanych działań.

Przygotowanie i realizacja niniejszej *Strategii* zakłada współuczestnictwo interesariuszy, czyli partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie m.in. działających na rzecz ochrony środowiska, promowania włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnością, równości płci i niedyskryminacji, a ich udział został przewidziany w całym procesie strategicznym w różnych formach.

Partycypacja społeczna na etapie przygotowania Strategii

Przyjęty partycypacyjno-ekspercki tryb prac sprawił, że partnerzy społeczno-gospodarczy byli włączeni w proces tworzenia dokumentu na każdym jego etapie. Po opinię społeczeństwa sięgano wielokrotnie używając różnych form współdziałania i tworzenia relacji.

Etap 1 Faza diagnostyczna

W dniu 9 marca 2023. zarządzeniem nr 21/2023 Wójta Gminy Wilczyce w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Diagnozy Strategicznej sytuacji społecznej gospodarczej i przestrzennej Gminy Wilczyce dla „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” wyznaczono konsultacje społeczne w terminie od 09.03.2023- 06.04.2023 r. Pozwoliło to na uzyskanie zróżnicowanych ocen i opinii od reprezentantów kluczowych środowisk już na etapie „**Diagnozy strategicznej**”, która poza danymi statystycznymi pochodzącymi ze źródeł administracyjnych, uzupełniona została informacjami o charakterze jakościowym. Ich celem była:

- weryfikacja wstępnych wniosków diagnostycznych;
- określenie głównych problemów i wyzwań, a także przyczyn ich występowania;
- uzyskanie propozycji działań, które należy podjąć w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów.

⁷ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Raport z konsultacji społecznych oraz zarządzenie nr 35/2023 Wójta Gminy Wilczyce z dnia 11 kwietnia 2023 r. w sprawie zatwierdzenia Diagnozy Strategicznej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Wilczyce dla „Strategii Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030” – zostały opublikowane na stronie internetowej samorządu.

Kolejną formą konsultacji było - **badanie opinii liderów – rozmowy z władzami gminy**. Jej celem była:

- weryfikacja opinii władz lokalnych;
- określenie atutów i problemów rozwojowych obszaru oraz niezbędnych działań;
- omówienie diagnozy w kontekście wniosków dla gminy.

Etap 2 Faza koncepcyjna

Włączenie mieszkańców na tym etapie przygotowania dokumentu *Strategii* pozwoliło **przygotować propozycje wizji, misji, celów strategicznych i operacyjnych**, a następnie uzyskać ich akceptację społeczną. Partnerzy społeczno-gospodarczy wnieśli również znaczący wkład do dyskusji nad proponowanymi **kierunkami działań**.

Rodzaj konsultacji: spotkania strategiczne

Spotkania strategiczne poświęcone zostały zaprezentowaniu wizji, misji i celów *Strategii*, a także wypracowaniu koncepcji projektów zintegrowanych. Celem spotkań było:

- uzyskanie akceptacji społecznej dla propozycji wizji i celów strategicznych,
- uzupełnienie, weryfikacja i usystematyzowanie działań określonych we wstępnych propozycjach projektowych,
- sformułowanie nowych koncepcji projektowych bazujących na diagnozie oraz wiedzy interesariuszy.

Rodzaj konsultacji - upublicznienie projektu Strategii

Na stronie internetowej gminy zamieszczono projekt *Strategii* oraz formularz uwag.

Rodzaj konsultacji – akcja informacyjna

Poza organizacją spotkań i konsultacji on-line przez cały czas prowadzona była **akcja informacyjna**. Na stronie internetowej gminy informowano na bieżąco mieszkańców o działaniach podejmowanych w celu przygotowania dokumentu, postępach prac, wynikach przeprowadzonych działań konsultacyjnych.

Rodzaj konsultacji – instytucje opiniodawcze

Kolejną formą konsultacji strategii było przekazanie jej do konsultacji/wydania opinii przez:

- ościenne (sąsiadujące) samorządy tj. Dwikozy, Obrazów, Ożarów, Lipnik i Wojciechowice,
- zarząd powiatu sandomierskiego,
- zarząd województwa świętokrzyskiego,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach,
- organizacje pozarządowe (m.in. Lokalna Grupa Działania),
- przedsiębiorcy,
- mieszkańcy,
- związki gmin i stowarzyszeń.

Gmina Wilczyce przynależy do następujących organizacji i stowarzyszeń:

- ✓ Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego
- ✓ MOF Sandomierz (liderem jest Gmina Sandomierz)

- ✓ OSI Dolina Wisły (liderem jest Gmina Połaniec),
- ✓ LGD Ziemi Sandomierskiej.

Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii i oceny jej efektów

Zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne powodują konieczność modyfikacji zaplanowanych działań. Tak jak w przypadku przygotowania polityki rozwojowej również etap realizacji i wprowadzania ewentualnych zmian wymaga aktywnej współpracy ze społecznością lokalną, a także instytucjami, których funkcjonowanie i decyzje wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą gminy.

Głównym „łącznikiem” pomiędzy samorządem a mieszkańcami są różnego rodzaju organizacje społeczne i grupy nieformalne działające na terenie gminy. Kontakt z mieszkańcami jest również utrzymywany dzięki innym, mniej sformalizowanym mechanizmom, które będą uruchamiane w sposób elastyczny, w zależności od potrzeb. Należą do nich:

1 działania informacyjne:

- informacje zamieszczane na stronie internetowej gminy oraz social mediach,
- informacje w materiałach drukowanych,
- współpraca z lokalnymi mediami.

2 spotkania, warsztaty i debaty:

- planowane do wdrożenia (w ramach niniejszej Strategii) spotkania władz gminy z przedsiębiorcami, rolnikami, organizacjami pozarządowymi; spotkania te umożliwią dyskusję na tematy bieżące, ale również na temat kierunków rozwoju gminy,
- dyskusje nad raportami o stanie gminy, których elementem będzie również informacja o stanie realizacji strategii rozwoju,
- dyskusje podczas spotkań sołeckich, zebrań komisji i Rady Gminy,

3 badania opinii i gromadzenie informacji:

- organizowanie badań ankietowych na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze gminy w trakcie wdrażania *Strategii*,
- okresowe badania opinii mieszkańców dotyczące oceny efektów realizowanych projektów,
- zbieranie opinii o realizacji *Strategii* zgłaszanych różnymi kanałami, zarówno do przedstawicieli poszczególnych partnerów (NGO's, przedsiębiorców), jak i grup nieformalnych.

4 włączenie w działania:

- możliwość zgłaszania pomysłów projektowych w ustalonej procedurze,
- włączanie się mieszkańców w dyskusje dotyczące projektowania szczegółowych rozwiązań w ramach wybranych projektów (np. urządzenie przestrzeni publicznych),
- system zbierania, selekcji i wsparcia realizacji wartościowych przedsięwzięć lokalnych wzmacniających efekty realizacji projektów strategicznych (np. budżet obywatelski).

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Jan Roźmiej

Spis tabel

Tabela 1 Stan sieci wodociągowej na terenie Gminy Wilczyce w latach 2017- 2022.....	8
Tabela 2 Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na terenie gminy Wilczyce	9
Tabela 3 Infrastruktura sportowa i rekreacyjna na terenie Gminy Wilczyce	9
Tabela 4 Masa wytworzony odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie Gminy Wilczyce w latach 2019-2022.....	10
Tabela 5 Szacunkowa liczba to azbestu pozostająca do utylizacji na terenie Gminy Wilczyce w podziale na sołectwa	11
Tabela 6. Analiza SWOT Gminy Wilczyce w obszarze przestrzennym	13
Tabela 7 Struktura ludności na terenie Gminy Wilczyce w wybranych latach z okresu 2002-2022.....	16
Tabela 8 Przyrost naturalny w gminie Wilczyce w latach 2017-2022.....	16
Tabela 9 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Wilczyce w podziale na grupy wiekowe na koniec 2022r.	17
Tabela 10 Podział miejscowości gminy Wilczyce wg liczby mieszkańców wg stanu na 31.12.2022r.	17
Tabela 11 Prognoza demograficzna dla powiatu sandomierskiego i województwa świętokrzyskiego do roku 2060r.	18
Tabela 12 Struktura ludności w Gminie Wilczyce w roku 2016 i 2030 wg prognoz GUS	18
Tabela 13 Ruch naturalny i wędrownicy – prognoza GUS dla Gminy Wilczyce.....	19
Tabela 14 Powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w Wilczycach w 2022r.	19
Tabela 15 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS w latach 2020-2022 w Gminie Wilczyce	20
Tabela 16 Liczba udzielonych porad w Gminie Wilczyce w latach 2017-2022	20
Tabela 17 Liczba przedszkolaków i uczniów w placówkach edukacyjnych w Gminie Wilczyce w latach szkolnych 2019/2020-2022/2023	20
Tabela 18 Liczba przestępstw i wykroczeń popełnionych na terenie Gminy Wilczyce w latach 2015-2022.....	21
Tabela 19 Dostęp poszczególnych sołectw w Gminie Wilczyce do budynków typu strażnice OSP, świetlice wiejskie wg stanu na 30.06.2022r.	21
Tabela 20. Analiza SWOT Gminy Wilczyce w obszarze społecznym	22
Tabela 21 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2022 na terenie Gminy Wilczyce według klas wielkości	26
Tabela 22 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane wpisane do rejestru REGON w Gminie Wilczyce w latach 2017-20212.....	26
Tabela 23 Bezrobocie na terenie Gminy Wilczyce wg płci w latach 2017-2022	26
Tabela 24 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Wilczyce według stanu na dzień 31.12.2022r.	27
Tabela 25 Złoża surowców mineralnych zlokalizowane na terenie Gminy Wilczyce	27
Tabela 26 Wykaz zabytków znajdujących się na terenie Gminy Wilczyce.....	28
Tabela 27. Analiza SWOT Gminy Wilczyce- sytuacja gospodarcza	31
Tabela 28 Cele strategiczne oraz operacyjne	34
Tabela 29 Cele operacyjne oraz kluczowe kierunki działań.....	36
Tabela 30 Kluczowe kierunki działań wraz z oczekiwanymi rezultatami.....	37
Tabela 31. Obszary operacyjne oraz ich oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia oraz źródła finansowania	49
Tabela 32 Schemat zarządzania strategicznego Strategią	87
Tabela 33 Plan monitorowania i ewaluacji Strategii	88
Tabela 34 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na obszarze Gminy Wilczyce.....	99

Spis map

Mapa 1 Gmina Wilczyce na tle powiatu sandomierskiego.....	6
Mapa 2 Układ drogowy na terenie Gminy Wilczyce.....	8
Mapa 3 Regiony gospodarki odpadami w województwie świętokrzyskim	9
Mapa 4 Mapa obszaru Gminy Wilczyce.....	12
Mapa 5 Sandomierski Szlak Winiarski	29
Mapa 6 Sandomierski Szlak Jabłkowy	30
Mapa 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny/gospodarowanie przestrzeni	59

Strategia Rozwoju Gminy Wilczyce do roku 2030

Mapa 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska	60
Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja	61
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka.....	62
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne	63
Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy.....	64
Mapa 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane kluczowe działania.....	65
Mapa 14 Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	68
Mapa 15 Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	69
Mapa 16 Kierunki polityki przestrzennej Gminy Wilczyce.....	72
Mapa 17 Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilczyce uwarunkowane przesłankami przyrodniczymi	73
Mapa 18 Uwarunkowania rozwoju środowiska przyrodniczo- kulturowego w Gminie Wilczyce	74
Mapa 19 Planowane trasy rowerowe w Województwie Świętokrzyskim (przebieg korytarzowy).....	76
Mapa 20. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.....	79
Mapa 21. OSI Dolina Wisły	80
Mapa 22 OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	82
Mapa 23 Mapa łącznego zagrożenia suszą suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych.....	96
Mapa 24 Mapy zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Wilczyce	104

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Jan Roźniewicz